

บทที่ 2

บทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเซียวฮุดเสงในระยะแรก (พ.ศ.2450 - พ.ศ.2454)

2.1. ภูมิหลังของเซียวฮุดเสง

เซียวฮุดเสงเป็นบุตรคนที่สองของนายเซียวเลียงอันและนางหยิว เกิดในประเทศไทยเมื่อปี
กุน เดือนยี่แรม 4 ค่ำ หรือตรงกับวันเสาร์ จุลศักราช 1225 (พ.ศ. 2406) เป็นชาวจีนฮกเกี้ยน ใน
กลุ่มที่เรียกว่า จีนบาป้า ซึ่งหมายถึง ชาวจีนที่อาศัยอยู่ในมะละกาที่ได้มีการแต่งงานกับผู้หญิงพื้น
เมือง แต่ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีจีนเอาไว้ มีน้องสองคน คือ นางเพ็ชร และนายเคง
เหลียน เกิดในตระกูลแซ่ “เซียว” ต่อเมื่อมีพระราชบัญญัตินามสกุล ในปี พ.ศ. 2456 จึงได้ไปจด
ทะเบียนต่อรัฐบาลไทยว่า “สีบุญเรือง” มีที่มาจาก “บุญเอง” ซึ่งเป็นยี่ห้อของเซียวเลียงอันบิดาของ
เซียวฮุดเสง โดย เซียว แปลว่า สี และ บุญเอง แปลว่า รุ่งเรือง เมื่อมาสนธิเป็นคำไทย จึงได้คำว่า สี
บุญเรือง²

เมื่ออายุได้ 23 ปี เซียวฮุดเสงได้สมรสกับนางสาวกิมเหลียน มีบุตรและธิดาด้วยกัน 4 คน
คือ

1.นางสาวละม่อม เกิดเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2436 เป็นนักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงเป็น
ที่รู้จักกันในนามแฝงว่า “จูปีเตอร์” เสียชีวิตในปี พ.ศ. 2462

2.นายทรงเขียน ซึ่งเคยเป็นทหารอาสาสมัครไปรับราชการทหารให้ประเทศไทยเมื่อ
สงครามโลกครั้งที่ 1 และภายหลังได้ติดตามเซียวฮุดเสงไปประเทศจีน

3.นายทรงชิม ได้ไปรับราชการในรัฐบาลจีนที่กรุง “จุงกิง” และครั้งหนึ่งเคยเป็นผู้กำกับ
การศุลกากรที่ซัวเถา

4.นางอมร ไอสถานนท์ ได้ทำการสมรสกับนายวิลาศ ไอสถานนท์ ซึ่งเป็นรัฐมนตรี หัว
หน้าสำนักงานโฆษณาการ (พ.ศ. 2481 – 2485)

¹ เอน เจ ไรอัน, แปลโดย ม.ร.ว.ประกายทอง สิริสุข, การสร้างชาติมาเลเซียและสิงคโปร์. (กรุงเทพฯ:
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2526), หน้า 121 – 122.

² เซียวของฮ้วน สีบุญเรือง, รวมใจความพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการเสด็จ
พระราชดำเนินเยี่ยมโรงเรียนจีน เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ.2470 กับคำแปลภาษาจีนและภาษาอังกฤษ. (พิมพ์ใน
งานปลงศพ นายเซียวของฮ้วน สีบุญเรือง ปีมะโรง พ.ศ.2471), ประวัติ หน้า 1.

นอกจากนี้ยังมีบุตรที่เกิดจากภรรยาชื่ออื่น อีกคนหนึ่งคือ นายศิลป์ ซึ่งเป็นนักพากย์ภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงที่รู้จักกันในสมญาว่า "ทิดเขียว"³

นอกจากประวัติดังกล่าวข้างต้นนั้น ก็ไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนเกี่ยวกับประวัติของเขียวสุดแสงก่อนที่จะสมรส โดยเฉพาะหลักฐานที่เกี่ยวกับการศึกษาของเขียวสุดแสง โดยมีเพียงการกล่าวของทรงขิมบุตรชายของเขียวสุดแสงถึงการศึกษาภาษาไทยของเขียวสุดแสงว่า เขียวสุดแสงได้เรียนภาษาไทยด้วยตนเอง⁴ แต่ไม่น่าจะเป็นไปได้ที่เขียวสุดแสงจะทำการศึกษาภาษาไทยด้วยตนเองทั้งหมด เนื่องจากเขียวสุดแสง "ใช้" ภาษาไทยได้ในระดับดีมากเกินกว่าที่จะศึกษาด้วยตนเองได้ ประกอบกับหลักฐานเกี่ยวกับการศึกษาเท่าที่ปรากฏของผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเขียวสุดแสงก็คือ เขียวคงเหลียน น้องชายของเขียวสุดแสง และเขียวของอ้วน บุตรของนายเขียวสุดดินซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของเขียวเลียงอันบิดาของเขียวสุดแสง ทำให้มีศักดิ์เป็นหลานของเขียวสุดแสง แต่เกิดในช่วงที่ไม่ห่างกันมากนักกับเขียวสุดแสง โดยเขียวของอ้วนเกิดในปี พ.ศ.2421 จึงน่าที่จะสามารถใช้ประวัติการศึกษาของบุคคลทั้งสองที่เป็นญาติของเขียวสุดแสง เพื่อประกอบการสันนิษฐานถึงประวัติการศึกษาของเขียวสุดแสงได้

เขียวคงเหลียนนั้นได้รับการศึกษาจากโรงเรียนอัสสัมชัญ⁵ ซึ่งถึงแม้จะเป็นโรงเรียนที่เน้นการสอนภาษาอังกฤษแต่ก็ได้มีการสอนภาษาไทยด้วย และจากประวัติของเขียวของอ้วนนั้น เขียวของอ้วนได้รับการศึกษาภาษาไทยจากวัดก่อน แล้วเมื่ออายุ 13 ปี จึงได้ไปเรียนภาษาอังกฤษที่มะละกา และที่มะละกาซึ่งเป็นดินแดนที่มีชาวจีนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นนั้น ทำให้เขียวของอ้วนได้เรียนทั้งภาษามลายู และภาษาฮกเกี้ยน จนสามารถใช้ได้อย่างคล่องแคล่วอีกด้วย⁶

จากประวัติการศึกษาของบุคคลทั้งสอง ประกอบกับที่ครอบครัวของเขียวสุดแสงนั้น เมื่อเข้ามาอยู่เมืองไทย ก็มีการยอมรับความเป็น "ไทย" โดยมีการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยควบคู่ไปกับการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีจีน ดังจะเห็นได้จากมารดาของเขียวสุดแสงที่จะปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีทั้งในวันสำคัญต่างๆ ของไทย เช่น วันสงกรานต์ ตรุษไทย วันกระยาสารของไทย เป็นต้น และในวันสำคัญต่างๆ จีน เมื่อถึงวันสำคัญต่าง ๆ เช่น สารท

³ หนังสืออุทิศในงานฌาปนกิจศพ นายเขียวสุดแสง สิบญูเรื่อง ณ เมรุวัดแก้วแจ่มฟ้า วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2482 , ประวัติ หน้า 2 – 3.

⁴ อมร สิบญูเรื่อง, อนสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงอมร สิบญูเรื่อง ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม กรุงเทพฯ วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2540.

⁵ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, "ประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาของการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของสยามระหว่าง พ.ศ.2470 – พ.ศ.2480" (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 113.

⁶ เขียวของอ้วน สิบญูเรื่อง, อ้างแล้ว, ประวัติ หน้า 2.

ชนมเทียน สารทชนมจ้าง ชิดบัวปัว⁷ ซึ่งการยอมรับที่จะปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยของครอบครัวเชื้อฮกเก้งนั้น แสดงให้เห็นถึงการยอมรับที่จะผสมกลมกลืนกับความเป็น “ไทย” ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่เชื้อฮกเก้งจะได้รับการศึกษาภาษาไทยในเมืองไทยก่อน เช่นเดียวกันกับน้องชายและหลานของเขา

หลังจากที่เชื้อฮกเก้งได้รับการศึกษาภาษาไทยแล้วก็น่าจะไปศึกษาภาษาอังกฤษและภาษาจีนที่มะละกา เพราะตามประวัติของเชื้อฮกเก้งนั้นได้กล่าวว่า แซ่ฮกเก้งเชื้อฮกเก้งอันบิดาของเชื้อฮกเก้งนั้นเป็นต้นสกุลใหญ่ในมะละกา⁸ และตามประวัติที่เชื้อฮกเก้งได้กล่าวถึงตนเองนั้น ก็ได้กล่าวว่าครอบครัวของเขายังคงมีทรัพย์สินอยู่ที่มะละกา⁹ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครอบครัวของเชื้อฮกเก้งน่าจะยังคงมีญาติอยู่ที่มะละกา ซึ่งทำให้เชื้อฮกเก้งและญาติพี่น้องที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทย สามารถที่จะเดินทางกลับเข้าไปศึกษาที่มะละกาได้สะดวก และการที่เชื้อฮกเก้งยังคงมีญาติอยู่ที่มะละกา ซึ่งเป็นดินแดนที่มีชาวจีนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นนั้น ก็คงจะส่งผลให้เชื้อฮกเก้งมีความสามารถในการ “ใช้” ภาษาจีนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากต้องติดต่อสื่อสารกับญาติพี่น้องและชาวจีนอื่นๆ ที่ มะละกา ซึ่งก็คงจะทำให้เชื้อฮกเก้งได้เรียนรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีรวมถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของจีนไปพร้อมกันด้วย

สำหรับครอบครัวของเชื้อฮกเก้งในเมืองไทยนั้น เชื้อฮกเก้งอันบิดาของเชื้อฮกเก้งได้เป็นเจ้าของโรงสีไฟใช้ชื่อว่า “กิมเซง” ซึ่งนับว่าเป็นโรงสีไฟแห่งแรกที่เกิดขึ้นในเมืองไทย ตั้งอยู่ที่ปากคลองผดุงกรุงเกษม ข้างธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้ ภายหลังจากที่บิดาของเขาเสียชีวิต มารดาของเขาก็ได้ดำเนินกิจการโรงสีไฟต่อมา¹⁰ ในช่วงแรกนั้นเชื้อฮกเก้งก็ได้ช่วยกิจการโรงสีของครอบครัว แต่กิจการนี้อยู่ได้ไม่นานเท่าไร ก็เลิกกิจการ เนื่องจากมารดาของเชื้อฮกเก้งถึงแก่กรรม และเชื้อฮกเก้งก็ไม่ได้สืบทอดธุรกิจของบิดา แต่ได้ไปเป็นผู้จัดการโรงงานต้มกลั่นสุราบางยี่ขันอยู่พักหนึ่ง แต่ด้วยนิสัยใจคอของเชื้อฮกเก้งที่ “หมกมุ่นอยู่กับการเรียนไม่ค่อยเอาใจใส่ในการค้าขาย”¹¹ และทั้งทราบดีว่าความรู้ของเขาในทางอักษรศาสตร์ในเวลานั้นยังบกพร่องอยู่ จึงได้พยายามเพียรหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองทั้งในด้านภาษาจีนและภาษาไทย การหาความรู้เพิ่มเติมในภายหลังนี้เองก็อาจจะเป็นสิ่งที่ทำให้บุตรชายของเชื้อฮกเก้งกล่าวว่าเชื้อฮกเก้งได้ศึกษาภาษาไทยด้วยตนเอง ซึ่งไม่น่าจะเป็นการศึกษาด้วยตนเองตั้งแต่แรก

⁷ อมร สีนุกูเรื่อง, อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงอมร สีนุกูเรื่อง. หน้า 34.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

⁹ บาทกฤษกร, “ความเพ้อของบาทกฤษกร” จีนในสยามวารศัพท์. ฉบับวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2457.

¹⁰ อมร สีนุกูเรื่อง, อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ คุณหญิงอมร สีนุกูเรื่อง. หน้า 33.

¹¹ ดร. ขวัญดี อัดวาภูมิชัย, “ซินแส เชื้อฮกเก้ง : นักหนังสือพิมพ์ไทย นักการเมืองจีน” ใน คนจีน 200 ปีภายใต้พระบรมโพธิสมภาร. (กรุงเทพฯ : บริษัทเส้นทางเศรษฐกิจ, 2526) , หน้า 139.

เพราะถ้าศึกษาด้วยตนเองเพียงอย่างเดียวก็คงไม่แน่ที่จะสามารถใช้ภาษาไทยได้ดีทั้งในการพูดและการนำเสนองานและบทความทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองดังที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ของเขาได้

นอกจากนั้นก่อนหน้าที่เซียวฮุดเสงจะออกหนังสือพิมพ์นั้น วิลเลียม จี สกินเนอร์ ในงานการศึกษาเรื่อง สังคมจีนในประเทศไทย: ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์ ได้กล่าวว่า เซียวฮุดเสงเป็นนักธุรกิจและนายความที่มีชื่อเสียงพอสมควรในกรุงเทพฯ¹² ซึ่งการจะเป็นนักธุรกิจได้นั้นก็น่าจะต้องเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอสมควร ซึ่งส่วนหนึ่งอาจจะมีพื้นฐานมาจากครอบครัวของเซียวฮุดเสงที่ได้ดำเนินกิจการโรงสีไฟอยู่เป็นระยะเวลาพอสมควร แต่ที่ต้องปิดกิจการไปก็เพราะไม่มีผู้สืบทอดกิจการ และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวยังเห็นได้จากการส่งบุตรเรียนหนังสือในโรงเรียนฝรั่ง ซึ่งน่าจะมีค่าเล่าเรียนที่ค่อนข้างสูงได้ ทำให้สันนิษฐานว่าครอบครัวของเซียวฮุดเสงน่าจะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีพอสมควรอยู่แล้ว

จากที่กล่าวว่าเซียวฮุดเสงเป็นนายความนั้น แสดงให้เห็นว่าเซียวฮุดเสงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดี ดังที่ในงานการศึกษาของ สาทิตี ทัพทะสุด เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวไทย จีน และตะวันตกในกรุงเทพฯ พ.ศ.2398-2453 ได้แบ่งชาวจีนในสังคมไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ออกเป็น 3 ระดับใหญ่ ตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมภายในชุมชนจีนนั้น ได้จัดชาวจีนที่ใช้วิชาชีพในการประกอบอาชีพ อยู่ในชาวจีนระดับกลาง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีได้มีทุนทรัพย์มากเท่ากับชาวจีนระดับสูงที่มักจะเป็นเจ้าภีษณาจารย์ หรือเจ้าของโรงสี โรงเลื่อยและคอมปราโดร์ แต่ก็เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน และสามารถเลื่อนฐานะเป็นเจ้าของกิจการได้ ซึ่งจะได้รับการยอมรับมากขึ้น¹³ แสดงให้เห็นว่าก่อนที่เซียวฮุดเสงจะออกหนังสือพิมพ์นั้นเซียวฮุดเสงน่าจะเป็นผู้ที่มีความรู้ดี และมีความรู้ทั้งในภาษาไทยและภาษาจีน รวมถึงมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีพอสมควร

จากการเป็นผู้ที่มีความรู้ดีทั้งภาษาไทยและภาษาจีน ประกอบกับการเพียรพยายามหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ประกอบกับการที่เซียวฮุดเสงเป็นผู้ที่มีความรักหนังสืออยู่แล้ว คงจะส่งผลให้เซียวฮุดเสงหันมาออกหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและภาษาจีนทั้งรายวันและรายเดือนรวมสามฉบับ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีบทบาทมากพอสมควรในช่วงปลายสมัยพระบาทสมเด็จพระ

¹² วิลเลียม จี สกินเนอร์, สังคมชาวจีนในประเทศไทย: ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์. แปลโดย พรรณี ฉัตรพลรักษ์ และคนอื่นๆ. (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2529), หน้า 159.

¹³ สาทิตี ทัพทะสุด, "ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวไทย จีน และตะวันตกในกรุงเทพฯ พ.ศ.2398 – 2453" (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 78 – 81.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป)

จากประวัติของเซียวสุดแสงดังกล่าวข้างต้น ทำให้ทราบว่าเซียวสุดแสงเป็นลูกจีนที่เกิดในเมืองไทย ซึ่งน่าจะเป็นพลเมืองไทย หรือไม่เช่นนั้นก็คงความเป็นชาวจีนไว้ เนื่องจากในช่วงที่เซียวสุดแสงเกิดนั้นยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับสัญชาติกำหนดแน่นอนเกี่ยวกับลูกจีนที่เกิดในเมืองไทย แต่ปรากฏว่าเซียวสุดแสงนั้นได้ขึ้นทะเบียนเป็นคนในบังคับอังกฤษ ซึ่งเป็นผลให้ในช่วงที่เขาออกหนังสือพิมพ์นั้น เซียวสุดแสงถูกกล่าวหาว่า “ทรยศ” ต่อเมืองไทย เพราะเขาเกิดในแผ่นดินไทย แทนที่จะเป็นคนไทย กลับเข้าเป็นคนในบังคับอังกฤษ และยังเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองภายในเมืองจีนอีกด้วย (จะได้กล่าวถึงต่อไป) ทำให้เซียวสุดแสงได้เขียนบทความเกี่ยวกับประวัติของตัวเอง ในหนังสือพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์ ฉบับวันที่ 3 – 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2457 เพื่อชี้แจงสาเหตุที่ทำให้เขาต้องเข้าเป็นคนในบังคับอังกฤษทั้งที่ไม่ได้เกิดในดินแดนที่เป็นอาณานิคมของอังกฤษ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในตัวเขาว่ามีได้ “ทรยศ” ต่อเมืองไทยดังที่ถูกกล่าวหา¹⁴

จากเนื้อหาของบทความดังกล่าวถือได้ว่าเป็นหลักฐานที่สำคัญชิ้นหนึ่งซึ่งช่วยทำให้ทราบถึงประวัติของเซียวสุดแสงได้ดียิ่งขึ้น โดยทำให้ทราบว่าคนที่เซียวสุดแสงเป็นคนในบังคับอังกฤษก็เนื่องมาจากการที่บรรพบุรุษรวมถึงบิดาของเขาได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในมะละกา ซึ่งเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ¹⁵ จึงทำให้เขาต้องเป็นคนในบังคับอังกฤษไปด้วย และสำหรับสาเหตุที่ทำให้เซียวสุดแสงที่เป็นลูกจีนที่เกิดในเมืองไทย และไม่ได้มีถิ่นฐานอยู่ในเมืองจีน แต่กลับมีความผูกพันกับเมืองจีนเป็นอย่างมาก ถึงกับเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองภายในของจีน โดยการเข้าไปอยู่กับฝ่ายปฏิวัติของซุนยัตเซน เพื่อดำเนินการโค่นล้มรัฐบาลราชวงศ์ชิงนั้น สาเหตุส่วนหนึ่งตามคำอธิบายของเซียวสุดแสงก็คือ การที่บรรพบุรุษของเซียวสุดแสงนั้นเป็นกลุ่มที่ต่อต้านพวกแมนจูมาตั้งแต่ต้น ที่แมนจูจะมาเข้ายึดครองเมืองจีน เซียวสุดแสงอธิบายว่าเกิดในตระกูลแซ่ “เซียว” ซึ่งตระกูลนี้ตามประวัติสืบเชื้อสายมาจาก “เซียวโหว” ซึ่งเป็นมหาอุปราชคนแรกในสมัยพระเจ้าฮั่นโกโจ้วแห่งราชวงศ์ฮั่น ในราวศตวรรษที่ 2-3 หรือในพระพุทธศักราช 800-900 ในเวลานั้นแซ่เซียวอยู่ในมณฑลเจียงซู ในภาคกลางของเมืองจีนในแถบแม่น้ำแยงซีเกียง ต่อมาจึงได้อพยพมาอยู่ทางภาคใต้เรื่อย ๆ และในที่สุดก็มาตั้งถิ่นฐานภูมิลำเนาอยู่ในมณฑลฮกเกี้ยน (ฝูเจี้ยน) อำเภอน้ำเจิ้ง ครั้นต่อมาถึงปลายแผ่นดินของราชวงศ์เหม็ง (หมิง) ในกลางคริสต์ศตวรรษที่ 17 ชาวแมนจูได้ยกทหารมารุกรานเมืองจีน ขณะนั้นชาวเมืองฮกเกี้ยนที่มี “แต่เซ่งกง” เป็นหัวหน้าได้พยายามรวบรวม

¹⁴ บาทกฤษร, “ความเพ้อของบาทกฤษร”.

¹⁵ Arnold Wright, and Oliver T. Breakspear, *Twentieth Century Impression of Siam*. (BKK : White Lotus, 1994), p.296.

ชาวจีนที่ไม่ยอมขึ้นต่อชาวแมนจู โดยมีพวกแซ่เซียวอยู่ด้วย ได้กระทำการต่อสู้กับชาวแมนจูเพื่อกู้แผ่นดินเหมิง แต่ก็ได้พ่ายแพ้จึงได้ถอยข้ามทะเลไปยังเกาะฟอร์โมซาหรือไต้หวัน และที่อพยพมานี้ต้นตระกูลแซ่เซียวก็ได้ติดตามมาด้วย ครั้นเมื่อแต่เซ่งกงได้ปราบชัยลงอีกครั้งอย่างหมดหวัง ตระกูลแซ่เซียวก็ได้แตกออกเป็นสามสายหนีออกจากเกาะนี้ไป สายหนึ่งไปตั้งภูมิลำเนาอยู่อำเภอแต้เอี๋ย (เฉาหยัง) สายหนึ่งไปยังอำเภอตงซัว ซึ่งทั้งสองอำเภอนี้อยู่ในมณฑลทงกวางตุ้ง อีกสายหนึ่งได้เข้ามาตั้งสภาสีร์รัฐมะละกา จังหวัดมะละกา และต่อจากมะละกาก็ได้อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทย ซึ่งต่อมาถึงเซียวฮุดเสงเป็นลำดับขั้นที่ 6 ในตระกูล¹⁶

จากการที่ต้นตระกูลแซ่เซียวบรรพบุรุษของเซียวฮุดเสงเป็นขุนนางคนหนึ่งของกษัตริย์ราชวงศ์เหมิง (หมิง, พ.ศ.1911-พ.ศ.2187) ซึ่งชาวจีนถือกันว่าเป็นราชวงศ์ที่เป็น "ชาวจีนแท้"¹⁷ แต่ชาวแมนจูถือว่าเป็นคนต่างชาติ ดังเห็นได้จากการที่เซียวฮุดเสงจะเรียกแมนจูว่าเป็น "ข้าศึก" อยู่โดยตลอด และจะกล่าวว่าชาวแมนจูได้มายึดดินแดนของพวกตนและขับไล่เจ้าของดินแดนออกไปภายนอกดินแดนของตน ทำให้บรรพบุรุษของตนและชาวจีนอื่นๆ ที่มีความจงรักภักดีกับราชวงศ์เหมิงต้องกระจัดกระจายไปอยู่ตามดินแดนต่างๆ โดยตระกูลของเซียวฮุดเสงก็ได้อพยพมาอยู่ที่มะละกา จากการที่เซียวฮุดเสงได้กล่าวถึงการอพยพของบรรพบุรุษของตนเอง ตรงกับประวัติของเซียวของฮวินที่ได้กล่าวว่า ตระกูลของบิดาของเซียวฮุดเสงนั้นเป็นสกุลใหญ่ในมะละกา ซึ่งแสดงว่าต้องมีคนแซ่เซียวเป็นจำนวนมากพอสมควรในมะละกา ทำให้อาจจะเป็นไปได้ว่าประวัติการต่อสู้ของบรรพบุรุษของเซียวฮุดเสงในการป้องกันกรุงจากรุกรานจากแมนจูน่าจะเป็นเรื่อง "จริง" ทำให้เมื่อพ่ายแพ้ต่อแมนจูแล้วจึงพากันเดินทางมาอยู่อาศัยในมะละกาตามที่เซียวฮุดเสงได้กล่าวไว้ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นก็มีความเป็นไปได้ว่าจะมีการเล่าประวัติการต่อสู้กับแมนจูของบรรพบุรุษของเซียวฮุดเสงสืบทอดกันต่อมา คงจะทำให้เซียวฮุดเสงมีความฝังใจกับประวัติของบรรพบุรุษของตน ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุเริ่มต้นที่ทำให้เซียวฮุดเสงมีความสนใจต่อความเคลื่อนไหวทางการเมืองภายในจีน

หลังจากนั้นเมื่อเซียวฮุดเสงได้ศึกษาถึงประวัติศาสตร์ของเมืองจีนมากยิ่งขึ้น ก็คงจะทำให้ตระหนักถึงการรุกรานและย้ายเมืองจีนโดยชาวแมนจูมากยิ่งขึ้น ประกอบกับภายในเมืองจีนที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มการเมืองต่างๆ ซึ่งทำให้เซียวฮุดเสงที่ได้อ่านข่าวสารการเมืองของเมืองจีนในหนังสือพิมพ์จีนที่ออกในฮ่องกงและสิงคโปร์ พร้อมกับได้ยืมกิตติศัพท์ของ "คนะกู่

¹⁶ หนังสืออุทิศในงานฉาปนกิจศพ เซียวฮุดเสง สิบญี่เรื่อง. ประวัติ หน้า 2.

¹⁷ "ชาวจีนแท้" ก็คือ ชาวจีนที่มีเชื้อสาย "ชาวยัน" เพราะเป็นคนกลุ่มใหญ่ที่สุดในเมืองจีน จึงถือว่าเป็น "เจ้าของแผ่นดิน" ส่วนชนกลุ่มอื่นที่เข้ามาตั้งตนเป็นผู้ปกครองจึงถูกมองว่าเป็น "คนต่างชาติ"

ชาติ" ที่ ซุนยัตเซน เป็นหัวหน้าที่จะกู้ชาติจีนให้พ้นจากความเป็นทาสของชาวแมนจู¹⁸ จึงเกิดความสนใจที่จะเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซน

นอกจากนั้นการที่เซียวฮุดเสงตัดสินใจเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซนยังอาจจะเกิดจากการที่เซียวฮุดเสงเองซึ่งที่เป็นผู้ที่มีความรู้คนหนึ่งนั้นก็มีความนิยมในระบบการปกครองแบบ "ประชาธิปไตย" ซึ่งเป็นอุดมการณ์เดียวกันกับขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซนอยู่แล้ว และการที่ขบวนการปฏิวัติเปิดโอกาสให้สามัญชนจีนทั่วโลกมีโอกาสที่จะเข้าร่วมการบริหารปกครองเมืองจีน ภายหลังจากการปฏิวัติประสบความสำเร็จ ก็จะส่งผลให้เซียวฮุดเสงในฐานะสามัญชนคนหนึ่งมีโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองเมืองจีนด้วย จึงอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เซียวฮุดเสงเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซน

2.2. บทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเซียวฮุดเสงที่สัมพันธ์กับการเมืองในจีน ในการสนับสนุนขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซน

เซียวฮุดเสงได้เริ่มที่จะมีบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมือง เนื่องจาก การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นในเมืองจีน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในเมืองจีนเสียก่อน

เมืองจีนในช่วงเวลานั้นปกครองโดยราชวงศ์ชิงซึ่งผู้ปกครองเป็นชาวแมนจู ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าชาวแมนจูได้เข้ามาบูรณาการและยึดอำนาจในการปกครองเมืองจีนไปจากราชวงศ์หมิง ซึ่งมี "ชาวจีน" (ชาวฮั่น) เป็นผู้ปกครอง ได้สำเร็จในปี พ.ศ.2187 เมื่อจักรพรรดิฉินเจิน กษัตริย์องค์สุดท้ายของราชวงศ์หมิงได้ทรงผูกพระศอกกับกิ่งไม้จั่นสิ้นพระชนม์ ในวันที่ 19 เมษายน พ.ศ.2187¹⁹ หลังจากนั้นก็ได้ทำการปกครองเมืองจีนเรื่อยมา จนกระทั่งได้เริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของรัฐบาลราชวงศ์ชิง เมื่อจีนได้พ่ายแพ้ต่ออังกฤษในสงครามฝิ่น (พ.ศ.2385) ซึ่งทำให้ชาวจีนเริ่มตระหนักถึงความอ่อนแอของรัฐบาลราชวงศ์ชิง

สืบเนื่องจากการพ่ายแพ้สงครามฝิ่นของจีน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายประการขึ้นในเมืองจีน ทั้งความวุ่นวายภายในที่เกิดจากการกบฏของชาวจีนกลุ่มต่าง ๆ เช่น กบฏไต้เผิง (พ.ศ.2394-2408) กบฏของพวกมุสลิมในมณฑลยูนนาน (หยูยหนาน) (พ.ศ.2403-2416) และกบฏในแคว้นซินเจียง (พ.ศ.2409-2414) เป็นต้น ถึงแม้ว่าราชวงศ์ชิงจะสามารถปราบกบฏเหล่านี้ได้ แต่การเกิดกบฏขึ้นเป็นจำนวนมากเช่นนี้ก็แสดงให้เห็นถึงความไม่พอใจของชาวจีนที่มีต่อการปกครองของราชวงศ์ชิงเพิ่มมากขึ้น และการพ่ายแพ้สงครามฝิ่นของจีนยังเป็นจุดเริ่มต้นให้ต่างชาติเข้าไปรุกรานและเรียกร้องผลประโยชน์จากจีนมากขึ้น โดยได้เกิดสงครามฝิ่นครั้งที่ 2 (Arrow War)

¹⁸ เหยียน สิบญี่เรื่อง.หนังสือที่ระลึก ในงานฉาปนกิจศพคุณแม่เหยียน สิบญี่เรื่อง ณ วัดแก้วฟ้า (ล่าง) วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ.2496.

¹⁹ ทวีป วรดิลก, ประวัติศาสตร์จีน. (กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ,2538), หน้า 489.

(พ.ศ.2399-2403)²⁰ ซึ่งจีนต้องเสื่อมเสียเกียรติยศและผลประโยชน์เป็นจำนวนมากจากการถูกบังคับให้ทำสนธิสัญญาเทียนสินและสนธิสัญญาปักกิ่ง ทำให้ราชวงศ์ชิงอ่อนแอลง

หลังจากนั้นได้เกิดเหตุการณ์ที่ถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อการเมืองและการเมืองในจีนที่สำคัญก็คือ การเกิดสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่น (พ.ศ.2437) เนื่องจากปัญหาในเรื่องของเกาหลี การทำสงครามในครั้งนี้ ญี่ปุ่นเป็นฝ่ายได้รับชัยชนะ ในเดือนกันยายน พ.ศ.2438 โดยกองทัพเรือใหม่ของญี่ปุ่นสามารถทำลายกองทัพเรือเป่ยหยางของจีนได้อย่างไม่มีผู้ใดคาดคิดมาก่อนการพ่ายแพ้ครั้งนี้ได้ทำลายดุลย์แห่งอำนาจทั้งภายในจีนเองและระหว่างประเทศด้วย และยังส่งผลกระทบต่อไปทั่วโลก ก่อให้เกิดความเป็นปฏิปักษ์กันขึ้นในบรรดาประเทศจักรวรรดินิยมด้วยกันที่แข่งขันกันรุกรานจีนเพื่อที่ตนจะได้ประโยชน์มากที่สุด การเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วของญี่ปุ่นในฐานะมหาอำนาจทางทหารและกองทัพเรือ ยิ่งทำให้เห็นถึงการล่มสลายในท้ายที่สุดของระบบบรรณาการของราชวงศ์ชิงและความมั่นคงของอาณาจักร²¹

การพ่ายแพ้สงครามจีน – ญี่ปุ่น ทำให้ชาวจีนได้ตระหนกอย่างชัดเจนถึงความอ่อนแอและไม่มีประสิทธิภาพในการปกครองเมืองจีนของรัฐบาลราชวงศ์ชิง ซึ่งนอกจากจะส่งผลให้ต่างชาติพากันเข้าไปแบ่งปันผลประโยชน์ภายในดินแดนจีนแล้ว ยังส่งผลให้เกิดปฏิกิริยาอย่างกว้างขวางทั่วไปในบรรดาชาวจีน เกิดความเรียกร้องต้องการที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดกลุ่มการเมืองแบบใหม่ในจีนที่จะนำไปสู่การเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมครั้งใหญ่ในจีน กลุ่มการเมืองใหม่ที่มีบทบาทสำคัญ มี 2 กลุ่ม ได้แก่ ฝ่ายปฏิรูป ที่นำโดยคังหู่เว่ย²² และฝ่ายปฏิวัติ นำโดย ซุนยัตเซน โดยมีจุดประสงค์เพื่อล้มล้างราชวงศ์ชิงและต่อต้านชนบทรรมนิยมประเพณีแบบเก่าของจีน ฝ่ายปฏิวัติต้องการให้เมืองจีนเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยมีรัฐบาลที่เป็นตัวแทนเจตนาของประชาชน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ฝ่ายปฏิวัติต้องการสถาปนาการปกครองสาธารณรัฐ

ขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซนได้เริ่มการเคลื่อนไหวจากการที่ซุนยัตเซน ได้ก่อตั้งสมาคมซิงจุงหุย (Hsing Chung-hui) หรือสมาคมบูรณะจีน ขึ้นที่ฮาวาย ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2437 ในการก่อตั้งสมาคมนี้ซุนยัตเซนได้รับการสนับสนุนจากพวกสมาคมลับ ชาวจีนที่นับถือศาสนาคริสต์ และชาวจีนโพ้นทะเล ที่ทำการสมาคมซิงจุงหุยได้ตั้งขึ้นเมื่อวันที่

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 606 – 610.

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 688.

²² กลุ่มปฏิรูป มีความคิดเห็นว่าจีนต้องมีการปรับปรุงระบบค่านิยมและหลักสูตรให้เจริญแบบตะวันตก โดยผสมผสานกับส่วนที่ดีของวัฒนธรรมจีน พระจักรพรรดิกวงสูเห็นด้วยกับความคิดดังกล่าวจนนำไปสู่ “การปฏิรูปร้อยวัน” ในระหว่างวันที่ 11 มิถุนายน – 21 มิถุนายน พ.ศ. 2441 รายละเอียดใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 695 – 714.

21 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2438 โดยมีสาขาขยายออกไปตามที่ต่าง ๆ ด้วย สมาชิกของสมาคมต้องปฏิญาณตนว่า “ต้องซบแมนจู กอบกู้การปกครองของชาวจีน สถาปนาสาธารณรัฐขึ้น”²³ การก่อตั้งสมาคมซึ่งจูงใจถือว่าเป็นองค์การปฏิวัติที่กำหนดเป้าหมายของการปฏิวัติไว้อย่างชัดเจน หลังจากนั้นขุนยัดเซินได้จัดตั้งพรรคการเมืองปฏิวัติขึ้น ในวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ.2448 โดยมีชื่อว่า “จงกั๋วเก๋อหมิงตงเหมิงฮู่ย” (สมาคมพันธมิตรปฏิวัติจีน) หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “ตงเหมิงฮู่ย”²⁴ ที่โตเกียว ประเทศญี่ปุ่น โดยมีลัทธิไตรราษฎร์²⁵ เป็นหลักการสำคัญของพรรค

เมื่อเกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองในจีน โดยมีการแตกแยกเป็นกลุ่มการเมืองต่างๆ ดังกล่าวแล้วนั้น กลุ่มการเมืองทั้งของฝ่ายปฏิรูป ฝ่ายปฏิวัติ รวมถึงฝ่ายของรัฐบาลราชวงศ์ชิง ได้ให้ความสนใจกับชาวจีนโพ้นทะเล ซึ่งรวมถึงชาวจีนในเมืองไทยด้วย เพื่อมุ่งหวังที่จะให้ชาวจีนโพ้นทะเลเป็นแหล่งสนับสนุนทางเศรษฐกิจและการเมือง โดยมีการเคลื่อนไหวด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อแสวงหาความสนับสนุนจากชาวจีนโพ้นทะเล ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อชาวจีนในเมืองไทยเนื่องจากความเคลื่อนไหวของกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกชาตินิยมจีน และความใกล้ชิดกับเมืองแม่ขึ้นในหมู่นักชาวจีนบางกลุ่มในเมืองไทย ทำให้ชาวจีนในเมืองไทยซึ่งแต่เดิมจะมีการแบ่งกลุ่มและรวมตัวกันอยู่แต่เฉพาะภายในกลุ่มภาษาพูดเดียวกัน (ซึ่งในเมืองไทยมี 5 กลุ่มภาษาพูดที่สำคัญได้แก่ จีนกวางตุ้ง จีนฮกเกี้ยน จีนแต้จิ๋ว จีนแคะ และจีนไหหลำ โดยมีจีนแต้จิ๋วเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด) แต่เมื่อเกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองในเมืองจีนดังกล่าว ทำให้ความสัมพันธ์ของชาวจีนในเมืองไทยได้เริ่มข้ามเส้นแบ่งของกลุ่มภาษาพูด มาสู่กลุ่มผู้ที่มีแนวคิดทางการเมืองในแนวเดียวกัน ซึ่งได้แบ่งออกเป็นฝ่ายเช่นเดียวกับการเมืองของจีน คือ ฝ่ายสนับสนุนขบวนการปฏิรูป ฝ่ายสนับสนุนขบวนการปฏิวัติ และฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลราชวงศ์ชิง²⁵ แต่เนื่องจากแนวความคิดที่ใกล้เคียงกันของฝ่ายปฏิรูปและฝ่ายรัฐบาลราชวงศ์ชิง ที่จะยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของจีน รวมไปถึงการปกครองระบอบราชาธิปไตยไว้ จึงทำให้ในระยะต่อมาทั้ง 2 ฝ่ายนี้ได้มีการร่วมมือกันเพื่อหาเสียงสนับสนุนจากชาวจีน และต่อต้านฝ่ายปฏิวัติ

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 746.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 775.

²⁵ ลัทธิไตรราษฎร์ (Three Principles of the People) หรือ ซินหมินจู้ (San Min Chu-I) ประกอบไปด้วยหลักการของการปฏิวัติที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1.ลัทธิชาตินิยม (Nationalism) 2.ลัทธิประชาธิปไตย (Democracy) 3.ลัทธิสังคมนิยม (Socialism) รายละเอียดใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 748.

²⁶ วิลเลียม จี สกินเนอร์, สังคมชาวจีนในประเทศไทย: ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์. หน้า 36 – 40.

²⁵ ปราวรณา โกเมน, “สมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯ ๗ พ.ศ.2440 – 2488” (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 126.

2.2.1 บทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สัมพันธ์กับการเมืองในจีนของเซียวฮุดเสงโดยผ่านการออกหนังสือพิมพ์

จากการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกิดขึ้นในจีนที่ได้ส่งผลกระทบต่อชาวจีนในเมืองไทยดังกล่าว เซียวฮุดเสงก็ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวด้วย โดยที่เซียวฮุดเสงซึ่งมีภูมิหลังของบรรพบุรุษที่เป็นผู้ต่อสู้เพื่อต่อต้านการรุกรานของแมนจู และการที่เซียวฮุดเสงมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองของซุนยัตเซน รวมถึงการที่เซียวฮุดเสงมีความสามารถในการใช้ภาษาได้ทั้งภาษาไทยและภาษาจีน จึงทำให้เมื่อเซียวฮุดเสงได้รับการชักชวนจากเพื่อนของเขาที่มะละกาให้สนใจในขบวนการปฏิวัติของ ดร.ซุนยัตเซน เซียวฮุดเสงก็ให้ความสนใจและได้ทุ่มเทความสามารถเพื่อสนับสนุนขบวนการปฏิวัติ โดยในปี พ.ศ. 2448 เซียวฮุดเสงและเพื่อนของเขา 2-3 คน ได้ติดต่อกับหนังสือพิมพ์ที่สนับสนุนขบวนการปฏิวัติที่ออกในฮ่องกง ชื่อ “จุงกั๋วยี่เป่า” (ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่ซุนยัตเซนสนับสนุนให้ออกตามแผนการในการดำเนินการปฏิวัติ) เพื่อให้ช่วยเขาจัดตั้งกระบอกเสียงของขบวนการปฏิวัติขึ้นที่กรุงเทพฯ และในปีต่อมาเซียวฮุดเสง ได้ร่วมมือกับเล็งสิงซือและเฉินจิงหว่า ได้จัดตั้งหนังสือพิมพ์ชื่อ “เหมยหนานยี่เป่า” (เหมยหนานรายวัน) ในกรุงเทพฯ แต่เนื่องจากขาดทุนในการดำเนินกิจการ ในไม่ช้าหนังสือพิมพ์ฉบับนี้จึงต้องปิดกิจการ

ต่อมาก็ได้มีการปรับปรุงกิจการของหนังสือพิมพ์ใหม่โดยใช้ชื่อที่มีความหมายเดียวกัน แต่เปลี่ยนตัวอักษรตัวนำหรือ “หัว” เสียใหม่ แต่เนื่องจากคณะกรรมการของเหมยหนานยี่เป่า หันไปให้ความสนใจสนับสนุนการตั้งหนังสือพิมพ์ “ศิหน่าซินโป” ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ของฝ่ายปฏิรูปและสนับสนุนรัฐบาลราชวงศ์ชิง เซียวฮุดเสงและเฉินจิงหว่า ซึ่งไม่ย่อท้อจึงช่วยกันออกหนังสือพิมพ์ฉบับใหม่ ในเมืองไทย ใน พ.ศ. 2450 โดยออกเป็น 2 ฉบับ ฉบับหนึ่งเป็นภาษาจีนชื่อ “ฮั่วเซียมซินโป” และออกเป็นภาษาไทยชื่อ “จีนในสยามวารศัพท์”²⁶ โดยมีจุดประสงค์เพื่อแนะนำนโยบายที่จะเชิดชูสัมพันธไมตรีอันดีงามระหว่างเมืองไทยและเมืองจีน และพลเมืองของทั้งสองชาติเป็นสำคัญ²⁷ โดยได้ออกหนังสือพิมพ์ฉบับแรกในวันที่ 15 เมษายน ร.ศ.126 (พ.ศ.2450) ในระยะแรกที่หนังสือพิมพ์ออกมานั้น หนังสือพิมพ์จะมีทั้งภาษาจีนและภาษาไทยรวมอยู่ในฉบับเดียวกัน โดยมีทั้งหมด 12 หน้า แบ่งเป็นภาษาจีน 8 หน้า และภาษาไทย 4 หน้า²⁸ จนกระทั่งในวันที่ 1 เมษายน

²⁶ วิลเลียม จี สกินเนอร์, สังคมชาวจีนในประเทศไทย: ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์, หน้า 159.

²⁷ เสลา เชระรุจี, 1 ศตวรรษหนังสือพิมพ์ไทย, (กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2510) , หน้า 252.

หจข. ร.7 ม.26.3/30 หนังสือพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์ (15 เมษายน 2450). แต่ในหนังสือพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์ที่ออกเป็นฉบับสุดท้าย ในวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ.2466 ได้กล่าวว่าได้ออกหนังสือพิมพ์ฉบับแรกในวันที่ 13 เมษายน ร.ศ.126.

²⁸ Arnold Wright, and Oliver T. Breakspear, Twentieth Century Impression of Siam , p. 295.

ร.ศ.130 (พ.ศ.2454) จึงได้มีการแยกออกเป็น 2 ฉบับ เนื่องจากเกรงว่าจะทำให้ผู้ที่อ่านได้เฉพาะภาษาไทยหรือจีนเพียงภาษาเดียวจะมีความรังเกียจ จึงได้พิมพ์แยกเป็น 2 ฉบับเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเลือกอ่านได้

เนื่องจากเซียวสุดแสงเป็นผู้ให้ความสนับสนุนขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซน ดังจะเห็นได้จากการที่เขาไม่เข้าร่วมการดำเนินการของหนังสือพิมพ์คิหน่าซินไป ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่ให้การสนับสนุนฝ่ายรัฐบาลราชวงศ์ชิง จึงได้ออกหนังสือพิมพ์ของตนเองโดยเฉพาะฉบับภาษาจีนคือ "ฮั่วเซียมซินไป" ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถติดต่อได้โดยตรงกับชาวจีนในเมืองไทย ได้แสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์ในการสนับสนุนขบวนการปฏิวัติของเซียวสุดแสงอย่างค่อนข้างชัดเจน โดยในการเป็นสื่อที่สนับสนุนขบวนการปฏิวัตินั้นคงจะแสดงให้เห็นตั้งแต่แรกของการออกหนังสือพิมพ์ และยังเห็นได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นเมื่อหนังสือพิมพ์ภาษาจีนฝ่ายตรงข้ามคือ คิหน่าซินไป ได้เริ่มเผยแพร่ในเมืองไทย ในวันที่ 1 มกราคม ร.ศ.127 (พ.ศ.2451)²⁹

สิ่งที่แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงการให้ความสนับสนุนกันคนละฝ่ายของหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับก็คือ เมื่อหนังสือพิมพ์คิหน่าซินไป เริ่มพิมพ์เผยแพร่ ก็ได้มีบทความที่ก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งกันกับหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปของเซียวสุดแสง โดยหนังสือพิมพ์คิหน่าซินไป วันที่ 5 มกราคม ร.ศ.127 ได้เขียนบทความเรื่อง "ความเห็นของเอดิเตอร์หนังสือพิมพ์คิหน่าซินไป" ซึ่งได้ต่อว่าขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซนว่าเป็นพวก "ขบถ" ที่คิดจะทำการปฏิวัติหรือการกบฏขึ้นก็เพื่อที่จะหลอกลวงเงินของชาวจีนเท่านั้น และกล่าวว่าหนังสือพิมพ์ที่มีอยู่ก่อนหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ เป็นหนังสือพิมพ์ของฝ่ายขบถ และเอดิเตอร์ของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ "ดีแต่จะแนะนำให้พวกจีนคิดไปหาทางที่ผิดทั้งสิ้น"³⁰ จึงเป็นเหตุให้คนจีนที่รักบ้านเมืองช่วยกันคิดตั้งหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ขึ้นมา

จากบทความดังกล่าวของหนังสือพิมพ์คิหน่าซินไป เป็นเหตุให้หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป ได้ตอบโต้ โดยกล่าวว่าหนังสือพิมพ์คิหน่าซินไปเป็นเพียงหนังสือพิมพ์ที่รับใช้ชาวต่างชาติที่มาปกครองจีน³¹ (หมายถึง แมนจู)

หรือการที่หนังสือพิมพ์คิหน่าซินไปได้เขียนบทความตำหนิขบวนการปฏิวัติ ในฉบับวันที่ 8 มกราคม ร.ศ.127 ว่า

การที่พวกเกิดเหิมคิดจะทำลายรัฐบาล แลเขาจะตั้งขึ้นเปนใหญ่ การเช่นนี้ดูเหมือนพวกเขาอยากจะให้บ้านเมืองฉิบหายโดยเร็ว เพราะพวกเกิดเหิม

²⁹ หจข. ร.5 น8.7/7 ความเห็นหนังสือพิมพ์จีน วันที่ 5 มกราคม ร.ศ.127.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, คำแปลหนังสือพิมพ์คิหน่าซินไป วันที่ 1 และ 5 มกราคม ร.ศ.127.

³¹ เรื่องเดียวกัน, คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 6 มกราคม ร.ศ.127.

หยากจะคิดอดฉาพวกแมลงจูเรียที่ไม่ใช่ชนชาติเดียวกันเท่านั้น การที่พวกเก๊กเหม็งคิดขึ้นนี้ไม่ใช่จะตั้งใจคิดกัแผ่นดินเมื่อไร มีแต่จะคิดให้พวกราษฎรก่อการจลาจลขึ้นเท่านั้นทั้งจะทำให้คนที่อยู่ไม่เป็นสุขด้วย หยากจะทราบว่าการที่เขาจะทำนั้นถ้าทำขึ้นแล้วเกิดความฉิบหายแก่บ้านเมืองขึ้นแล้ว พวกเขาจะคิดแก้ตัวอย่างไรจึงจะกลับคืนมาได้...เมื่อข้าพเจ้าทราบความคิดของคนที่ไม่ใช่ ๗ ชนิดนี้แล้วจำเป็นจะต้องอธิบายเพื่อจะได้ตัดเตือนคนที่โง่ ให้รู้ศึก ทั้งการที่พวกเก๊กเหม็งหยากจะให้ราษฎรฆ่าฟันกันนั้น ข้าพเจ้าเห็นเป็นความคิดทางโจรกรรมทั้งสิ้น³²

หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปจึงได้ตอบโต้บทความดังกล่าว เพื่อแสดงให้เห็นว่าการเก๊กเหม็งมิได้ทำให้บ้านเมืองเกิดความวุ่นวายแต่จะทำให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้ามากขึ้น โดยได้กล่าวในฉบับวันที่ 11 มกราคม ร.ศ.127 ว่า

ในประเทศจีนได้เกิดมีพวกเก๊กเหม็งมานานแล้ว ไซ้จะพั้งมีขึ้นเมื่อไร พลเมืองของประเทศจีนไม่ว่าจะทำการสิ่งใดถ้าเข้าเป็นของเก๊กเหม็งแล้วก็ยิ่งมีความเจริญขึ้นไป นี่แหละก็คล้ายกับคำที่พวกถือศาสนาคริสต์ยืนเขาพูดกันว่าฟ้าได้สร้างพวกเก๊กเหม็งไว้สำหรับโลกย์...แต่ยังมีโรงหนังสือพิมพ์อีกโรงหนึ่งก็ชอบพูดเหมือนกันว่า เวลานี้พวกเก๊กเหม็งจะทำการในประเทศจีนไม่ได้ ทั้งกล่าวต่อไปอีกว่าถ้าไม่มีพวกเก๊กเหม็งแล้วประเทศจีนก็คงจะมีกำลังขึ้นมาก คำที่เขากล่าวนั้นดูเป็นที่น่าหัวเราะแก่ผู้ที่ฟังยิ่งนัก³³

และหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปยังได้กล่าวว่าหนังสือพิมพ์ศิหน่าซินไปนั้นเป็นหนังสือพิมพ์ที่นำเสนอความเห็นสิ่งสอนให้ชาวจีนจงรักภักดีต่อกษัตริย์ราชวงศ์ชิง ซึ่งการนำเสนอความเห็นดังกล่าว นั้นเป็นการแสดงความเป็นศัตรูกับหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป³⁴

หรือเมื่อหนังสือพิมพ์ศิหน่าซินไปได้มีการนำเสนอว่ากษัตริย์ราชวงศ์ชิงกำลังจะมีการจัดการปกครองในรูปแบบที่มีรัฐสภา เพราะต้องการให้เมืองจีนมีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศ³⁵ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนราชวงศ์ชิงของหนังสือพิมพ์ศิหน่าซินไปนั้น หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปก็ได้ตอบได้ว่า

การที่รัฐบาลแมลงจูเรีย ได้ประกาศว่าจะให้มีกฎหมายคอนสติติวชันนั้น เป็นการที่สำหรับจะพุดหลอกลวงพลเมืองเท่านั้น ทั้งพวกแมลงจูเรียได้ทำอันตราย

³² เรื่องเดียวกัน, คำแปลหนังสือพิมพ์ศิหน่าซินไป วันที่ 8 มกราคม ร.ศ.127.

³³ เรื่องเดียวกัน, คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 11 มกราคม ร.ศ.127.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 8 มกราคม ร.ศ.127.

³⁵ เรื่องเดียวกัน, คำแปลหนังสือพิมพ์ศิหน่าซินไป วันที่ 9 มกราคม ร.ศ.127.

แก่พวกจีนหาใช้น้อยไม่ พวกแมลงจูเรียอยากจะมีอำนาจเหนือพวกจีนเสมอ ดูแต่
ราช การเกิดสิ่งใดที่สำคัญเช่นกับเสนาบดีกระลาโหม และเสนาบดีกระทรวงการ
คลังก็เป็นพวกแมลงจูเรียทั้งนั้น...เดี๋ยวนี้พวกแมลงจูเรียก็มีความวิตกอยู่โดยเกรงว่า
พวกจีนจะแย่งเอาสมบัติคืนจากมือของเขาไปเสีย อีกทั้งไม่หยากให้พวกจีนมี
เสียงเสมอพวกเขาด้วย เหตุใดเขาจะยอมให้มีกฎหมายคอนสติชชั่นเล่า ถ้ามีขึ้น
แล้วนำที่สำคัญไหนเลยพวกจีนจะยอมให้พวกเขา การที่พูดนั้นเพื่อจะหลอกให้
พวกจีนหยุดการก่อการจลาจลไปพักหนึ่งเท่านั้น³⁶

จากการตอบโต้กันของหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับจึงทำให้เห็นถึงอุดมการณ์ที่แตกต่างกัน
อย่างชัดเจนของหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับ ซึ่งได้ทำให้เห็นถึงการเป็นผู้สนับสนุนขบวนการปฏิวัติ
ของหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปได้ชัดเจนยิ่งขึ้นด้วย

เนื่องจากความขัดแย้งในอุดมการณ์ทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง
เมืองของหนังสือพิมพ์ภาษาจีนทั้งสองฉบับที่พิมพ์เผยแพร่อยู่ในเมืองไทย ซึ่งอุดมการณ์ทางการเมือง
เมืองทั้งสอง ต่างก็ต้องการได้รับการสนับสนุนจากชาวจีนที่อยู่ในเมืองไทย จึงต้องพยายาม
"โฆษณา" เพื่อให้เห็นถึงความดี ความรักชาติและความต้องการพัฒนาเมืองจีนให้เจริญก้าวหน้า
ของฝ่ายตน จึงทำให้การตอบโต้กันด้วยบทความเพื่อชี้ให้เห็นความดีของกลุ่มตน และความไม่ดี
ของฝ่ายตรงกันข้าม มีอยู่โดยตลอดระยะเวลาก่อนที่การปฏิวัติของซุนยัตเซนจะประสบความสำเร็จ

นอกจากการเขียนบทความตอบโต้กันโดยเปิดเผยที่สะท้อนให้เห็นอุดมการณ์ของหนังสือ
พิมพ์ฮั่วเซียมซินไปแล้ว หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปเองยังได้ลงบทความเผยแพร่วิถึเกี่ยวกับการ
ปฏิวัติเพื่อปลดปล่อยชาวจีน และโจมตีรัฐบาลจีน ดังจะเห็นได้จากบทความที่ดีพิมพ์ในหนังสือ
พิมพ์ฮั่วเซียมซินไป ฉบับวันที่ 3 กุมภาพันธ์ ร.ศ.127 ว่า

วิธีของพวกเก๊กเหม็งซึ่งมุ่งหมายจะทำลายรัฐบาลตาด (หมายถึงรัฐบาล
จีนที่ปกครองโดยชาวแมนจู - - ผู้เขียน) นั้น เป็นหน้าที่ของชาวเมืองซึ่งเกิดใน
ประเทศจีนจะต้องเป็นธุระด้วยกันทุกคน หาใช่เป็นการของบุคคลคนแต่คนเดียวสอง
คนไม่ โดยการปกครองของรัฐบาลตาดไม่เป็นหลัก รู้จักแต่ขายที่ดิน แลให้อำนาจ
หรือผลประโยชน์แก่ชาติอื่นเป็นต้น...ผู้ที่ต้องได้รับความกตัญญูโดยอะยุติธรรมนั้น
ใช่แต่ชาติจีนเท่านั้นก็หามิได้นับได้ตลอดถึงชาติมองโกเรีย, ชาติฮุยหงิด, ธิเบต,

³⁶ เรื่องเดียวกัน, คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 12 มกราคม ร.ศ.127.

แลชาติตาดที่เป่นพลเมืองด้วยเหมือนกัน เพราะฉะนั้นทุกๆชาติที่กล่าวมานี้ ควรจะมารวมกำลังกับชาติจีน ช่วยกันทำลายรัฐบาลตาดเสีย³⁷

นอกจากการลงบทความที่แสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์และวิธีการปฏิวัติจีนแล้ว หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไต้ยังได้ลงบทความโจมตีการปกครองระบอบราชาธิปไตย และสนับสนุนการปกครองระบอบสาธารณรัฐ ตามแนวทางการปฏิวัติของซุนยัตเซนอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากบทความเรื่อง "อธิบายใจความในการตั้งเป่นพวก" ในฉบับวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ร.ศ.127 ดังความว่า

มนุษย์ในโลกย์ ควรมีโอกาสแก่คนเสมอกันทั้งสิ้น ไม่ควรจะยอมเป่นชะเลยอยู่ใต้อำนาจผู้อื่น...นักปราชญ์ฝรั่งเศสผู้หนึ่งซึ่งมีชื่อว่าลูซอ...ท่านกล่าวว่า พลเมืองคนหนึ่งก็เป่นส่วนหนึ่งในอำนาจของเจ้าแผ่นดิน (คำว่าอำนาจของเจ้าแผ่นดินคือมีความเป่นอิสระของประเทศ พลเมืองคนหนึ่งก็เป่นส่วนของประเทศอยู่แล้ว เหตุฉะนั้นจึงได้มีส่วนในความอิสระของประเทศส่วนหนึ่งเหมือนกัน) อำนาจเจ้าแผ่นดินนั้นก็เป่นส่วนหนึ่งของบ้านเมือง. (ประเทศที่จะตั้งขึ้นนั้น ก็ต้องอาศัยที่ดิน พลเมือง แลความเป่นอิสระ สามอย่างนี้เป่นสิ่งสำคัญ เพราะฉะนั้นความเป่นอิสระจึงเป่นส่วนหนึ่งของบ้านเมือง) แลท่านกล่าวต่อไปว่า อำนาจเจ้าแผ่นดินหาใช่เป่นส่วนตัวผู้ใดไม่ เป่นโดยพลเมืองทุกคนได้แต่งตั้งให้...ในประเทศบริบลังก (อ้างกรุงเยนัวในประเทศซวิตแลนด์) ได้เป่นพลเมืองอันมีส่วนในอิสระแห่งประเทศผู้หนึ่ง (...โดยการที่ได้ดำเนินอยู่นั้นยังเห็นได้ว่าบุคคลย่อมมีส่วนในความอิสระของบ้านเมืองทุกคน) ถ้าจะพูดไปตามนี้ อำนาจแห่งเจ้าแผ่นดิน (ความอิสระของประเทศเป่นที่ประชุมแห่งการของบุคคล บุคคลเป่นส่วนหนึ่งในอำนาจเจ้าแผ่นดิน เพราะฉะนั้นพลเมืองก็คือเจ้าแผ่นดิน เจ้าแผ่นดินก็คือพลเมือง แบ่งออกให้ต่างไปไม่ได้)³⁸ (ข้อความในวงเล็บเป่นของต้นฉบับ - - ผู้เขียน)

นอกจากการลงบทความที่แสดงให้เห็นอุดมการณ์การสนับสนุนขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซนอย่างชัดเจนของเซียวฮุดเตงแล้ว เมื่อใดก็ตามที่ขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซนประสบความสำเร็จในการดำเนินการ หนังสือพิมพ์ฉบับนี้ก็จะลงข่าวเพื่อเผยแพร่การเคลื่อนไหวของขบวนการปฏิวัติ เช่น ข่าวการจลาจลของขบวนการปฏิวัติในเมืองฮุนจิ่ว ว่า "พวกเก๊กเหม็งก่อการจลาจลขึ้นที่เมืองฮุนจิ่ว และจะเข้าตีเมืองไท่จิ่วกับซุจิ่ว ผู้ว่าราชการเมืองได้ไปปราบ แต่พ่ายแพ้หลายครั้ง"³⁹ หรือข่าวที่ทหารของฝ่ายปฏิวัติชนะฝ่ายรัฐบาล ว่า "เมื่อเร็ว ๆ นี้พวกขบถที่เมืองล่อเตี้ย ชะนะ

³⁷ หจข. ร.5 น.8.7/9 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไต้ วันที่ 3 กุมภาพันธ์ ร.ศ.127.

³⁸ เรื่องเดียวกัน, คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไต้ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ ร.ศ.127.

³⁹ หจข. ร.5 น.8.7/10 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไต้ วันที่ 24 มีนาคม ร.ศ.127.

ทหารหลวงหลายครั้ง...”⁴⁰ หรือชาวเรือ “กองทัพเก๊กเหม็ง ตีเมืองเชียงซาฟูแตก” โดยกล่าวว่า “กองทัพนี้มีความแกว๊กกล้าแข็งมาก”⁴¹ ซึ่งการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของขบวนการปฏิวัติในทางที่ดีหรือการดำเนินการที่ประสบความสำเร็จของขบวนการปฏิวัติก็เพื่อให้ชาวจีนในเมืองไทยได้เห็นความก้าวหน้าของการดำเนินการและเห็นว่าขบวนการปฏิวัติมีโอกาสที่จะทำสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากชาวจีนในเมืองไทย

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปของเซียวฮุดเสงจะให้การสนับสนุนขบวนการปฏิวัติอย่างเปิดเผย โดยการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับความสำเร็จของขบวนการปฏิวัติอย่างเต็มที่ แต่ “ฮั่วเซียมซินไป” ก็เป็นหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง ที่จะต้องเผยแพร่เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง เพราะฉะนั้นหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปก็มีอาชงหลักเลี้ยงที่จะต้องรายงานเมื่อขบวนการปฏิวัติประสบกับความพ่ายแพ้ เพราะถ้าหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปไม่รายงานหนังสือพิมพ์คี่หน่าซินไปซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามก็จะต้องรายงานอยู่แล้ว ซึ่งถ้าให้คี่หน่าซินไปรายงานอยู่เพียงฉบับเดียวก็อาจจะทำให้ชาวจีนในเมืองไทยเห็นว่าขบวนการปฏิวัติอ่อนแอจึงต้องประสบความพ่ายแพ้ ก็จะส่งผลให้ชาวจีนในเมืองไทยไม่ให้การสนับสนุนขบวนการปฏิวัติเพราะมีที่ท่าว่าจะไม่ได้รับชัยชนะก็เป็นได้ หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปจึงต้องรายงานข่าวความพ่ายแพ้ของขบวนการปฏิวัติด้วย โดยจะพยายามมิให้เห็นว่าความพ่ายแพ้นั้นเกิดจากความอ่อนแอของฝ่ายปฏิวัติ เช่น ข่าวเรื่อง “พวกหมู่ซ่งรบกับทหารหลวง” ซึ่งฝ่ายปฏิวัติพ่ายแพ้ต่อทหารของรัฐบาลจีน หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป ฉบับวันที่ 8 มีนาคม ร.ศ.127 ก็รายงานว่า “...พวกซ่งได้ต้านทานต่อสู้โดยสามารถถึงสองวันจึงได้แตกหนีไป... การครั้งนี้เรียบร้อยไปได้โดยง่ายก็เพราะได้กำลังทหารหัดใหม่...”⁴²

บทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับเมืองจีนของเซียวฮุดเสงที่ผ่านการนำเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะฉบับภาษาจีนนั้นก็เป็นที่ไปเพื่อให้ชาวจีนในเมืองไทยเห็นความสำเร็จและแนวทางการปกครองที่สามารถพัฒนาเมืองจีนให้เจริญก้าวหน้าของขบวนการปฏิวัติเพื่อชาวจีนหันมาให้การสนับสนุนขบวนการปฏิวัติ ซึ่งการสนับสนุนขบวนการปฏิวัติจะมีมากยิ่งขึ้น ถ้าหากชาวจีนในเมืองไทยเกิดความไม่พอใจต่อรัฐบาลราชวงศ์ชิง หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปของเซียวฮุดเสงจึงได้มีการรายงานข่าวเพื่อให้เห็นถึงความอ่อนแอ ความไร้ประสิทธิภาพและความไม่เหมาะสมในการปกครองของราชวงศ์ชิงในการปกครองเมืองจีน เช่น ข่าวเรื่อง “รัฐบาลตาดเหมือนกับคนเซี่ยใจ” ว่าต่างประเทศพากันบังคับรัฐบาลจีนให้กู้เงินเพื่อจะได้ของสิทธิพิเศษ

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 30 มีนาคม ร.ศ.127.

⁴¹ หจข. ร.6 น.4.7/2 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 21 เมษายน ร.ศ.129.

⁴² หจข. ร.5 น.8.7/10 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 8 มีนาคม ร.ศ.127.

ต่าง ๆ ในเมืองจีน⁴³ หรือ เรื่อง "ความโหดร้ายของตาดราชตระกูล" ว่ารถม้าของเจ้านายราชวงศ์ชิงชนชาวบ้านล้มลงหลายคนแต่คนขับรถม้ากับพูดว่า "รถของเจ้านาย ถึงจะทับคนตายสักคนหนึ่งสองคนก็ไม่อัศจรรย์อะไรนัก"⁴⁴ หรือ เรื่อง "ความเสื่อมเสียเกียรติยศของรัฐบาลตาด" ที่ต้องยอมถอนคำขอร้องที่จะตั้งกองรักษาไว้ตามระยะทางรถไฟ เนื่องจากญี่ปุ่นเอาเรือรบมาขู⁴⁵

จากการเผยแพร่ทั้งข่าวสารเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเมืองจีนไม่ว่าจะเป็นความเคลื่อนไหวของขบวนการปฏิวัติทั้งที่ได้รับความช่วยเหลือ และการพยายามแก้ต่างเมื่อประสบกับความพ่ายแพ้ รวมไปถึงการโจมตีรัฐบาลราชวงศ์ชิง ของหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปของเซียวสุดแสงที่ได้กระทำอยู่โดยตลอดนับตั้งแต่ออกหนังสือพิมพ์ จนกระทั่งการปฏิวัติจีนประสบความสำเร็จ ได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สัมพันธ์กับการเมืองในเมืองจีนของเซียวสุดแสงโดยผ่านการออกหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปนั้นว่า เซียวสุดแสงให้การสนับสนุนขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซนอย่างชัดเจน

สำหรับหนังสือพิมพ์จีนโนสยามวารศัพท์ฉบับภาษาไทยนั้นถึงแม้จะได้รับการยอมรับว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่ "ปราศจากอคติและเป็นอิสระเป็นอย่างมาก"⁴⁶ กล่าวคือ มิได้แสดงให้เห็นให้การสนับสนุนขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซนอย่างเปิดเผย ทั้งนี้คงจะเนื่องมาจากเป็นหนังสือพิมพ์ภาษาไทย ผู้อ่านส่วนใหญ่ก็คงจะเป็นคนไทย ฉะนั้นจึงไม่จำเป็นที่จะต้องหาความสนับสนุนขบวนการปฏิวัติจีนจากคนไทย ประกอบกับขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซนนั้น ต้องการที่จะล้มระบอบการปกครองแบบราชาธิปไตยเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสาธารณรัฐ ซึ่งเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองที่ไม่เป็นที่ต้องการของประเทศไทย จึงไม่อาจที่จะทำการเผยแพร่แนวความคิดในการสนับสนุนขบวนการปฏิวัติอย่างเปิดเผยได้ในหนังสือพิมพ์จีนโนสยามวารศัพท์

แต่อย่างไรก็ตาม หนังสือพิมพ์จีนโนสยามวารศัพท์ก็ได้มีการเสนอข่าวในทำนองดีเตียนรัฐบาลจีนอยู่บ้าง เช่น บทความเรื่อง "เจ้าอยู่กลางกับการริฟอร์ม" ในฉบับวันที่ 3 ธันวาคม ร.ศ.129 (พ.ศ.2453) เสนอเกี่ยวกับเรื่องการที่รัฐบาลจีนจะยอมให้มีการปกครองที่มีรัฐสภาว่าไม่ได้เกิดจากความเต็มใจของรัฐบาล แต่ "...เมื่อเห็นว่าจะผิดเพี้ยนต่อไปอีกไม่ได้แล้ว จึงได้รับรองว่าอีก 3 ปี จะยินยอมเปิดปาร์ลิวเมนต์ให้ตามประสงค์...พิเคราะห์ดูตามพระธรรมนูญที่รัฐบาลได้ร่างขึ้นนั้น มีให้ประโยชน์แก่ราษฎรอยู่ข้อเดียว ที่ยอมให้ราษฎรมีเสียงในราชการเท่านั้น...ซึ่งเป็นการตรงกันข้ามกับความตั้งใจของราษฎรที่ได้มุ่งหมายมาหลายปี"⁴⁷ หรือเรื่องที่ราษฎรจีนมีความโกรธเคืองรัฐบาล

⁴³ หจข. ร.5 น.8.7/14 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 10 มิถุนายน ร.ศ.128.

⁴⁴ หจข. ร.5 น.8.7/14 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 12 มิถุนายน ร.ศ.128.

⁴⁵ หจข. ร.5 น.8.7/17 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 3 กันยายน ร.ศ.128.

⁴⁶ Arnold Wright and Oliver T. Breakspere, *Twentieth Century Impression of Siam*, p. 295.

⁴⁷ "ข่าวประเทศจีน" จีนโนสยามวารศัพท์ ฉบับวันที่ 3 ธันวาคม ร.ศ.129.

จีนมาก ในการกำหนดการเปิดปารีสเมนต์อีก 3 ปี ในฉบับวันที่ 13 ธันวาคม ร.ศ.129 โดยแสดงความเห็นว่า รัฐบาลแกลังซึกเข้าไป ประเทศจีนจะอยู่เป็นเอกราชไม่ถึงวันเปิดปารีสเมนต์⁴⁸ หรือเรื่อง "การจับปลาชายทะเล" ในฉบับวันที่ 20 ธันวาคม ร.ศ.129 กล่าวว่า แม้ว่าเมืองจีนจะมีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทางบกและทางทะเล แต่รัฐบาลจีนก็ไม่ได้ผลประโยชน์เต็มที่ เนื่องจากมิได้มีการจัดระวางรักษาหรือแก้ไขให้ดีขึ้นตามสมควร⁴⁹

จากการนำเสนอข่าวและบทความในหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาจีนของเซียวฮุดเสงได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเซียวฮุดเสงที่เกี่ยวข้องกับการเมืองภายในเมืองจีนว่า เซียวฮุดเสงเป็น "ผู้นำ" ในการสนับสนุนขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซน โดยการพยายามใช้หนังสือพิมพ์ของเขาเป็นสื่อในการชักชวนชาวจีนในเมืองไทยให้สนับสนุนขบวนการปฏิวัติ

2.2.2 บทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สัมพันธ์กับการเมืองในเมืองจีนของเซียวฮุดเสงโดยผ่านองค์กรทางการเมือง

นอกจากเซียวฮุดเสงจะเผยแพร่อุดมการณ์ของขบวนการปฏิวัติที่เน้นความสำคัญของพลเมืองสามัญชน ผ่านในหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปแล้ว เซียวฮุดเสงยังได้สนับสนุนการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองในจีนจากราชวงศ์ชิงมาเป็นระบอบสาธารณรัฐ หรือที่เรียกว่า "เก๊กเหมิง" อีกด้วย

2.2.2.1 เซียวฮุดเสงกับสมาคมถุงเหมิงฮุ่ย

การสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรทางการเมืองของเซียวฮุดเสงนั้น จะมีทั้งการลงบทความในหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปที่กล่าวถึงการรวมกลุ่มกันเป็น "พวก" หรือ "สโมสร" ดังในบทความเรื่อง "อธิบายใจความในการตั้งเป็นพวก" ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451)⁵⁰ และเรื่อง "หัวใจของการตั้งหมู่ตั้งพวก" ในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ ร.ศ. 127 ที่กล่าวว่า "...เพราะประเทศเรา แต่เดิมมาก็ยังไม่เคยมีพลเมืองที่เข้าร่วมสมาคมคี่เป็นพวกกัน รัฐบาลจึงได้กดขี่พลเมืองอย่างร้ายแรงได้ตามอำเภอใจ..."⁵¹ แล้ว และยังมีส่วนช่วยหวังจิงเว่ย ที่ซุนยัตเซนส่งเข้ามายังไทยเพื่อจัดตั้งองค์กรที่เป็นสาขาของถุงเหมิงฮุ่ย (พันธมิตรปฏิวัติจีน) ใน พ.ศ. 2450 เพื่อใช้เป็นฐานในการเผยแพร่อุดมการณ์ปฏิวัติในกรุงเทพฯ อีกด้วย โดยที่เซียวฮุดเสงได้รับเลือกเป็นประธานขององค์กรนี้⁵²

⁴⁸ "ข่าวประเทศจีน" จีนโนสยามวารศัพท์ ฉบับวันที่ 13 ธันวาคม ร.ศ.129.

⁴⁹ "ข่าวต่างประเทศ" จีนโนสยามวารศัพท์ ฉบับวันที่ 20 ธันวาคม ร.ศ.129.

⁵⁰ หจช. ร.5 น.8.7/9 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป ฉบับวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ร.ศ.127.

⁵¹ เรื่องเดียวกัน, คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป ฉบับวันที่ 9 กุมภาพันธ์ ร.ศ.127.

⁵² วิลเลียม จี สกินเนอร์, สังคมชาวจีนในประเทศไทย: ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์, หน้า 159.

สมาคมถุงหมิงฮู่ยี่นี้ได้ดำเนินงานในลักษณะขององค์กรใต้ดิน โดยมีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนขบวนการปฏิวัติในรูปแบบต่างๆ การพยายามเปลี่ยนแปลงสมาคมลับบางแห่งให้กลายเป็นสมาคมรูปแบบใหม่ที่สนับสนุนขบวนการปฏิวัติ แต่เนื่องจากองค์กรนี้เป็นลักษณะของสมาคมลับ จึงไม่ค่อยปรากฏหลักฐานชัดเจนนัก แต่เท่าที่ปรากฏทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นบทบาทของสมาคมถุงหมิงฮู่ยี่ ก็ควบคู่ไปกับบทบาทและการเคลื่อนไหวของเซียวฮุดเสงในฐานะที่เป็นผู้นำองค์กรด้วย กรณีที่เห็นได้ชัด คือ การจัดตั้ง "สโมสรจีนแคะกรุงเทพฯ" ใน พ.ศ. 2451 ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของสมาคมลับชาวจีนแคะ 2 สมาคม คือ สมาคมลับของพวกหมิงฮู่ยี่ และของพวกฉวินอิง⁵³ ซึ่งแม้ว่าเซียวฮุดเสงจะเป็นชาวจีนฮกเกี้ยน แต่ก็ได้มีบทบาทในการจัดตั้งสมาคมจีนแคะ นับตั้งแต่การนำความคิดเรื่องที่ว่าชาวจีนแคะจะเลิกการตั้งเป็นสมาคมลับไปปรึกษากับพระยาสุเมธุนัยวินิตฯ เสนาบดีกระทรวงนครบาล ผู้มีหน้าที่ในการรับการจดทะเบียนจัดตั้งสมาคมที่ถูกต้องตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติข้อยี่ ร.ศ.116 (พ.ศ.2440) ซึ่งเมื่อพระยาสุเมธุนัยวินิตฯ เห็นด้วยว่าถ้าการกระทำดังกล่าวประสบความสำเร็จจะเป็นการดี เซียวฮุดเสงจึงได้เป็นผู้นำกลุ่มชาวจีนแคะ ประมาณ 30 คน ไปยื่นความจำนงขอจัดตั้งสมาคมจีนแคะต่อกระทรวงนครบาล ในปลายเดือนกันยายน ร.ศ.127 (พ.ศ.2451)

จากการเคลื่อนไหวในการให้ความช่วยเหลือชาวจีนแคะในการก่อตั้งสมาคมดังกล่าวของเซียวฮุดเสงเพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของสมาคมถุงหมิงฮู่ยี่ที่ต้องการสมาคมที่จะสนับสนุนขบวนการปฏิวัตินั้น ทำให้พระยาสุเมธุนัยวินิตฯ สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนว่า "คุณนายเซียวฮุดเสง มีความพยายามมากเรื่องจะให้มีการสโมสรเช่นนี้ขึ้น"⁵⁴ จากความช่วยเหลือดังกล่าวของเซียวฮุดเสงในที่สุดสโมสรจีนแคะก็ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นสมาคมที่ถูกต้องตามกฎหมายไทยได้

การที่เซียวฮุดเสงให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งสโมสรของชาวจีนแคะทั้งที่เซียวฮุดเสงเป็นชาวจีนฮกเกี้ยนนั้นได้สะท้อนให้เห็นว่า เซียวฮุดเสงไม่ได้มองชาวจีนจำกัดอยู่แต่เฉพาะในกลุ่มภาษาพูด ซึ่งทำให้ชาวจีนแต่ละกลุ่มภาษาพูดแยกจากกัน ไม่มีการร่วมมือกันข้ามกลุ่มภาษาพูด (ยกเว้นกลุ่มที่มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน) ซึ่งเป็นลักษณะของชาวจีนทั่วไปก่อนหน้าที่จะมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองในจีน แต่เซียวฮุดเสงนั้นได้คำนึงถึงเป้าหมายของการปฏิวัติเป็นสำคัญ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันของชาวจีนทุกกลุ่มภาษาพูด ดังที่ปรากฏในบทความของเขาว่าการดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเมืองจีนนั้นไม่สามารถดำเนินการได้เพียงลำพัง ต้องอาศัยความร่วมมือจากชาวจีนคนอื่นๆ

⁵³ วิจารณ์เดียวกัน, หน้า 142.

⁵⁴ ต่อมาได้เลื่อนยศเป็นเจ้าพระยาสยามมราช (ปิ่น สุขุม)

⁵⁴ หจข. ร.5 น. 20 / 27 หนังสือกราบบังคมทูลของพระยาสุเมธุนัยวินิต ลงวันที่ 18 ตุลาคม ร.ศ. 127.

สำหรับสาเหตุที่เซียวฮุดเสงเลือกที่จะให้ชาวจีนแคะได้จัดตั้งเป็นองค์กรเพื่อเป็นแนวร่วมในขบวนการปฏิวัตินั้น ส่วนหนึ่งก็อาจจะมาจากการที่ซุนยัตเซน ผู้นำขบวนการปฏิวัติเป็นชาวจีนแคะ ซึ่งคนจีนที่เป็นกลุ่มภาษาพูดเดียวกันก็มักจะมี ความผูกพันกันอยู่แต่เดิมแล้ว จึงทำให้ชาวจีนแคะในเมืองไทยเองก็คงจะให้การสนับสนุนขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซนอยู่แล้ว ประกอบกับการที่ซุนยัตเซนไม่ประสบความสำเร็จในการที่เดินทางเข้ามาเมืองไทยเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2446 เพื่อสร้างฐานสนับสนุนการเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิวัติของเขา ซึ่งมีจุดประสงค์อยู่ที่ชาวจีนแต้จิ๋ว ซึ่งเป็นชาวจีนกลุ่มใหญ่ที่สุดในเมืองไทย และส่วนใหญ่ก็จะเป็นพ่อค้าคนสำคัญ แต่กลับไม่ได้รับความร่วมมือ เนื่องจากเกรงว่าจะเป็นการหลอกลวงเอาเงิน⁵⁵ และชาวจีนแต้จิ๋วมักจะให้การสนับสนุนรัฐบาลราชวงศ์ชิง⁵⁶

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การเดินทางมากรุงเทพฯ ครั้งที่ 2 ของซุนยัตเซน ในปี พ.ศ. 2451 จึงมุ่งเป้าหมายไปที่จีนแคะและจีนฮกเกี้ยนเป็นสำคัญ⁵⁷ ซึ่งคงจะเป็นเหตุผลส่วนหนึ่งที่ทำให้เซียวฮุดเสงที่มีความใกล้ชิดพอสมควรกับซุนยัตเซน เห็นได้จากการเดินทางเข้ามากรุงเทพฯ ครั้งที่ 2 ของซุนยัตเซนนั้นได้มาพักอาศัยอยู่ที่บ้านของเซียวฮุดเสง⁵⁸ และเซียวฮุดเสงในฐานะที่เป็นผู้นำสำคัญคนหนึ่งในการสนับสนุนขบวนการปฏิวัติในไทยก็คงจะทราบถึงจุดประสงค์ในการเข้ามาของซุนยัตเซนที่ต้องการฐานสนับสนุนจากชาวจีนแคะและฮกเกี้ยน ทำให้เซียวฮุดเสงจึงได้เข้าไปมีบทบาทในการช่วยจัดตั้งสโมสรจีนแคะเพื่อใช้เป็นแนวร่วมในการปฏิวัติ (สำหรับสมาคมฮกเกี้ยนได้จัดตั้งขึ้นแล้วก่อนหน้านี้ หลังจากการก่อตั้งสมาคมไหหลำ ในปี พ.ศ. 2443 ประมาณ 2-3 ปี⁵⁹)

จะเห็นได้ว่าการที่เซียวฮุดเสงจัดตั้งองค์กรของจีนแคะเพื่อใช้เป็นแนวร่วมในการปฏิวัติในครั้งนี้คงจะได้ผลพอสมควร ดังจะเห็นได้จาก มีรายงานจากหลวงธรรณินฤเบศร์ เจ้ากรมกองตระเวนแพนกงจีนถึงเจ้าพระยายมราช เสนาบดีกระทรวงนครบาล ในวันที่ 26 พฤษภาคม ร.ศ.129 ว่า

บรรดาพวกเก๊กเหม็งทั้งหลาย ได้มีกำหนดนัดหมายกันไว้ว่า จะลุกขึ้นพร้อมกันทำการจลาจลใหญ่ที่ประเทศจีน ในเดือน ๖ ข้างจีนปีนี้ และมีเสียงพูดโจษกันว่า พวกจีนเป็นอันมากที่ในกรุงเทพฯ ฯ นี้ ซึ่งทำมาหาเลี้ยงชีพทางช่างเย็บผ้าแลเย็บรองเท้าเป็นต้นนั้น ได้พากันออกไปจะช่วยกัน ขึ้นโดยสารรถไฟไปทางเหนือบ้าง ลงโดยสารเรือเมลิไปทางฮ่องกงบ้าง จำพวกที่ไปทางเหนือ นั้น ก็จะ

⁵⁵ ปรรณนา โกเมน, "สมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯ ฯ พ.ศ.2440 – 2488", หน้า 117.

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 125.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 117.

⁵⁸ หจข. ร.5 น.8.7/30 หนังสือรายงานจากเมืองแพร่ถึงกรมยุทธนาธิการกรุงเทพฯ ฯ วันที่ 24 มิถุนายน ร.ศ.129.

⁵⁹ วิลเลียม จี สกินเนอร์, สังคมชาวจีนในประเทศไทย: ประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์ . หน้า 169.

หาโอกาสไปเข้าร่วมกับพวกเก๊กเหม็งกองฝ้ายได้ ว่าจะไปพักรอต่อเมื่อถึงกำหนด แล้ว ก็จะมีข้อขึ้นพร้อมกันทำการจรรยาผลให้เต็มที พวกจีนที่ออกไปจากกรุงเทพฯ ๗ นี้ มีชาติแคะมากกว่าชาติอื่น⁶⁰ (ขีดเส้นใต้ - - ผู้เขียน)

ต่อมาก็มีรายงานถึงชาวจีนที่ถูกจับทางเมืองแพร่ในขณะที่จะเดินทางไปให้การสนับสนุน ขบวนการปฏิวัติในเมืองจีน ชาวจีนที่ถูกจับนั้นเป็นชาวจีนที่เดินทางไปจากกรุงเทพฯ โดยมีหลักฐานว่าชาวจีนคนหนึ่งเคยทำงานในหนังสือพิมพ์ของเซียวฮุดเสง และชาวจีนที่ถูกจับทั้งหมดเป็นชาวจีนแคะ⁶¹ จากรายงานดังกล่าวนอกจากจะทำให้เห็นว่าการสนับสนุนการตั้งสมุทราชินแคะ กรุงเทพฯ ๗ ของเซียวฮุดเสงเพื่อเป็นแนวร่วมในขบวนการปฏิวัติจะประสบผลสำเร็จพอสมควรแล้วยังจะเห็นได้ถึงบทบาทของเซียวฮุดเสงในการเป็นผู้ให้การสนับสนุนขบวนการปฏิวัติและการสนับสนุนการเคลื่อนไหวของชาวจีนแคะเพื่อไปเป็นแนวร่วมปฏิวัติในเมืองจีนอีกด้วย ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อชาวจีนแคะถูกจับแล้ว พวกปฏิวัติที่สิงคโปร์ได้มีหนังสือมาถึงเซียวฮุดเสง โดยกล่าวโทษว่าการที่ชาวจีนแคะถูกจับที่เมืองแพร่นั้นเป็นเพราะความเกียจคร้านของเซียวฮุดเสงที่มีได้ไปขอหนังสือเดินทางให้⁶² ดังนั้นจะเห็นได้ถึง บทบาทและการเคลื่อนไหวในการเป็นผู้นำสมาคมถุงหมิงฮุยของเซียวฮุดเสงได้อย่างชัดเจนในการให้การสนับสนุนการจัดตั้งสมาคมเพื่อเป็นฐานกำลังของขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซน ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จพอสมควร

2.2.2.2 เซียวฮุดเสงกับการก่อตั้งสมุทราชินกรุงเทพฯ

นอกจากบทบาทของเซียวฮุดเสงในการเป็นผู้นำสมาคมถุงหมิงฮุยซึ่งมีส่วนช่วยในการก่อตั้งสมุทราชินแคะกรุงเทพฯ ๗ แล้ว เซียวฮุดเสงยังมีบทบาทในการก่อตั้ง “สมุทราชินกรุงเทพฯ” (ตงหัวฮ่วยก๊วน หรือตงฮั่วฮ่วยซ้อ) ซึ่งเป็นสมุทราชินของชาวจีนที่เคลื่อนไหวทางการเมืองที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ โดยตั้งขึ้นในปี ร.ศ. 126 (พ.ศ. 2450) โดยสมุทราชินกรุงเทพฯ ๗ เป็นสมาคมที่ตั้งขึ้นถูกต้องตามกฎหมายไทย ได้ทำพิธีเปิดอย่างเป็นทางการในวันที่ 18 พฤศจิกายน ร.ศ.127 (พ.ศ.2451) โดยเจ้าพระยามรราช เสนาบดีกระทรวงนครบาลเป็นประธานในพิธีเปิด ซึ่งเจ้าพระยามรราชได้ทูลเกล้าฯ ถวายรายงานต่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า ในพิธีเปิดของสมุทราชินกรุงเทพฯ ๗ ได้มีการเชิญพระบรมรูปขึ้นประดิษฐานไว้เหนือโต๊ะริมฝาผนังผูกม่านมีระบายแต่งอย่างงดงาม และเซียวฮุดเสงในฐานะผู้นำของสมุทราชินได้อ่านคำถวายไชยมงคล และตั้งใจที่จะ

⁶⁰ หจข. ร.6 น.4.7/3 รายงานของหลวงธรรณินฤเบศร์ถึงเจ้าพระยามรราช ลงวันที่ 26 พฤษภาคม ร.ศ.129.

⁶¹ หจข. ร.5 น.8.7/30 พวกจีนในกรุงเทพฯ อุดหนุนการเก๊กเหม็งในประเทศจีน วันที่ 24 มิถุนายน ร.ศ.129.

⁶² หจข. ร.6 น.4.7/7 รายงานหลวงธรรณินฤเบศร์ถึงเจ้าพระยามรราช ลงวันที่ 26 สิงหาคม ร.ศ.129.

ให้เจ้าพระยายมราชนำคำถวายไชยมงคลซึ่งได้พิมพ์บนแพรสีแดง และมีกรอบกาไหล่ทองขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วย⁶³

การกระทำดังกล่าวของเซียวฮุดเสงและสโมสรจีนกรุงเทพฯ ๔ นั้นแสดงให้เห็นว่าสโมสรจีนกรุงเทพฯ ๔ ต้องการแสดงให้เห็นว่า สโมสรแห่งนี้มีความตั้งใจที่จะได้รับการยอมรับจากรัฐบาลไทย และจะอยู่ภายใต้กฎหมายไทย จึงได้เชิญขุนนางไทยเป็นประธานในพิธีเปิดและได้แสดงให้รัฐบาลไทยเห็นถึงความเคารพและความจงรักภักดีที่สโมสรแห่งนี้มีต่อพระมหากษัตริย์ของไทยด้วย เพื่อให้รัฐบาลไทยมีความรู้สึกที่ดี และไม่หวาดระแวงต่อสโมสรแห่งนี้ ซึ่งทั้งนี้ก็อาจเป็นไปได้ว่าเซียวฮุดเสงและสมาชิกของสโมสรจีนกรุงเทพฯ ๔ ได้ตระหนักถึงอุดมการณ์และการเคลื่อนไหวทางการเมืองของสโมสรแห่งนี้ที่จะให้การสนับสนุนขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซน ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลไทยไม่ปรารถนาให้เกิดขึ้น จึงต้องการที่จะสร้างภาพพจน์ที่ดีของสโมสรให้เกิดขึ้น เพื่อที่จะได้รับความไว้วางใจจากรัฐบาลไทย ซึ่งการกระทำดังกล่าวของสโมสรจีนกรุงเทพฯ ก็ถือได้ว่าประสบความสำเร็จ ดังจะเห็นได้จาก พระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีถึงสโมสรจีนกรุงเทพฯ หลังจากที่ได้รับหนังสือกราบบังคมทูลฯ ของเจ้าพระยายมราชแล้ว ดังความว่า

สโมสรอันนี้ตั้งขึ้นตามทางที่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้เป็นที่สมาคมของประชาชนเช่นนี้ ไม่เป็นที่รังเกียจขัดขวางอันใด ยิ่งได้เห็นคำให้พรอันกล่าวโดยถูกต้องเช่นนี้ ทำให้เกิดความหวังใจว่าสโมสรอันนี้จะเป็นผู้ทำให้ผู้ซึ่งไม่ทราบได้ทราบน้ำใจของเรา อันมีความรักใคร่ตั้งใจจะบำรุงประชาชนทั้งจีนแลไทยให้เหมือนกันตามที่สโมสรได้เข้าใจถูกต้องแล้ว⁶⁴

การที่เซียวฮุดเสงเป็นผู้ที่ริเริ่มในการก่อตั้งสโมสรจีนกรุงเทพฯ นี้ได้แสดงให้เห็นว่าเซียวฮุดเสงมิได้มองการรวมกลุ่มของชาวจีนเพียงแค่มูลนิธิภาษาพูดเท่านั้น เพราะจะเห็นได้จากสมาชิกของสโมสรจีนกรุงเทพฯ นั้นจะแตกต่างจากการรับสมาชิกของสมาคมกลุ่มภาษาพูดที่จะรับแต่สมาชิกที่พูดภาษาเดียวกันเท่านั้น แต่สโมสรจีนกรุงเทพฯ นั้นได้กำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าเป็นสมาชิกไว้ว่า ต้องมีอายุ 21 ปี ไม่ติดฝิ่น ไม่เคยต้องโทษระดับมหันตโทษ ไม่เป็นโรคเรื้อน และไม่มีอาชีพเกี่ยวกับการค้าประเวณี⁶⁵ เท่านั้น โดยมีได้ระบุถึงกลุ่มภาษาที่จะสามารถเข้าเป็นสมาชิกได้ แสดงให้เห็นว่าสโมสรจีนกรุงเทพฯ สามารถรับชาวจีนทุกกลุ่มภาษาเข้าเป็นสมาชิกได้

⁶³ นจข. ร.5 น.8.7/29 หนังสือกราบบังคมทูลฯ ของเจ้าพระยายมราช ลงวันที่ 1 ธันวาคม ร.ศ.127.

⁶⁴ นจข. ร.5 น.8.7/29 พระราชหัตถ์เลขาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าถึงสโมสรจีนกรุงเทพฯ ๔ ลงวันที่ 2 ธันวาคม ร.ศ.127.

⁶⁵ ปรารภณา โภเมน, "สมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯ พ.ศ.2440 – 2488", หน้า 140.

ซึ่งสะท้อนถึงความคิดของเซียวฮุดเสงในฐานะผู้ริเริ่มในการก่อตั้งสโมสรแห่งนี้ได้ว่า เซียวฮุดเสงนั้นมีความคิดที่ต้องการที่จะให้ชาวจีนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่แตกแยกกันตามกลุ่มภาษาพูดดังเช่นที่เป็นอยู่ในชุมชนชาวจีนในขณะนั้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในการดำเนินนโยบายในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของชาวจีนให้ประสบความสำเร็จ

บทบาทที่เห็นได้ชัดของสโมสรจีนกรุงเทพฯ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นมาแล้วนั้น ที่แสดงให้เห็นว่าสโมสรแห่งนี้มีการเคลื่อนไหวทางการเมือง ก็คือ เมื่อ ซุนยัตเซน และผู้สนับสนุนได้เดินทางเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อแสวงหาความสนับสนุนจากชาวจีนในครั้งที่ 2 เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2451 นั้น ชาวจีนนับร้อยคนรวมทั้งบรรดาพ่อค้าคนสำคัญได้จัดงานฉลองต้อนรับที่สโมสรจีนกรุงเทพฯ และในวันที่ 1 ธันวาคม ซุนยัตเซนก็ได้ใช้สโมสรแห่งนี้เป็นที่อภิปรายเพื่อปลุกเร้าความรู้สึกชาตินิยมในหมู่ชาวจีนในกรุงเทพฯ⁶⁶ โดยมีการกล่าววิติเตียนพระมหากษัตริย์โดยร้ายแรง และแนะนำให้ราษฎรจีนในกรุงเทพฯ ๗ เลือมลโศกในการกำจัดพระมหากษัตริย์ลงเสีย⁶⁷ รัฐบาลไทยจึงได้สั่งให้ซุนยัตเซนเดินทางออกไปจากเมืองไทย

การอภิปรายของซุนยัตเซนที่สโมสรจีนกรุงเทพฯ ก็เท่ากับเป็นการแสดงว่าผู้นำและสมาชิกบางส่วนของสโมสรจีนกรุงเทพฯ มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อสนับสนุนขบวนการปฏิวัติ ซึ่งทำให้เซียวฮุดเสงในฐานะผู้นำของสโมสรต้องพยายามปกป้องสโมสรจากการเพ่งเล็งของทางการไทย และความหวาดระแวงของสมาชิกบางส่วนที่ห่วงเกรงรัฐบาลจีน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสมาชิกของสโมสรจีนกรุงเทพฯ บางส่วนไม่ทราบว่ามีสโมสรแห่งนี้มีการเคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนการปฏิวัติ แต่การเข้ามาเป็นสมาชิกของสโมสรนี้ก็อาจจะเนื่องมาจากเห็นว่าจุดประสงค์ของสโมสรที่มีประโยชน์ คลอบคลุมทั้งการบันเทิง การให้ความรู้และความช่วยเหลือทางสังคม⁶⁸ ซึ่งการไม่ทราบจุดประสงค์แฝงของสโมสรของสมาชิกนี้จะเห็นได้จากมีสมาชิกส่วนหนึ่งได้ลาออกหลังจากทราบเรื่องการอภิปรายของซุนยัตเซน ด้วยความหวาดระแวงเกรงว่ารัฐบาลจีนจะเข้าใจพวกเขาคิดว่าสนับสนุนขบวนการปฏิวัติไปด้วย เนื่องจากเกรงว่าจะไม่สามารถเดินทางกลับไปเมืองจีนได้ เพราะรัฐบาลจีนต้องการจับตัวผู้ที่เกี่ยวข้องกับขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซน ความกลัวรัฐบาลจีนของชาวจีนในเมืองไทยเกิดขึ้นมาเนื่องจาก มีชาวจีนที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองไทย แล้วได้เดินทางกลับไปเมืองจีน แต่ปรากฏว่าชาวจีนผู้นั้น คือ “จีนม้าเฮงฮุน” ถูกรัฐบาลจีนจับในเดือนธันวาคม

⁶⁶ ภาวดี ทรวงประเสริฐ, “ท่าทีของไทยที่มีต่อการลี้ภัยของ ดร.ซุนยัตเซน” จุลสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (กันยายน – ธันวาคม, 2521), หน้า 55.

⁶⁷ หจข. ร.5 น.8.7/8 หนังสือกราบบังคมทูล ฯ ของเจ้าพระยาอมราช ลงวันที่ 9 มกราคม ร.ศ.127.

⁶⁸ ปราวรณา โกเมน, “สมาคมชาวจีนในกรุงเทพฯ ฯ พ.ศ.2440 – 2488”, หน้า 140.

ร.ศ.127⁶⁹ จึงมีชาวจีนที่มิก้าเข้าเกี่ยวข้องกับขบวนการปฏิวัติ รวมถึงสโมสรจีนกรุงเทพฯ ด้วย จึงเป็นเหตุให้มีสมาชิกบางส่วนของสโมสรลาออกดังกล่าว

เชียวสุดแสงจึงได้แสดงการปกป้องสโมสรจีนกรุงเทพฯ และสมาชิกของสโมสร โดยอ้างว่าการเชิญขุนยัดเซนและผู้อื่นหมิ่นไปอภิปรายนั้นเป็นความรับผิดชอบของสมาชิกเพียงคนเดียว (ซึ่งสามารถใช้สถานที่ของสโมสรได้ตามสิทธิของสมาชิก) ไม่ใช่ความเห็นของสมาชิกโดยส่วนรวม นอกจากนี้เชียวสุดแสงยังพยายามยืนยันความบริสุทธิ์และสถานะอันเป็นที่ยอมรับของสโมสรว่า

ที่จริงคำนำที่ชี้แจงวิธีการของสโมสรนั้น ก็หาได้กล่าวถึงการแก้แค้นซึ่งจะทำให้ลายวงษ์ตัดไม้ เปนแต่ประสงค์ที่จะรวบรวมกันบำรุงการสินค้าฝ่ายจีนเท่านั้น ทั้งได้ขออนุญาตต่อรัฐบาลสยามลงทะเบียนแล้ว ก็ได้รับพระมหากรุณาจากย่องชมเชยด้วย ใคร ๆ ก็ยอมทราบด้วยกันทุกคนแล้ว หาใช่สโมสรที่มุ่งหมายทำการแก้แค้นไม่ ซึ่งว่าได้เชิญขุนยัดเซนกับผู้อื่นหมิ่นมาเลิกเซอร์นั้นก็จริงอยู่ แต่ข้อบังคับของสโมสร นี้มีว่าผู้เปนสมาชิกทุกคนในสโมสรนี้ มีความชอบธรรมที่จะเยี่ยมสถานที่ของสโมสรได้ทุกเมื่อ แลที่ขุนยัดเซนแลผู้อื่นหมิ่นมาที่สโมสรนั้นก็โดยสมาชิกผู้หนึ่งได้เยี่ยมสถานที่ เชิญท่านที่กล่าวชื่อแล้วมาเลี้ยงดูพูดจากัน หาได้เกี่ยวข้องกับความรักหรือเกลียดของสมาคมไม่⁷⁰

ความพยายามในการปกป้องสโมสรจีนกรุงเทพฯ ของเชียวสุดแสงจากการเพ่งเล็งของรัฐบาลไทยครั้งนี้คงจะได้ผลอยู่บ้าง เพราะสโมสรจีนกรุงเทพฯ ยังได้ดำเนินการต่อมา ถึงแม้ว่าจะมีสมาชิกส่วนหนึ่งลาออกไป อย่างไรก็ตาม บทบาทของสโมสรจีนกรุงเทพฯ ในระยะแรกตั้งก็ยังมีไม่มากนัก สโมสรจีนกรุงเทพฯ จะมีบทบาทอย่างเด่นชัดภายหลังที่จีนเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ระบอบสาธารณรัฐ ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2454 เป็นต้นไป ซึ่งการมีบทบาทเพิ่มขึ้นของสโมสรจีนกรุงเทพฯ ภายหลังการปฏิวัติสำเร็จ ในฐานะที่มีผู้นำและสมาชิกบางส่วนให้การสนับสนุนขบวนการปฏิวัติ ทำให้เชียวสุดแสงในฐานะที่เป็นผู้นำสโมสรจีนกรุงเทพฯ มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในช่วงหลังจากการปฏิวัติจีนประสบความสำเร็จด้วย

นอกจากการที่สโมสรจีนกรุงเทพฯ ยังสามารถดำเนินการต่อมาได้จะแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปกป้องสโมสรของเชียวสุดแสงแล้ว ยังอาจจะเป็นเพราะการเคลื่อนไหวของสโมสรจีนกรุงเทพฯ ในครั้งนี้นั้นมิได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อเมืองไทย ทำให้รัฐบาลไทยยังไม่ได้ลงโทษสโมสรจีนกรุงเทพฯ ประกอบกับความไม่พอใจของรัฐบาลไทยที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการที่ขุนยัดเซน

⁶⁹ เรื่องเดียวกัน , หน้า 120.

⁷⁰ หจข. ร.5 น. 8.7 / 9 คำแปลหนังสือพิมพ์หัวเข็มหมุด วันที่ 4 กุมภาพันธ์ ร.ศ. 127.

กล่าวถึงการกำจัดพระมหากษัตริย์ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของไทยด้วย รัฐบาลไทย จึงเห็นว่าการกระทำของซุนยัตเซนเป็นสิ่งที่รุนแรงและไม่ปรารถนาให้มีขึ้น จึงได้ลงโทษโดยการให้ซุนยัตเซนเดินทางออกนอกประเทศ มิได้ลงโทษกับสโมสรจีนกรุงเทพ ฯ

2.2.3 บทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเซียวฮุดเสงในการเรียโรทรัพยเพื่อสนับสนุนขบวนการปฏิวัติ

นอกจากบทบาทและการเคลื่อนไหวที่เห็นได้อย่างชัดเจนโดยผ่านการออกหนังสือพิมพ์ และการจัดตั้งองค์กรทางการเมืองเพื่อสนับสนุนขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซนแล้ว เซียวฮุดเสงยังมีบทบาทและการเคลื่อนไหวในการเรียโรทรัพยเพื่อสนับสนุนขบวนการปฏิวัติอีกด้วย

เซียวฮุดเสงได้มีบทบาทสำคัญในการเรียโรทรัพยเพื่อนำไปใช้ในการสนับสนุนขบวนการปฏิวัติ โดยวิธีการในการเรียโรทรัพยเพื่อนำไปสนับสนุนขบวนการปฏิวัติของเซียวฮุดเสงที่ปรากฏหลักฐานอย่างชัดเจน ก็คือ เซียวฮุดเสงได้เป็นแกนนำในการจัดการแสดงงิ้วเพื่อเรียโรทรัพย การที่ใช้งิ้วเป็นสื่อกลางเพื่อการเรียโรทรัพยนั้น คงจะเนื่องมาจากงิ้วเป็นการแสดงที่ถือเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวจีน ซึ่งชาวจีนโดยทั่วไปคงจะมีความนิยมที่จะชมการแสดงงิ้วกันอยู่แล้ว และเมื่อมาประกอบกับเหตุผลต่าง ๆ ที่เซียวฮุดเสงใช้เป็นข้ออ้างในการจัดการแสดงงิ้วเพื่อเรียโรทรัพย เช่น เรื่องความทุกข์ยากของชาวจีนที่อยู่ในเมืองจีน คงยังทำให้มีชาวจีนมาชมการแสดงงิ้วเป็นจำนวนมาก ซึ่งก็จะทำให้สามารถเรียโรทรัพยได้มากขึ้นตามไปด้วย

เซียวฮุดเสงนั้นได้เป็นผู้ดำเนินการจัดการแสดงงิ้วเพื่อเรียโรทรัพย ในเดือนเมษายน ค.ศ. 128 (พ.ศ. 2452) โดยมีการจัดการแสดงงิ้วที่โรงงิ้ววางตั้งตรอกอาเนียงง ตำบลลำเพ็ง โดยจุดมุ่งหมายที่ใช้อ้างในการจัดการแสดงงิ้วครั้งนี้ก็คือ เพื่อนำเงินไปช่วยผู้ที่ประสบอุทกภัยในเมืองวางตั้ง แต่สำหรับจุดประสงค์ที่แท้จริงของการจัดการแสดงงิ้วก็คือ เพื่อเก็บรวบรวมเงินเพื่อนำไปใช้อุดหนุนขบวนการปฏิวัติ เพื่อเพิ่มกำลังที่จะต่อสู้กับรัฐบาลจีน ทั้งนี้เห็นได้จากคณะงิ้วได้แสดงให้เห็นว่าเป็นฝ่ายปฏิวัติ เพราะคณะงิ้วจะเล่นแต่เรื่องของรัฐบาลจีนซึ่งขัดขวางต่อการปฏิวัติและพุดจาซี่แจงหมิ่นประมาทติเตียนรัฐบาลจีนต่าง ๆ เพื่อยุยงและจูงใจให้คนที่มาชมการแสดงให้เป็นศัตรูกับรัฐบาลจีนด้วย รวมไปถึงรัฐบาลไทยเห็นว่าผู้ที่ช่วยเหลือในการจัดการแสดงงิ้วครั้งนี้เป็นพวกที่อยู่ฝ่ายปฏิวัติของซุนยัตเซนทั้งสิ้น ซึ่งก็รวมถึงหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปของเซียวฮุดเสงที่ได้ให้การสนับสนุนการแสดงงิ้วในครั้งนี้ทางหน้าหนังสือพิมพ์อย่างเต็มที่

ส่วนหนังสือพิมพ์คี่หน่าซินไปซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่สนับสนุนฝ่ายรัฐบาลจีนนั้นไม่ได้กระตือรือร้นในการจัดการแสดงงิ้วแต่อย่างใดเลย และถึงแม้ว่ารัฐบาลไทยจะตระหนักว่าฝ่ายปฏิวัติกำลังเคลื่อนไหวกันอยู่อย่างเต็มที่ แต่รัฐบาลไทยก็ยังไม่เห็นว่าการเคลื่อนไหวของขบวนการ

ปฏิวัตินั้นจะร้ายอย่างใดต่อเมืองไทย⁷¹ รัฐบาลไทยจึงมิได้ห้ามปรามในการจัดการแสดงงิ้วแต่ประการใด ดังนั้นจะเห็นได้ว่ารัฐบาลไทยเองก็ทราบดีว่าเชียวสุดแสงนั้นให้การสนับสนุนขบวนการปฏิวัติของขุนยัดเซน แต่ยังไม่เห็นว่าจะส่งผลอย่างใดต่อเมืองไทย จึงมิได้ห้ามปรามการเคลื่อนไหวดังกล่าว

เมื่อการเป็นแกนนำในการจัดการแสดงงิ้วของเชียวสุดแสงในครั้งนี้ได้ทำให้รัฐบาลเห็นว่าเป็นการจัดการแสดงเพื่อเรียกรบทรัพย์สำหรับอุดหนุนขบวนการปฏิวัติแล้ว เมื่อเชียวสุดแสงเป็นผู้นำในการนำงิ้วเข้ามาจัดการแสดงอีกครั้งเมื่อปลายปีในเดือนมีนาคม ร.ศ.128 โดยได้นำงิ้วคณะมนัสนอกเขีย (สภาคมสำหรับเตือนใจประชาชน) จึงทำให้รัฐบาลไทยคาดว่าจุดประสงค์ของการจัดการแสดงงิ้วเรียกรบทรัพย์ในครั้งนี้ว่าจะนำเงินไปช่วยสมุหยามาเมืองสิงคโปร์นั้นเป็นเพียงข้ออ้างเช่นเดียวกับครั้งก่อนเท่านั้น รัฐบาลไทยเชื่อว่าจุดประสงค์ที่แท้จริงของการจัดการแสดงงิ้วก็เพื่อการเรียกรบทรัพย์ไปช่วยขบวนการปฏิวัติ และการแสดงก็จะแสดงให้กระทบกระเทือนเตือนใจชักชวนกันให้เข้าขบวนการปฏิวัติ⁷² เช่นเดียวกันกับการจัดการแสดงงิ้วในครั้งก่อนเท่านั้น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะรัฐบาลไทยได้เห็นถึงความกระตือรือร้นของเชียวสุดแสงในการจัดการต้อนรับและเตรียมการต่าง ๆ สำหรับงิ้วคณะนี้ ดังจะเห็นได้จาก หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมชินไป่ได้ลงข่าวเรื่อง “จัดการรับรองพวกสมภาคมนัสนอกเขีย” โดยกล่าวว่า เชียวสุดแสงได้ไปประชุมเพื่อจัดการรับรองงิ้วคณะนี้ที่จะเข้ามาเล่นที่กรุงเทพฯ ฯ ซึ่งชาวจีนที่ไปประชุมทุกคนต่างมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรับรองงิ้ว ซึ่งเชียวสุดแสงได้รับอาสาที่จะเป็นผู้ขอรับรองต่อรัฐบาลไทยให้ยกเว้นเงินค่าแรงช่วยราชการแก่คณะงิ้ว และจะขอไม่ให้ศุลกากรตรวจค้นคณะงิ้วอย่างเข้มงวดนัก⁷³

การอาสาของเชียวสุดแสงนั้น นอกจากจะทำให้เห็นความกระตือรือร้นในการรับรองคณะงิ้ว ที่ทำให้รัฐบาลไทยคาดว่าการแสดงงิ้วคงจะเพื่อเรียกรบทรัพย์ไปช่วยขบวนการปฏิวัติแล้ว การอาสาของเชียวสุดแสงในการติดต่อกับทางราชการไทยในเรื่องจะขอไม่ให้เก็บเงินค่าราชการคณะงิ้ว และให้การตรวจค้นคณะงิ้วไม่เข้มงวดมากนักนั้น ยังแสดงให้เห็นว่าเชียวสุดแสงคงจะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีอยู่กับการไทยพอสมควร จึงกล้าที่จะรับรองที่จะดำเนินการในการติดต่อกับรัฐบาลไทยในเรื่องที่จัดได้ว่าเป็นเรื่องค่อนข้างใหญ่สำหรับชาวจีนโดยทั่วไป และการขอของเชียวสุดแสงต่อรัฐบาลไทยก็อาจจะประสบความสำเร็จ เพราะไม่พบหลักฐานของรัฐบาลไทยที่แสดงความคิดเห็นติเตียนการขอรับรองของเชียวสุดแสง และคณะงิ้วก็สามารถเปิดการแสดงที่โรงละครของหลวงสันทนา

⁷¹ หจข. ร.5 น.8.7/12 รายงานของหลวงธรณีเนฎเบศรีถึงปลัดทูลฉลองกระทรวงนครบาล ลงวันที่ 27 เมษายน ร.ศ.128.

⁷² หจข. ร.5 น.8.7/26 รายงานหลวงธรณีเนฎเบศรีถึงเจ้าพระยามรราช ลงวันที่ 16 มีนาคม ร.ศ.128.

⁷³ หจข. ร.5 น.8.7/26 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมชินไป่ วันที่ 16 มีนาคม ร.ศ.128.

การกิจเป็นที่เรียบร้อย และเมื่อจัดการแสดงแล้ว คณะจึงก็กลับออกไปจากกรุงเทพ ฯ ในวันที่ 29 มีนาคม ได้อย่างปกติ

นอกจากนั้นแล้ว บทบาทและการเคลื่อนไหวของเซียวฮุดเสงในการเรียโรทรัพย์สินเพื่อนำไปอุดหนุนขบวนการปฏิวัติยังเห็นได้จากการนำโทรเลขจากฮ่องกงเกี่ยวกับการขอให้ชาวจีนสหรัพย์เพื่อช่วยบุตรและภรรยาของผู้ที่บาดเจ็บและเสียชีวิตจากต่อสู้กับฝ่ายรัฐบาลจีน ฉบับวันที่ 15 พฤษภาคม ร.ศ.130 (พ.ศ.2454) ดังความว่า

พวกเราอาศัยอยู่ต่างประเทศ ไม่ต้องเข้าไปสนามรบ มอบการที่เอาเลือดเนื้อฝักคมาอาวูธ ให้แก่พวกเดียวกันที่อยู่ในกองทัพ พวกเราเป็นแต่ต้องหาทรัพย์สินส่งไปให้เท่านั้น...พวกเดียวกันที่ต้องออกสนามรบนั้น ก็ได้รับความลำบากฝักคมาอาวูธ ถึงซึ่งล้มตายเจ็บป่วยททุกขเวทนาต่าง ๆ พวกเราก็ยังมีความสุขสำราญไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยอะไร เป็นแต่ช่วยออกทรัพย์สินอุดหนุนตามกำลัง...จึงเห็นว่าการที่ออกทรัพย์สินช่วยอุดหนุนพวกเดียวกันนั้น เป็นหน้าที่อันชอบธรรมที่พวกเราจะต้องเข้าแลการที่มีโทรเลขจากฮ่องกง...ว่า...ขอให้ส่งทรัพย์สินไปช่วยอุดหนุนแก่บุตรภรรยาของผู้ตาย และคนป่วยเจ็บบ้าง โทรเลขซึ่งส่งมาร้องขอให้ท่านทั้งหลายที่เป็นพวกเดียวกันช่วยอุดหนุนมีอยู่ดังนี้ขอท่านทั้งหลาย จงช่วยกันออกทรัพย์สินให้เต็มกำลัง เพื่อเป็นการสงเคราะห์แก่พวกเดียวกันที่ได้รับความทุกข์ยากแลบำรุงการเก็กเหม็งของพวกเราให้มั่นคงต่อไป⁷⁴

ดังนั้นจะเห็นได้ว่านอกจากเซียวฮุดเสงจะมีบทบาทและการเคลื่อนไหวเพื่อหาเสียงสนับสนุนขบวนการปฏิวัติในด้านการแสดงให้เห็นถึงความสามารถของขบวนการปฏิวัติ ทำให้เกิดความชื่นชม เพื่อก่อให้เกิดความนิยมและสนับสนุนขบวนการปฏิวัติ โดยการเผยแพร่ข่าวสารความเคลื่อนไหวของขบวนการปฏิวัติและบทความที่เกี่ยวกับฝ่ายปฏิวัติ รวมถึงการโจมตีรัฐบาลราชวงศ์ชิงลงในหนังสือพิมพ์ และการสนับสนุนขบวนการปฏิวัติโดยการจัดตั้งองค์การการเมืองเพื่อให้ผู้ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบเดียวกันได้มีองค์กรที่เป็นศูนย์กลาง เพื่อเป็นฐานทางด้านกำลังคนในการสนับสนุนขบวนการปฏิวัติแล้ว เซียวฮุดเสงยังได้มีบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองในการสนับสนุนขบวนการปฏิวัติอีกด้านหนึ่งก็คือ การจัดการเรียโรทรัพย์สินเพื่อนำไปใช้อุดหนุนการดำเนินการของขบวนการปฏิวัติอีกด้วย เพราะบทบาทและการเคลื่อนไหวในสองประการแรกของเซียวฮุดเสงนั้นจะไม่สามารถที่จะทำให้การดำเนินการของขบวนการปฏิวัติดำเนินไปได้อย่างราบรื่น หากขาดการสนับสนุนทางด้านกำลังทรัพย์สิน ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าขบวนการปฏิวัติต้องการหาเสียงสนับสนุนจากชาวจีนโพ้นทะเล รวมทั้งชาวจีนในเมืองไทย ทั้งทางด้านการ

⁷⁴ หจข. ร.6 น.4.7/16 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมชินไป วันที่ 15 พฤษภาคม ร.ศ.130.

เมืองและทางด้านเศรษฐกิจด้วย ซึ่งก็เท่ากับว่าเซียวฮุดเสงได้มีบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองตามจุดประสงค์ของขบวนการปฏิวัติทั้งสองประการดังกล่าว

2.2.4 บทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเซียวฮุดเสงในการปิดสินค้าญี่ปุ่น ร.ศ.128 (พ.ศ.2452)

นอกจากเซียวฮุดเสงจะมีบทบาทและการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับการเมืองในเมืองจีนในการให้ความช่วยเหลือขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซนแล้ว เซียวฮุดเสงก็ยังได้มีความเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับการเมืองในเมืองจีน ในการช่วยตอบโต้การกระทำของต่างชาติที่เข้าไปรุกรานเมืองจีนด้วย ที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ การปิดสินค้าญี่ปุ่น ใน ร.ศ.128

สืบเนื่องมาจากการที่รัฐบาลราชวงศ์ชิงอ่อนแอลง ทำให้ต่างชาติไม่เลื่อมใสในเมืองจีนเหมือนเดิม ทำให้ชาติมหาอำนาจพากันเข้าไปเรียกร้องและแบ่งปันผลประโยชน์ภายในดินแดนของจีน และหนึ่งในชาติมหาอำนาจเหล่านั้น ก็คือญี่ปุ่น เนื่องมาจากการที่จีนพ่ายแพ้ญี่ปุ่นในสงคราม เมื่อปี พ.ศ.2438 ซึ่งมีผลทำให้จีนต้องยอมทำสนธิสัญญากับญี่ปุ่น ที่เรียกว่า "สนธิสัญญาชิโมโนเซกิ" (Shimonoseki Treaty) ในวันที่ 17 เมษายน พ.ศ.2438 โดยสาระสำคัญของสนธิสัญญาฉบับนี้คือ

1. จีนต้องยอมรับเอกราชโดยสมบูรณ์ของเกาหลี
2. จีนต้องยกเกาะฟอร์โมซา (ไต้หวัน), หมู่เกาะเพสกาดอเรส (Pescadores) และแหลมเลียวตุงให้ญี่ปุ่น
3. จีนต้องจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามให้ญี่ปุ่นเป็นเงิน 200 ล้านตำลึงจีน
4. จีนต้องทำสนธิสัญญาในเรื่องการค้าและหลักการการเป็นชาติอนุเคราะห์ยิ่งของจีน (The Most Favor Nation) หมายถึงว่าเมื่อจีนจะยกผลประโยชน์ใดให้ต่างชาติ ญี่ปุ่นก็จะต้องได้รับผลประโยชน์นั้นด้วย

นอกจากญี่ปุ่นจะได้ผลประโยชน์จากจีนตามสนธิสัญญาฉบับนี้แล้ว ต่อมาญี่ปุ่นก็ยังได้เรียกร้องผลประโยชน์ในจีนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเซียวฮุดเสงโดยผ่านการออกหนังสือพิมพ์ภาษาจีน ก็ได้นำเสนอข่าวการเรียกร้องผลประโยชน์ต่าง ๆ ของญี่ปุ่นในจีน ให้ชาวจีนในเมืองไทยได้รับทราบอยู่โดยตลอดตั้งบทความในวันที่ 1 กรกฎาคม ร.ศ.128 ว่า

พื้นที่ปลายเขตรแมนจูเรีย ซึ่งติดต่อกับประเทศมองโกเลียนั้น ชาวญี่ปุ่นก็มีความมุ่งหมายอยู่หลายปีมาแล้ว เพื่อคอยหาช่องที่จะยึดเอาที่ดินในแคว้นนั้นอยู่เสมอไป เมื่อปีกลายนี้ รัฐบาลญี่ปุ่นก็ยังได้ใช้ให้นักเรียนทหารบกหลายนายด้วยกัน ลอบแอบเข้ามาตรวจสอบไชยภูมิของประเทศแมนจูเรีย⁷⁵

⁷⁵ หจข. ร.5 น.8.7/15 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโบ้ วันที่ 1 กรกฎาคม ร.ศ.128.

นอกจากหนังสือพิมพ์ของเซียวฮุดเสงจะแสดงให้เห็นถึงความต้องการผลประโยชน์ของญี่ปุ่นแล้ว หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโปก็แสดงให้เห็นว่าที่ญี่ปุ่นทำได้เช่นนั้นก็เพราะความไม่มีประสิทธิภาพของรัฐบาลราชวงศ์ชิงด้วย โดยกล่าวว่าถึงแม้การแสดงเจตนาที่จะยึดดินแดนแมนจูเรียของญี่ปุ่นจะเห็นได้อย่างชัดเจน แต่ "...พวกขุนนางซึ่งเป็นผู้ปกครองอยู่ในเมืองนั้น ๆ พวกหนึ่งเฉยเสียหมด หาได้พูดถึงหรือจะกระวนกระวายอย่างใดก็ไม่มีด้วย"⁷⁶

นอกจากจะนำเสนอข่าวให้เห็นความต้องการผลประโยชน์ของญี่ปุ่นในจีนแล้ว หนังสือพิมพ์ของเซียวฮุดเสงจะได้นำเสนอข่าวที่แสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติที่ไม่ดีของญี่ปุ่นต่อชาวจีน ดังในวันที่ 7 กรกฎาคม ร.ศ.128 ได้เสนอข่าวว่าญี่ปุ่นได้บังคับนักเรียนจีน โดยไม่ยอมให้นักเรียนทหารบกจีนที่สอบไล่ได้แล้ว เข้าฝึกหัดในกองทหาร และไม่ยอมให้นักเรียนจีนเรียนในห้องเดียวกันกับนักเรียนญี่ปุ่น⁷⁷ นอกจากนั้นญี่ปุ่นยังไม่ยอมให้ทหารจีนเข้าประจำกองทหารญี่ปุ่น⁷⁸ อีกด้วย เพื่อแสดงให้เห็นว่าญี่ปุ่นไม่ให้ความเท่าเทียมกับชาวจีน เปรียบเสมือนว่าชาวจีนมีความต่ำต้อยกว่าชาวญี่ปุ่น

เมื่อญี่ปุ่นได้เข้าไปเรียกร้องผลประโยชน์ในเมืองจีนเพิ่มมากขึ้น ก็ยิ่งส่งผลให้ชาวจีนมีความไม่พอใจญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้น จนเกิดเป็นสาเหตุของการปิดสินค้าญี่ปุ่น ใน ร.ศ.128 ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการเรียกร้องผลประโยชน์ของญี่ปุ่นในเรื่องการสร้างทางรถไฟสายฮานตุงถึงมุกเด็นใหม่ เพื่อเชื่อมสายเกาหลีกับสายแมนจูเรียใต้ให้ติดต่อกัน และญี่ปุ่นยังได้เจรจาทางกฎหมายเพื่อที่จะมีอำนาจในการปกป้องรักษาทางรถไฟของตนเองอีกด้วย⁷⁹ ซึ่งก็เท่ากับว่าญี่ปุ่นจะต้องส่งกองกำลังของตนเข้าไปในเมืองจีนเพื่อคอยรักษาทางรถไฟ การเรียกร้องการสร้างทางรถไฟสายนี้ทำให้เห็นว่าญี่ปุ่นต้องการที่จะเข้าไปยึดครองดินแดนแมนจูเรียของจีน ด้วยการสร้างทางรถไฟที่เชื่อมต่อกับดินแดนของตนก็คือ เกาหลี ที่ญี่ปุ่นได้ไปจากการทำสนธิสัญญาชิโมโนเซกิ ทำให้ญี่ปุ่นสามารถเคลื่อนย้ายกำลังพลเข้าไปในแมนจูเรียได้โดยสะดวก

จากกรณีดังกล่าวจึงทำให้ชาวจีนที่อยู่อาศัยในดินแดนต่าง ๆ พวกหนึ่งปิดสินค้าญี่ปุ่น ซึ่งหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโปก็ได้รายงานถึงการปิดสินค้าญี่ปุ่นของชาวจีนเหล่านี้ด้วย โดยได้รายงานในวันที่ 16 กันยายนว่า นักเรียนจีนในญี่ปุ่นได้มีการประชุมกันโดยกำหนดความมุ่งหมายที่จะแสดงความไม่พอใจต่อญี่ปุ่น โดยที่ประชุมนักเรียนจีนเห็นว่า "...ถึงแม้รัฐบาลชิงจะยอมผ่อนผันตามเขาไปก็ดี พวกเราก็ควรจะต่อสู้โต้แย้งไว้โดยเต็มสติกำลัง เพราะว่าพวกราษฎรเราก็มีกรรมสิทธิ์

⁷⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁷⁷ หจข. ร.5 น.8.7/15 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโป วันที่ 7 กรกฎาคม ร.ศ.128.

⁷⁸ เรื่องเดียวกัน, คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโป วันที่ 12 กรกฎาคม ร.ศ.128.

⁷⁹ หจข. ร.7 ม.26.4/67 "การบอยคอตสินค้าญี่ปุ่น" หนังสือพิมพ์หลักเมือง ฉบับวันที่ 20 กันยายน

ในที่ดินเหมือนกันด้วย...”⁸⁰ ซึ่งการประชุมของนักเรียนจีนในครั้งนี้ เปรียบเสมือนเป็นการนัดหมายกันในกลุ่มชาวจีนให้ทำการตอบโต้ญี่ปุ่น โดยการปิดสินค้า เพราะปรากฏว่าภายหลังการประชุมนี้ได้มีการดำเนินการปิดสินค้าญี่ปุ่นในที่ต่าง ๆ ซึ่งหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโปก็ได้รายงานความเคลื่อนไหวในเรื่องนี้ด้วย

โดยในวันที่ 21 กันยายน ก็ได้รายงานว่าได้ดำเนินการปิดสินค้าญี่ปุ่นแล้ว⁸¹ และในวันที่ 23 กันยายน ได้แปลใบปลิวการนัดกันปิดสินค้าญี่ปุ่นที่สิงคโปร์ ซึ่งข้อความในใบปลิวนี้ได้มีการแนะนำให้ชาวจีนไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในประเทศใด ขอให้ร่วมมือกันปิดสินค้าญี่ปุ่น โดยกล่าวว่า “...การที่พวกเราปิดสินค้าญี่ปุ่นนี้ ก็เป็นกรณีที่ชาวต่างประเทศพอใจที่สุดแล้ว ที่ไหนเลยใครจะมีคำขัดขวาง อย่าว่าแต่จะกระทำอยู่ในประเทศจีนเราเลย ถึงแม้แต่จะเอาใครอยู่ในประเทศอื่น ถ้าไม่ทำอะละอะก้าวก่ายเกินแก่เหตุไป ให้เป็นที่ขัดขวางต่อการปกครองขึ้นแล้ว รัฐบาลในประเทศนั้นๆ ก็คงไม่มาเกี่ยวข้องกับเราเป็นแน่...”⁸² ซึ่งการที่เซียวฮุดเสงได้ “เลือก” แปลใบปลิวดังกล่าวมานำเสนอในหนังสือพิมพ์ภาษาจีนของเขานั้น แสดงให้เห็นว่า เซียวฮุดเสงต้องการที่จะชักชวนให้ชาวจีนในเมืองไทยทำการปิดสินค้าญี่ปุ่นด้วย

เซียวฮุดเสงก็ยังคงรายงานความเคลื่อนไหวดังกล่าวต่อมาอีก ในวันที่ 7 ตุลาคม อีกว่า “ชาวมณฑลจี๋ลี่ปิดสินค้าญี่ปุ่น”⁸³ ทำให้เซียวฮุดเสงได้รับการตักเตือนจากรัฐบาลไทยไม่ให้นำเสนอข่าวเกี่ยวกับการปิดสินค้าญี่ปุ่นอีก เพราะเกรงว่าจะทำให้ชาวจีนในเมืองไทยทำการปิดสินค้าญี่ปุ่นเหมือนกับชาวจีนในที่อื่น ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดความวุ่นวาย และอาจจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นอีกด้วย ซึ่งเซียวฮุดเสงก็ได้รับรองว่าจะปฏิบัติตาม แต่ทว่าเซียวฮุดเสงก็ยังคงยังนำเสนอข่าวเรื่องการปิดสินค้าญี่ปุ่นต่อมาอีก ในวันที่ 13 – 15 และวันที่ 18 ตุลาคม ทำให้รัฐบาลไทยเกรงว่าถ้าปล่อยไว้เฉย ๆ เซียวฮุดเสงก็จะยิ่งทำการที่รุนแรงมากขึ้น จึงได้เรียกเซียวฮุดเสงมาว่ากล่าวอีกครั้ง ซึ่งเซียวฮุดเสงได้อ้างว่าการที่หนังสือพิมพ์ของเขายังคงรายงานข่าวเรื่องการปิดสินค้าญี่ปุ่นนั้น ทั้งที่เขาได้รับรองกับรัฐบาลไทยแล้วว่าจะไม่นำเสนออีกต่อไป ก็เป็นเพราะว่า เขาไม่ได้ตรวจข่าวก่อนนำเสนอในหนังสือพิมพ์มาเป็นเวลาหลายวันแล้ว จึงยังคงมีข่าวเรื่องปิดสินค้าญี่ปุ่นอยู่ในหนังสือพิมพ์ของเขา และเขาก็ได้ให้การรับรองกับรัฐบาลไทยเช่นเดิมว่าจะไม่ให้มีข่าวการปิดสินค้าญี่ปุ่นในหนังสือพิมพ์ของเขาอีกเลย⁸⁴

⁸⁰ หจข. ร.5 น.8.7/17 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโป วันที่ 16 กันยายน ร.ศ.128.

⁸¹ หจข. ร.5 น.8.7/17 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโป วันที่ 21 กันยายน ร.ศ.128.

⁸² หจข. ร.5 น.8.7/17 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโป วันที่ 23 กันยายน ร.ศ.128.

⁸³ หจข. ร.5 น.8.7/18 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโป วันที่ 7 ตุลาคม ร.ศ.128.

⁸⁴ หจข. ร.5 น.8.7/18 รายงานหลวงรณีนฤเบศร์ถึงเจ้าพระยามรราช ลงวันที่ 22 ตุลาคม ร.ศ.128.

แต่หนังสือพิมพ์ของเซียวฮุดเสงก็ยังคงนำเสนอข่าวเรื่องญี่ปุ่นต่อไปอีก ในวันที่ 23 ตุลาคม ว่า "ชาวญี่ปุ่นอดใจไม่ได้" ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อตกลงของการสร้างทางรถไฟสายมุกเดนถึงอานตุง ซึ่งญี่ปุ่นไม่ยอมตามข้อเรียกร้องของจีนที่จะให้สร้างเข้าใกล้เมืองให้ติดกับทางรถไฟสายปักกิ่ง (เป่ยจิง) ถึงมุกเดน ทำให้ไม่สามารถที่จะตกลงกันได้⁸⁵ และในวันที่ 10 พฤศจิกายน ก็ยังได้รายงานข่าวถึงการปิดสินค้าญี่ปุ่นในเมืองเทียนสิน (เทียนจิน) และกล่าวว่านักเรียนจีนในปักกิ่งยังคงจะดำเนินการปิดสินค้าอยู่ต่อไป⁸⁶ ซึ่งก็ไม่ปรากฏหลักฐานว่าเซียวฮุดเสงได้รับการตักเตือนหรือการลงโทษจากรัฐบาลไทย ในการที่ไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาลไทยแต่ประการใด ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า ถึงแม้ว่าหนังสือพิมพ์ของเซียวฮุดเสงจะได้รายงานถึงความเคลื่อนไหวของการปิดสินค้าญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการนำเสนอข่าวในเชิงชักชวนให้ชาวจีนในเมืองไทยดำเนินการปิดสินค้าด้วยนั้น แต่ก็ไม่ได้เกิดเหตุการณ์การปิดค้าญี่ปุ่นที่รุนแรงเกิดขึ้นในเมืองไทย และหลังจากนั้น หนังสือพิมพ์ของเซียวฮุดเสงก็ไม่ได้รายงานความเคลื่อนไหวของการปิดสินค้าญี่ปุ่นอีก ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะการปิดสินค้าญี่ปุ่นได้ยุติลงแล้ว

ถึงแม้ว่าจะไม่เกิดการปิดสินค้าญี่ปุ่นอย่างรุนแรงในครั้งนั้นก็ตาม แต่การที่เซียวฮุดเสงได้ให้ความสนใจเหตุการณ์ที่เมืองจีนถูกต่างชาติรุกราน แล้วได้แสดงออกถึงการให้การปกป้อง โดยการนำเสนอข่าวถึงวิธีการที่จะตอบโต้การกระทำของญี่ปุ่น แม้ว่าในขณะที่เกิดเหตุการณ์การปิดสินค้าญี่ปุ่นในครั้งนี้ เซียวฮุดเสงจะยังคงอยู่ฝ่ายปฏิวัติ ซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาลจีนก็ตาม แสดงให้เห็นว่า เซียวฮุดเสงให้ความสำคัญกับการ "อยู่รอด" ของประเทศจีนโดยส่วนรวม ซึ่งหมายถึงการคงรักษาเอกราชของประเทศจีนไว้ให้ได้ นั่นมีความสำคัญมากกว่าที่จะคำนึงถึงเพียงแค่วัยชนของฝ่ายตนเท่านั้น ซึ่งเซียวฮุดเสงไม่ต้องการที่จะเห็นเมืองจีนถูกรุกรานจากต่างชาติ

สำหรับสาเหตุที่การรุกรานจีนของญี่ปุ่นทำให้เกิดการปิดสินค้าญี่ปุ่น ทั้ง ๆ ที่ชาติอื่นๆ ก็ได้รุกรานจีนเหมือนกันนั้น ก็คงจะเป็นเพราะว่าชาวจีนยังคงมองว่าญี่ปุ่นเป็นประเทศเล็ก ๆ ที่เคยอยู่ภายใต้อำนาจจีน แต่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ในดินแดนที่เคยยิ่งใหญ่อย่างจีน จึงทำให้ชาวจีนมีความไม่พอใจญี่ปุ่นมากกว่าชาติอื่น ๆ ที่เข้ามารุกรานจีน นอกจากนี้แล้วการที่เซียวฮุดเสงนำเสนอในเรื่องการรุกรานจีนของญี่ปุ่น อาจจะแสดงอีกนัยได้ว่า เซียวฮุดเสงต้องการที่จะให้ชาวจีนในไทยได้เห็นถึงความอ่อนแอของรัฐบาลราชวงศ์ชิง ที่ไม่สามารถจะปกป้องเมืองจีนจากการรุกรานของดินแดนเล็ก ๆ อย่างญี่ปุ่นได้ เพื่อให้เห็นถึงความไม่เหมาะสมของรัฐบาลจีนที่จะปกครองเมืองจีนต่อไป

⁸⁵ หจข. ร.5 น.8.7/18 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโป วันที่ 23 ตุลาคม ร.ศ.128.

⁸⁶ หจข. ร.5 น.8.7/19 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโป วันที่ 10 พฤศจิกายน ร.ศ.128.

นอกจากนั้นการนำเสนอข่าวดังกล่าวเพื่อแสดงถึงความต้องการปกป้องเมืองจีนของเซียวฮุดเสง ยังสะท้อนให้เห็นว่าเซียวฮุดเสงต้องการที่จะให้หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมชินไปมีบทบาทนำชาวจีนในเมืองไทยที่จะทำการเคลื่อนไหวเพื่อตอบโต้การกระทำของญี่ปุ่น เพราะลักษณะการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ของเขานั้น ต้องการที่จะปลุกใจให้ชาวจีนลุกขึ้นมาดำเนินการปิดสินค้าญี่ปุ่นตามที่เขาได้เป็นผู้แนะนำในหนังสือพิมพ์

2.3. บทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเซียวฮุดเสงภายในเมืองไทย

2.3.1 บทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเซียวฮุดเสงในการให้การสนับสนุนกิจการของบริษัทเรือเมลล์จีนสยาม

นอกจากเซียวฮุดเสงจะมีบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สัมพันธ์กับการเมืองในเมืองจีนแล้ว เซียวฮุดเสงยังมีบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองในเมืองไทยที่เกี่ยวข้องกับชาวจีนในเมืองไทยด้วย บทบาทและการเคลื่อนไหวที่สำคัญอันหนึ่งก็คือ “การสนับสนุนกิจการของบริษัทเรือเมลล์จีนสยามทุนจำกัด”

สืบเนื่องจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงที่ส่งผลทำให้ชาวกลายเป็นสินค้าออกที่สำคัญของไทย ซึ่งทำให้นักธุรกิจชาติต่าง ๆ รวมทั้งชาวจีนที่เข้ามาลงทุนในไทยได้พยายามที่จะเข้าควบคุมการค้าข้าว แต่ในระยะแรกนั้นชาวจีนยังไม่สามารถที่จะทำการค้าข้าวแข่งกับชาติตะวันตกได้ เนื่องจากนายทุนชาติตะวันตกมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยจะมีการร่วมทุนประกอบการในรูปแบบบริษัทเพื่อประกอบธุรกิจการค้าเพื่อส่งออกและนำเข้าด้วย และที่สำคัญก็คือ การที่ชาติตะวันตกได้ควบคุมกิจการเดินเรือพาณิชย์ อันหมายถึงการควบคุมและอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริมการขนส่งสินค้าของตนให้เข้าสู่ตลาดโลกอย่างราบรื่นด้วย กิจการการเดินเรือพาณิชย์นั้นมีความสำคัญกับการค้าข้าวอย่างมาก ซึ่งในระยะเวลา 15 ปีแรกหลังจากทำสนธิสัญญาเบาว์ริง ประมาณร้อยละ 88 ของกิจการเดินเรืออยู่ในมือของชาวอังกฤษ ร้อยละ 7 เป็นของชาวเยอรมัน ที่เหลือนอกจากนั้นได้แก่ของฝรั่งเศส เดนมาร์ก อิตาลี จีน และไทย ต่อมาประมาณปี ร.ศ.116 (พ.ศ.2440) บริษัทเดินเรือของชาวเยอรมันเริ่มเข้ามามีบทบาทแทนที่บริษัทเดินเรือของชาวอังกฤษ⁸⁷

การที่ธุรกิจการเดินเรือพาณิชย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขนส่งข้าวไปยังตลาดตกอยู่ในความควบคุมของชาติตะวันตกซึ่งเป็นคู่แข่งของชาวจีนดังกล่าว ย่อมทำให้พ่อค้าจีนในไทยไม่ได้รับความสะดวกในการค้าขาย และทำให้พ่อค้าจีนเสียผลประโยชน์อย่างมากในการส่งสินค้าไปยังสิงคโปร์ ฮองกง ซึ่งเป็นเมืองท่าสินค้าออกที่สำคัญที่สุดของไทยขณะนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบริษัทนอร์ดเยอรมันลอยด์ของเยอรมันสามารถควบคุมและผูกขาดการเดินเรือในเส้นทางดังกล่าว

⁸⁷ พจนานุกรม, “การเดินเรือพาณิชย์กับเศรษฐกิจไทย พ.ศ.2398 – 2468” (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2523) , หน้า 78 - 83 .

ไว้ได้แทนอังกฤษ ทำให้บริษัทนอร์ธเยอรมันลอยด์ซึ่งเป็นบริษัทเดินเรือที่ใหญ่ที่สุดและมั่นคงที่สุดมีอำนาจเต็มที่ในการกำหนดอัตราค่าระวางบรรทุกได้ตามความต้องการ ทำให้พ่อค้าชาวจีนมักจะประสบปัญหาเรื่องอัตราค่าระวางและจนกระทั่งปัญหาเรื่องการแข่งขัน ดังเช่น ใน ร.ศ.121 (พ.ศ.2445) พ่อค้าจีนได้รับการสั่งซื้อข้าวเพิ่มขึ้นถึงกว่า 150,000 เกวียน แต่เรือของบริษัทนอร์ธเยอรมันลอยด์ต้องไปขนส่งข้าวของห้างวินเซอร์ซึ่งอยู่ในเครือของบริษัทนอร์ธเยอรมันลอยด์⁸⁸ และเป็นบริษัทคู่แข่งที่สำคัญ เรื่องนี้จึงนับว่าเป็นบทเรียนที่ดีและเป็นความกดดันสำหรับชาวจีนที่ทำให้เกิดการร่วมมือกันทำธุรกิจทางด้านการเดินเรือพาณิชย์

เมื่อชาวจีนมีความคิดที่จะดำเนินกิจการทางด้านเรือพาณิชย์แล้ว จึงได้มีการจัดการประชุมเพื่อชักชวนชาวจีนทั้งหลายให้เข้าร่วมกันตั้งเป็นบริษัทเรือเมลิ ในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ ร.ศ.127 เพื่อที่จะได้มีเรือเมลิของชาวจีน สำหรับรับส่งสินค้าและผู้โดยสาร และแข่งขันกับเรือของต่างชาติที่ทำให้ชาวจีนได้รับความเดือดร้อน และเสียผลประโยชน์ที่ควรจะได้รับ ซึ่งในการจัดการประชุมครั้งนี้ เซียวฮุดแสงได้เข้าร่วมประชุมด้วย แต่ทว่าการประชุมเพื่อจัดตั้งบริษัทเรือเมลิจีนในครั้งนี้ไม่ค่อยประสบความสำเร็จนัก โดยยังไม่มีผู้ใดเข้าร่วมในการจัดตั้ง หลวงโสภณเพชรรัตน์ ได้แนะนำให้นำตัวพิมพิบหุ่่นส่วน มอบให้ผู้ที่อยู่ในที่ประชุมนั้นไปช่วยเป็นธุระแนะนำในการเรียกหุ้นเพื่อการจัดตั้งบริษัทต่อไป⁸⁹ ซึ่งการนำตัวพิมพิบหุ่่นส่วน มอบให้ผู้ที่ยังอยู่ในที่ประชุมเพื่อแนะนำให้ชาวจีนเข้าหุ้นนั้นคงจะประสบความสำเร็จ เพราะปรากฏว่า ในวันที่ 5 มีนาคม ซึ่งห่างจากวันประชุมเพียงไม่กี่วันนั้น หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปได้ลงแจ้งรายนามชาวจีน 40 คน ที่รับการจัดการเรื่องการขายหุ้นและเก็บเงินของบริษัท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเซียวฮุดแสงได้มีส่วนในการสนับสนุนในการก่อตั้งบริษัทเรือเมลิจีนสยาม โดยการลงประกาศรายนามผู้ที่จะมีส่วนเข้าร่วมเพื่อเป็นการเชิญชวนให้ชาวจีนอื่น ๆ มีความสนใจที่จะเข้าร่วมด้วย เพราะการได้ปรากฏชื่ออยู่ใน

⁸⁸ หจข. ร.5 ต.2.12/19 หนังสือ ม.จ.พร้อมกราบบังคมทูลพระเจ้าอนงยาเธอกรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ลงวันที่ 9 กันยายน ร.ศ. 121.

⁸⁹ หลวงโสภณเพชรรัตน์ หรือ จีนกี เป็นบุตรชายของอากรเต็ง (หลวงอุดรภักดิ์พานิช ต้นสกุลโสภณโคตร) เป็นผู้สืบทอดกิจการบริษัทกิมเซ่งหลีต่อจากบิดา เป็นพ่อค้าจีนที่มีชื่อเสียงในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ เป็นที่รู้จักกว้างขวางในหมู่ชาวจีน มีความสัมพันธ์อันดีกับราชสำนักไทย ถือได้ว่าอยู่ในกลุ่มผู้นำชาวจีนชนชั้นสูงคนหนึ่งในขณะนั้น รายละเอียดใน ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล, “ขุนนางไทยเชื้อสายจีนบางตระกูลในสมัยรัตนโกสินทร์” ใน ชาวจีนแต่จิ๋วในประเทศไทย และในภูมิภาคอื่นๆ เดิมที่เฉาซัน สมัยที่สอง ทำเรือชานโถว ค.ศ.1860 - 1949 (พ.ศ.2403 - 2492). (กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), หน้า 291 - 292.

⁸⁹ หจข. ร.5 น.8.7/10 รายงานหลวงธรณีนฤเบศร์ถึงเจ้าพระยายมราช ลงวันที่ 1 มีนาคม ร.ศ.127.

หนังสือพิมพ์ในเรื่องที่ให้ความช่วยเหลือพวกเดียวกันนั้น ก็เท่ากับการได้รับการยกย่องในหมู่ชาวจีน

หลังจากการเคลื่อนไหวเพื่อจัดตั้งบริษัทเรือเมลจีนสยามดังกล่าว ในที่สุดบริษัทนี้ก็ได้รับการก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในปี ร.ศ.128 (พ.ศ.2452) ด้วยทุนจดทะเบียน 3 ล้านบาท และจดทะเบียนเข้าเป็นบริษัทภายใต้กฎหมายไทยและใช้ธงไทย⁹⁰ ซึ่งเขียวสุดแสงก็ได้เป็นหนึ่งในผู้ทำปฏิภาณกุศลกล้าๆ ถวายขอรับพระราชทานพระบรมราชานุญาตในการจัดตั้งบริษัทเรือเมลจีนสยามด้วย โดยบริษัทนี้มีจุดประสงค์เพื่อจะรับเดินเรือขนส่งสินค้าและผู้โดยสาร ระหว่างเมืองไทยกับต่างประเทศ มีเมืองสิงคโปร์ เมืองฮ่องกง และเมืองจีน เป็นต้น เพื่อป้องกันไม่ให้ชาวตะวันตกปิดประตูค้าเหมือนอย่างแต่ก่อน และเพื่อให้สามารถแข่งขันกับบริษัทนอร์ดเยอร์มันลอยด์ได้เพื่อรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของพ่อค้าในกรุงเทพฯ และทำกิจการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับกิจการเดินเรือ เช่น ทำการลำเลียงสินค้าด้วยเรือลำเลียง⁹¹

เมื่อบริษัทเรือเมลจีนสยามตั้งขึ้นสำเร็จแล้ว แต่ปรากฏว่ามีชาวจีนบางส่วนที่ยังไม่ยอมใช้บริการเรือเมลจีนของบริษัทจีน ซึ่งเป็นกิจการของชาติเดียวกัน จึงทำให้หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปของเขียวสุดแสงในฐานะที่มีส่วนร่วมในการก่อตั้งด้วย ได้ลง "คอเรสปอนเดน" ในฉบับวันที่ 1 ตุลาคม ร.ศ.128 ต่อว่าชาวจีนกลุ่มที่ไม่ยอมใช้บริการอย่างรุนแรงว่า

บัดนี้บริษัทเรือเมลจีนสยามนั้น ก็จัดตั้งสำเร็จแล้ว แลบรรดาพวกร่วมชาติทั้งหลาย ที่อาศัยอยู่ในกรุงสยามนี้ ก็ไม่มีผู้ใดที่จะไม่มีความยินดีด้วยเลย... แต่พวกจีนทั้งหลายที่ตั้งโรงโพงก๊วน รับหนังสือฝากเงินนั้น ก็ยังไปรับสัญญาขายตัวเรือ ให้กับโรงสีกลไฟรายนั้นอยู่เสมอ ในชั้นต้นแก้ตัวว่ายังไม่ครบสัญญา... ครั้นมาบัดนี้สัญญาก็ครบกำหนดลงแล้ว เหตุใดพวกโพงก๊วนที่เคยรับจัดคนโดยสารให้โรงสีกลไฟนั้น...ยังจัดทำธุระแทนเขาต่อไปอยู่อีกเล่า...ที่ไม่ยอมเลิกนั้นมีอยู่ถึง ๗ ยี่ห้อด้วยกัน...ยอมเป็นแต่คนที่คิดเอาผลประโยชน์ส่วนตัวฝ่ายเดียว แลทั้งเป็นคนให้ร้ายแก่ความชอบธรรม ของสาธารณชนด้วย คนชนิดนี้จะไม่นับว่าเป็นสัตว์เดรัจฉานหรือ ข้าเห็นว่าจะสู้สัตว์เดรัจฉานไม่ได้เสียอีก นี่และคือเป็นอ้ายตัวเพลี้ยของพวกร่วมชาติเรา บรรดาผู้ร่วมชาติทั้งหลาย ขออย่าได้คบค้าสมาคมกับมันเลย คนในจำพวกนี้อันน่าแค้นที่สุดนั้น⁹²

⁹⁰ หจข. ร.5 บ.12/5 ประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษแก่บริษัทเรือเมลจีนสยามทุนจำกัด

⁹¹ ประชุมกฎหมายประจำศก เล่มที่ 22. "เรื่องประกาศพระราชทานอำนาจพิเศษแก่บริษัทเรือเมลจีนสยามทุนจำกัด," หน้า 497 - 516.

⁹² หจข. ร.5 น.8.7/18 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 1 ตุลาคม ร.ศ.128.

ซึ่งการลงข้อความดังกล่าวทำให้เซียวฮุดเสงได้รับการตักเตือนจากรัฐบาลไทยว่าเป็นถ้อยคำที่ไม่สุภาพและอาจก่อให้เกิดความเสียหายและผิดกฎหมาย ซึ่งเซียวฮุดเสงได้ตอบรัฐบาลไทยว่า เขาได้นำข้อความดังกล่าวลงในหนังสือพิมพ์ก็เพียงเพราะต้องการจะสนับสนุนกิจการบริษัทเรือเมลิจีนเท่านั้น และได้ตรวจทานข้อความแล้วเห็นว่าไม่เสียหายแก่ผู้ใด จึงได้นำลง แต่ถ้ารัฐบาลไทยเห็นว่าข้อความดังกล่าวไม่เหมาะสมที่จะนำลง เขาก็จะปฏิบัติตามไม่นำลงอีก⁹³

นอกจากการลงข้อความดังกล่าวที่แสดงให้เห็นว่า เซียวฮุดเสงมีความต้องการที่จะสนับสนุนกิจการของบริษัทเรือเมลิจีนสยามแล้ว เซียวฮุดเสงยังได้รายงานความเคลื่อนไหวของบริษัทเรือเมลิจีนสยามอยู่โดยตลอด เช่น เมื่อครั้งที่มีความคิดเรื่องที่จะรวมบริษัทนอร์ทเยอร์มันลดยด์เข้ากับบริษัทเรือเมลิจีนสยาม เพื่อลดการแข่งขัน เนื่องจากในช่วงแรกที่บริษัทเรือเมลิจีนสยามตั้งขึ้นมานั้น ชาวจีนซึ่งเป็นลูกค้าสำคัญในการเดินเรือพาณิชย์ได้พากันหันไปใช้บริการของบริษัทเรือเมลิจีนสยาม เพราะถือว่าเป็นบริษัทเดินเรือของ "ชาติจีน" ทำให้ชาวจีนเกิดความรู้สึกชาตินิยม ที่ต้องใช้บริการเรือของชาติตนแทนที่จะไปใช้เรือของบริษัทต่างชาติ ทำให้จำนวนผู้ที่ใช้บริการเรือของบริษัทเยอร์มันลดจำนวนลง⁹⁴ โดยปรากฏว่าในปีแรกที่บริษัทเรือเมลิจีนสยามดำเนินการก็สามารถทำให้การขนส่งโดยเรือภายใต้ร่มธงเยอร์มันลดลงจากร้อยละ 50 เหลือร้อยละ 47 ของอัตราการเดินเรือพาณิชย์ทั้งหมดในไทย นับว่าเป็นผลกระทบโดยตรงจากการเดินเรือของบริษัทเรือเมลิจีนสยามทุนจำกัด⁹⁵ ซึ่งเซียวฮุดเสงก็ได้พยายามชี้แจงถึงผลของการรวมบริษัทว่า การรวมบริษัทนั้นจะให้ทั้งสองฝ่ายมีเรือบริษัทละ 15 ลำ เท่ากัน ทั้งที่ความเป็นจริงในขณะนั้นบริษัทเรือเมลิจีนสยามมีเรือเพียง 8 ลำ ส่วนบริษัทเยอร์มันมีถึง 28 ลำ ซึ่งก็เท่ากับว่าบริษัทเยอร์มันจะต้องลดจำนวนเรือลง เพื่อให้ชาวจีนได้นำความคิดของเขาไปคิดต่อว่า ในการรวมบริษัทดังกล่าวนี้ใครกันที่จะต้องเสียผลประโยชน์⁹⁶ แต่ในที่สุดการรวมบริษัททั้งสองก็ไม่ได้เกิดขึ้น อาจจะเป็นเพราะบริษัทเยอร์มันได้หาทางออกโดยการลดค่าโดยสารลงมาก ทำให้ชาวจีนบางส่วนหันกลับมาใช้บริการตามเดิม ซึ่งการลดค่าโดยสารของบริษัทเยอร์มันอาจจะได้ส่งผลกับกิจการของบริษัทเรือเมลิจีนสยามจนถึงกับต้องขายหุ้นทั้งหมดให้กับรัฐบาลจีน และได้โอนบริษัทกลับไปอยู่ภายใต้กฎหมายจีนด้วย ในปี พ.ศ.2455⁹⁷

⁹³ เรื่องเดียวกัน, รายงานหลวงธรณีนฤเบศร์ถึงเจ้าพระยามรราช ลงวันที่ 5 ตุลาคม ร.ศ.128.

⁹⁴ หจข. ร.5 น.8.7/18 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโป วันที่ 21 ตุลาคม ร.ศ. 128.

⁹⁵ หจข. ร.5 ต.2.12/33 Diplomatic and Couslar Report for the year 1908 – 1909 on Trade, Annual Series, No.4176.

⁹⁶ จีนในสยามวารศัพท์ ฉบับวันที่ 20 ธันวาคม ร.ศ.129.

⁹⁷ พจนานา เหลืองอรุณ. "การเดินเรือพาณิชย์กับเศรษฐกิจไทย พ.ศ.2398 – 2468", หน้า 105 .

นอกจากนั้นแล้ว เมื่อใดที่มีการกระทำของชาวจีนที่เกี่ยวข้องกับบริษัทเรือเมลิจีนสยามที่เป็นเรื่องดีก็จะชื่นชมผ่านในหนังสือพิมพ์ของเขา เช่น ในเดือนพฤศจิกายน ร.ศ.129 พ่อค้าโรงจำนำในกรุงเทพฯ ได้จัดตั้งสมาคมที่จะไม่ยอมให้ผู้ประกอบการโรงรับจำนำที่โดยสารเรือเมลิของชาวต่างประเทศไปมาระหว่างเมืองไทยกับเมืองจีน และถ้าผู้ใดไม่โดยสารเรือเมลิของบริษัทเรือเมลิจีนสยามแล้ว สมาคมของพ่อค้าโรงจำนำแห่งนี้จะไม่สนับสนุนในกิจการเลย ซึ่งหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป เห็นว่าการกระทำของพ่อค้าโรงรับจำนำแห่งนี้ "...ยอมนับว่าดีกว่าคนอื่นชั้นหนึ่ง"⁹⁸ และในวันที่ 12 ธันวาคม ร.ศ.129 ก็ได้ลงข้อความชื่นชมกับพ่อค้าจีนโรงโพงก๊วน, โรงรับจำนำ และผู้ที่ทำการค้าขายอยู่ที่ตำบลวัดสามจีน, สามเสน, บ้านหม้อและลำเพ็ง เป็นต้น ที่ได้ช่วยกันบำรุงกิจการของบริษัทเรือเมลิจีนสยาม เพื่อไม่ให้ผลประโยชน์ตกไปอยู่ในมือของประเทศอื่นได้⁹⁹

แต่ถ้าเมื่อใดที่มีชาวจีนปฏิบัติไม่ดีกับกิจการของบริษัทเรือเมลิจีนสยาม หนังสือพิมพ์ของเซียวฮุดเสงก็จะตำหนิอย่างค่อนข้างรุนแรง เช่น การลงข้อความติเตียนผู้ตั้งโรงสีไฟซึ่งเป็นผู้จัดการในบริษัทเรือเมลิจีนสยาม แต่เห็นแก่ผลประโยชน์เพียงเล็กน้อย โดยการไปทำสัญญาเอาข้าวสารไปบรรทุกเรือของบริษัทอื่น และโรงโพงก๊วนบางแห่ง ที่จะไปทำสัญญากับชาวต่างประเทศ รับขายตัวคนโดยสารให้แก่บริษัทต่างประเทศ รวมถึงโรงสีจีนที่ไปประทับตราให้ชาวต่างประเทศและยกย่องบริษัทต่างประเทศด้วย โดยเปรียบเทียบกับหญิงชาวจีนคนหนึ่งที่มีเหตุจำเป็นต้องไปอาศัยเรือของต่างประเทศไปเมืองจีน แต่ได้นำเงินที่เหลือจากค่าโดยสารของเรือบริษัทต่างประเทศมาให้บริษัทเรือเมลิจีนสยาม และกล่าวว่าพ่อค้าชาวจีนที่ไปอุดหนุนบริษัทต่างชาตินั้นไม่ขายหน้าหญิงชาวจีนบ้างหรือ¹⁰⁰

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเซียวฮุดเสงได้มีส่วนในการให้การสนับสนุนกิจการของบริษัทเรือเมลิจีนสยามทุนจำกัดมาโดยตลอด ทั้งนี้นอกจากจะเป็นเพราะว่าเซียวฮุดเสงเป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้งบริษัทแล้ว ยังอาจจะเป็นเพราะว่าเขาถือว่าบริษัทเรือเมลิจีนสยามนั้นเป็น "บริษัทชาติ"¹⁰¹ ซึ่งคำว่า "ชาติ" ในความหมายนี้เขาอาจจะตีความได้ 2 นัย กล่าวคือ นัยแรกนั้นคงจะหมายถึง "ชาติจีน" เพราะบริษัทนี้เป็นบริษัทที่ก่อตั้งขึ้นโดยชาวจีน และอีกนัยหนึ่งนั้นคงจะหมายถึง "ชาติไทย" เนื่องจากบริษัทนี้ก่อตั้งขึ้นโดยได้รับพระบรมราชานุญาตอยู่ภายใต้กฎหมายไทยและใช้ธงไทยในการเดินเรือ ซึ่งก็จะต้องถือว่าเป็นบริษัทเรือของไทยด้วย ดังปรากฏในชื่อเรียกของบริษัทแห่งนี้แล้วว่าบริษัทเรือเมลิ "จีนสยาม" และยังปรากฏหลักฐานถึงการให้การสนับสนุนกิจการของบริษัทนี้

⁹⁸ หจข. ร.6 น.4.7/10 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 17 พฤศจิกายน ร.ศ.129.

⁹⁹ หจข. ร.6 บ.13/1 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 12 ธันวาคม ร.ศ.129.

¹⁰⁰ หจข. ร.5 น.8.7/18 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 21 ตุลาคม ร.ศ.128.

¹⁰¹ "บริษัทเรือเมลิจีนสยาม" จีนในสยามวารศัพท์ ฉบับวันที่ 17 ธันวาคม ร.ศ.129.

โดยถือว่าเป็นบริษัทไทย ดังคำกราบบังคมทูลของเจ้าพระยาวงษาอนุประพันธ์ ในวันที่ 28 ธันวาคม ร.ศ.128 ว่า

ในเวลานี้ ไทยเราเพิ่มกำลังจะตั้งต้นทำการใหญ่ ๆ ยังไม่มีผู้นิยมและเชื่อถือนัก บริษัทนี้ถือเป็นบริษัทไทย ถ้าไม่ล้มชว่นหรือเสียชื่อเสียงลงก็จะยิ่งหมดความนิยมและความเชื่อถือในบริษัทไทย¹⁰²

จากข้อความดังกล่าวของเจ้านายไทยที่แสดงให้เห็นว่าบริษัทเรือเมลจีนสยามเป็นบริษัทของไทยนั้นแสดงให้เห็นว่าการให้การสนับสนุนกิจการของบริษัทเรือเมลจีนสยามของเสี้ยวสุดแสงด้วยวิธีการต่าง ๆ นั้นก็เพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์ของทั้งสองชาติ

2.3.2 บทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเสี้ยวสุดแสงในการช่วยรัฐบาลไทยระงับการหยุดงานประท้วงของชาวจีน ร.ศ. 129 (พ.ศ 2453)

นอกจากบทบาทและการเคลื่อนไหวของเสี้ยวสุดแสงเพื่อการสนับสนุนกิจการของชาวจีนในเมืองไทยแล้ว เสี้ยวสุดแสงยังได้มีบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองในเมืองไทยที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลไทย ในช่วงปลายสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยยังไม่ได้พึงเล็งเสี้ยวสุดแสงมากนัก และยังคงมีความไว้วางใจซึ่งอาจจะเป็นเพราะรัฐบาลยังเชื่อใจเสี้ยวสุดแสงว่าสามารถให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยได้ นั่นก็คือ เหตุการณ์การนัดหยุดงานประท้วงของชาวจีนในเดือนมิถุนายน ร.ศ.129 (พ.ศ. 2453)

สาเหตุการประท้วงในครั้งนี้เกิดเนื่องมาจากความไม่พอใจของชาวจีนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการเก็บเงินค่าราชการของทางการไทย กล่าวคือ ได้มีการประกาศออกมาในปลายปี ร.ศ.128 (พ.ศ. 2452) ว่าตั้งแต่ปี ร.ศ.129 เป็นต้นไป ชาวต่างประเทศทุกคนที่อยู่ภายใต้อำนาจกฎหมายไทย คือคนในบังคับฝรั่งเศสที่เกิดในทวีปเอเชีย ชาวอังกฤษที่เกิดในทวีปยุโรป และเอเชียรวมทั้งชาวจีนด้วย ต้องเสียเงินค่าราชการให้แก่ทางการไทยคนละ 6 บาท เป็นประจำทุกปี¹⁰³ ซึ่งทำให้ชาวจีนเกิดความไม่พอใจเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะชาวจีนต้องเสียเงินเพิ่มขึ้นจากเดิม กล่าวคือ แต่เดิมนั้นชาวจีนต้องเสียเงินให้ทางการในลักษณะที่เรียกว่าค่าแรง "ผูกปี"¹⁰⁴ โดยทางการได้เรียกเก็บ 3 ปีต่อครั้ง ในอัตราครั้งละ 4 บาท 25 อัฐ ซึ่งเมื่อเทียบกับอัตราใหม่แล้วนับว่าชาวจีนต้องเสียเงินเพิ่ม

¹⁰² หจข. ร.5 บ.12/5 คำกราบบังคมทูลของเจ้าพระยาวงษาอนุประพันธ์ ลงวันที่ 25 ธันวาคม ร.ศ.128.

¹⁰³ หจข. ร.5 น.8.7/31 สำเนาโทรเลขกรมหลวงเทววงษ์ฯ ถึงหม่อมเจ้าบรมเทศ กรุงปารีส ลงวันที่ 16 กรกฎาคม ร.ศ.129.

¹⁰⁴ รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องการจ่ายเงินให้ทางการไทยของชาวจีน หรือที่เรียกว่า "ผูกปี" นี้ ดูใน ศรศักดิ์ ชูสวัสดิ์, "ผูกปี : การจัดเก็บเงินค่าแรงงานแทนการเกณฑ์แรงงานจากคนจีนในสมัยรัตนโกสินทร์" (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524).

ขึ้นจากเดิมประมาณ 3-4 เท่า ภายหลังจากที่รัฐบาลไทยได้มีการประกาศพระราชบัญญัติเก็บเงินค่าราชการแล้ว ก็ได้เกิดมีการตอบโต้กันทางหนังสือพิมพ์ระหว่างหนังสือพิมพ์ศิหนำชินโปและฮั่วเซียมซินโป (ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์จีนที่ให้การสนับสนุนกลุ่มการเมืองในจีนคนละกลุ่มกัน) เนื่องจากหนังสือพิมพ์ศิหนำชินโปได้แปลประกาศพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นภาษาจีนลงในหนังสือพิมพ์ ซึ่งการแปลของหนังสือพิมพ์ศิหนำชินโปนั้นได้มีข้อความที่แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยจะทำรุนแรงกับชาวจีนในการเก็บเงินค่าราชการ ดังการแปลข้อที่ 9 ของพระราชบัญญัติว่า

๙ เมื่อพ้นกำหนดแล้วจีนคนใดไม่เสียเงินค่าราชการแผ่นดิน เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะจับกุมผู้นั้น แล้วจัดการให้เป็นไปในสองประการนี้ คือ

(ก) ให้ปิดร้านยึดทรัพย์สิ่งของ ๆ ผู้ที่ไม่ยอมเสียเงินค่าราชการแผ่นดิน แลเอาสินค้าออกขายทอดตลาด ให้พอกับเงินค่าราชการ แลค่าใช้จ่ายในการทอดตลาดด้วย

(ข) หรือจะปรับจีนผู้ไม่เสียเงินค่าราชการแผ่นดิน ให้ทำงาน ๓๐ วันก็ได้¹⁰⁵

หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโปจึงได้ตอบโต้การแปลดังกล่าวของหนังสือพิมพ์ศิหนำชินโป เนื่องจากการแปลในลักษณะดังกล่าวนั้นส่งผลกระทบต่อรัฐบาลไทย เพราะทำให้ชาวจีนเข้าใจว่ารัฐบาลไทยนอกจากจะขูดรีดจากชาวจีนโดยการเก็บเงินค่าราชการเพิ่มขึ้นแล้ว ยังจะลงโทษชาวจีนที่ไม่เสียเงินค่าราชการอย่างรุนแรงอีกด้วย โดยหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโปได้กล่าวว่า การแปลของหนังสือพิมพ์ศิหนำชินโปนั้นแปลผิด เพราะหนังสือพิมพ์ศิหนำชินโปไม่เข้าใจภาษาไทย และต้องการจะให้รัฐบาลสยามเกลียดชังพวกจีนในสยาม และตั้งใจจะให้ชาวจีนที่รู้หนังสือไทย มีความขัดแย้งกับรัฐบาลสยามด้วย ซึ่งตามข้อความในพระราชบัญญัตินั้นไม่มีคำว่า "ปิดร้าน" เลย และหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโปก็ได้แปลข้อความนั้นใหม่ว่า

ข้อ ๙ ถ้าจีนคนใดไม่ยอมเสีย หรือไม่มีเงินจะเสียค่าแรงช่วยราชการแผ่นดิน จนพ้นวันกำหนดไป เจ้าพนักงานท้องที่ มีอำนาจที่จะบังคับให้เสียเงินค่าแรงช่วยราชการแผ่นดิน ได้ใน ๒ ประการดังต่อไปนี้คือ

(ก) ให้ยึดทรัพย์สมบัติของผู้ที่ไม่ยอมเสียเงินค่าแรงช่วยราชการแผ่นดิน มาขายทอดตลาดให้พอแก่เงินที่ค้าง แลเงินค่าใช้จ่ายในการทอดตลาดนั้นด้วย

(ข) หรือเอาตัวผู้ซึ่งยังไม่เสียเงินค่าแรงช่วยราชการแผ่นดินนั้น ไปใช้ทำการกุดี ๓๐ วัน แทนเงินค่าแรงที่ค้างอยู่นั้น¹⁰⁶

¹⁰⁵ หจข. ร.5 น.8.7/13 คำแปลหนังสือพิมพ์ศิหนำชินโป วันที่ 1 พฤษภาคม ร.ศ.128.

¹⁰⁶ เรื่องเดียวกัน, คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโป วันที่ 2 พฤษภาคม ร.ศ.128.

การแปลพระราชบัญญัติของหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปนั้น เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยกับชาวจีน รวมถึงเป็นการตอบโต้ฝ่ายตรงข้ามของตน เพื่อให้เห็นว่าฝ่ายของหนังสือพิมพ์ชี้หน้าซินไปนั้นมีเจตนาที่ไม่ดีต่อทั้งชาวจีนและรัฐบาลไทย จะทำให้ทั้ง 2 ฝ่ายต้องบาดหมางกัน และจะส่งผลต่อการตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยของชาวจีนในเมืองไทยด้วย

แต่ถึงแม้ว่าหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปจะได้พยายามทำความเข้าใจกับชาวจีนในเรื่องการเก็บเงินค่าราชการของรัฐบาลไทยแล้วก็ตาม แต่เมื่อถึงเวลาที่พระราชบัญญัติเก็บเงินค่าราชการมีผลบังคับใช้จริง ก็ทำให้ในปลายเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2453 ชาวจีนได้เริ่มลักลอบติดใบปลิวในเขตชุมชนชาวจีน เรียกร้องให้ชาวจีนทั้งหลายหยุดงานปิดร้านเพื่อประท้วงการเก็บเงินบำรุงราชการในอัตราใหม่ซึ่งถือว่าแพงเกินไป¹⁰⁷ ดังความในใบปลิวว่า

บัดนี้พวกจีนด้วยกันเดือดร้อนในการผูกปี รัฐบาลเก็บเงินทุกปีแรงไป เพราะพวกจีนที่มาจากเมืองจีนก็โดยทางโน้นเดือดร้อน จึงหนีมา ครั้นมาถึงกรุงเทพฯ ฯ ก็กลับต้องเดือดร้อนอีก เพราะฉะนั้นให้พร้อมใจกันปิดร้านขายของตัวเอง¹⁰⁸

โดยชาวจีนได้เริ่มการประท้วงหยุดงานในวันที่ 1 มิถุนายน ซึ่งนอกจากชาวจีนจะปิดร้านไม่จำหน่ายสินค้าแล้ว กิจกรรมต่างๆ ที่เป็นของชาวจีนในกรุงเทพฯ ฯ ก็ได้ร่วมประท้วงครั้งนี้ด้วย เช่น การออกหอย กษ. กิจกรรมรถลาก เป็นต้น ถ้ามีชาวจีนคนใดฝ่าฝืนเปิดทำการค้า หรือให้บริการก็จะถูกขัดขวางจากบรรดาชาวจีนที่ต้องการประท้วง¹⁰⁹

การประท้วงในครั้งนี้ของชาวจีนนั้นคงไม่ได้มีสาเหตุจากความไม่พอใจในเรื่องของการขึ้นค่าราชการแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่คงจะมีสาเหตุสะสมที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้นหลายประการ ได้แก่ การที่ทางการไทยได้ยกเลิกการผูกขาดภาษีต่างๆ ซึ่งเคยเป็นประโยชน์ของชาวจีน เช่น ผลประโยชน์จากภาษีฝิ่นและภาษีสุราถูกยกเลิกไปใน พ.ศ. 2451 และ พ.ศ. 2452 ตามลำดับ¹¹⁰ และการที่รัฐบาลจีนให้ความสนใจชาวจีนในเมืองไทยเพื่อให้เป็นฐานในการให้การสนับสนุนรัฐบาลจีนในด้านต่าง ๆ สืบเนื่องจากความแตกแยกทางการเมืองของจีน ทำให้ชาวจีนในเมืองไทยเกิด

¹⁰⁷ พลกุล อังกินันท์, บทบาทชาวจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : ประจักษ์การพิมพ์, 2515), หน้า 132 – 133.

¹⁰⁸ หจข. ร.5 ต.21/21 คำให้การของจีนที่ทางการไทยเรียกมาสอบสวนในวันที่ 31 พฤษภาคม ร.ศ.129.

¹⁰⁹ สวัสดิ์ ทัพพะสุต, "ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชาวไทย จีน และตะวันตกในกรุงเทพฯ พ.ศ.2398 – 2453", หน้า 202 – 203.

¹¹⁰ William G. Skinner, Leadership and Power in the Chinese Community in Thailand. (Ithaca: Cornell University Press, 1958), p. 11.

ความผูกพันกับเมืองจีนและมีความสำนึกในความเป็นจีนที่มีความแตกต่างจากชาวไทยมากขึ้นกว่าเดิม

นอกจากนั้นการนัดหยุดงานในครั้งนี้ยังมีสาเหตุมาจากการที่รัฐบาลไทยปฏิเสธการขอจัดตั้งสโมสรการค้าของชาวจีนในกรุงเทพฯ ที่เรียกว่า "สยามพานิชจีนสโมสร" หรือ "เซี่ยงหวย" ซึ่งได้เกิดการรวมตัวของพ่อค้าจีนกลุ่มหนึ่ง เพื่อตั้งสโมสรพานิชจีนในกรุงเทพฯ ๗ ตั้งแต่ปลาย ร.ศ.127 (พ.ศ.2451) ทั้งนี้เนื่องรัฐบาลไทยได้ทราบภายหลังจากที่ได้อนุญาตให้สโมสรจีนแคะ ที่เซี่ยงฮุดเสง เป็นผู้สนับสนุนในการจัดตั้งแล้วว่า การขอตั้งสโมสรการค้าของชาวจีนมีจุดประสงค์ทางการเมืองแอบแฝงอยู่ ประกอบกับในช่วงที่สยามพานิชจีนสโมสรขอจัดตั้งนั้นซึ่งเป็นระยะเดียวกับที่รัฐบาลไทยกำลังสนใจติดตามเรื่องราวของสโมสรพานิชจีน ในดินแดนใกล้เคียงโดยเฉพาะสิงคโปร์ รัฐบาลไทยจึงได้สงสัยว่าจุดประสงค์ของสยามพานิชจีนสโมสรที่จะบำรุงการค้าขายตามที่ผู้ก่อตั้งชาวจีนที่แฉะนั้นไม่ใช่ความจริงทั้งหมด ความจริงนั้นสโมสรแห่งนี้น่าจะตั้งขึ้นโดยอุบายของรัฐบาลจีนที่คิดจะขยายอำนาจเข้ามาปกครองชาวจีนในเมืองไทย

รัฐบาลไทยจึงตระหนักว่าการอนุญาตให้สยามพานิชจีนสโมสรจัดตั้งจะไม่เป็นผลดีกับเมืองไทย¹¹¹ เนื่องจากชาวจีนในช่วงเวลานั้นมีความเกรงกลัวรัฐบาลจีนอยู่มาก จากกรณีของ "จีนม้าเฮงฮุน" ซึ่งถูกจับตัวที่เมืองจีน เนื่องจากเป็นสมาชิกของสโมสรจีนกรุงเทพฯ ๗ ซึ่งให้การสนับสนุนขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซน ซึ่งรัฐบาลไทยเกรงว่าจากความหวาดกลัวดังกล่าวของชาวจีนจะทำให้ชาวจีนพากันมาเข้าเป็นสมาชิกของสโมสรแห่งนี้ เพื่อเป็นการเอาใจรัฐบาลจีน และจะทำให้สโมสรแห่งนี้มีสมาชิกเป็นจำนวนมากและทำให้สโมสรแห่งนี้มีอำนาจในการต่อรองมาก รวมทั้งการที่สโมสรแห่งนี้เป็นตัวแทนของรัฐบาลจีน ก็อาจจะทำให้รัฐบาลจีนอาจเข้าแทรกแซงการปกครองชาวจีนในเมืองไทยได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การปกครองชาวจีนของรัฐบาลไทย

การที่รัฐบาลไทยทราบถึงความเคลื่อนไหวในการจัดตั้งสยามพานิชจีนสโมสรนั้น นอกจากการที่รัฐบาลไทยได้ให้ขุนนางติดตามเรื่องราวการเคลื่อนไหวของสโมสรในลักษณะเดียวกันนี้ในดินแดนใกล้เคียงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะสิงคโปร์และเสตรดเซทเทิลเมนต์ของอังกฤษ โดยการสอบถามจากขุนนางชาวจีนในเมืองไทย เช่น พระยาบริบูรณโกษากร ขุนนางชาวจีนในกรมท่าซ้าย¹¹² และยังได้ส่งขุนนางไทย คือพระยารัชฎานุประดิษฐ์ ๗ ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ตไปสืบข่าวยังชุมชนจีนโพ้นทะเลในสิงคโปร์และเสตรดเซทเทิลเมนต์¹¹³ อีกทางหนึ่ง รัฐบาลไทย

¹¹¹ หจข. ร.5 น.8.7/11 จีนขออนุญาตตั้งสโมสร

¹¹² หจข. ร.5 น.8.7/3 รายงานเรื่องความประพฤติจีน วันที่ 1 ตุลาคม ร.ศ.127.

¹¹³ หจข. ร.5 ต.21/14 หนังสือกราบบังคมทูลของพระยารัชฎานุประดิษฐ์มหิศรภักดี ลงวันที่ 29

ยังได้ทราบความเคลื่อนไหวของสโมสรแห่งนี้ จากหนังสือพิมพ์ภาษาจีนของเซี่ยงไฮ้ฉบับวันที่ 15 มีนาคม ร.ศ.127 ที่กล่าวถึงการจัดตั้งสโมสรแห่งนี้ด้วย ในเรื่อง “โดยเหตุพวกโบ๋ห้วง (คือฝ่ายที่ให้การสนับสนุนรัฐบาลราชวงศ์ชิง - - ผู้เขียน) คิดตั้งสโมสรพานิชจะไม่สำเร็จจึงหาความ” โดยมีใจความว่า “...พวกโบ๋ ห้วงได้เที่ยวพ้อลงคน คิดจะต้องระงับซึ่งเรียกว่าสโมสรพานิชขึ้น เพื่อเอาไว้เป็นรังของพวกเรา...”¹¹⁴ จากการลงข่าวดังกล่าวนอกจากจะทำให้รัฐบาลไทยได้มั่นใจมากยิ่งขึ้นว่าสยามพานิชจีนสโมสรเป็นสโมสรที่มีรัฐบาลจีนอยู่เบื้องหลังแล้ว และยังทำให้เห็นด้วยว่าเซี่ยงไฮ้สเตรตนั้นอยู่คนละฝ่ายกับสยามพานิชจีนสโมสร

การที่รัฐบาลไทยไม่อนุญาตให้สยามพานิชจีนสโมสรเป็นสโมสรที่ให้ความสนับสนุนรัฐบาลราชวงศ์ชิงได้รับจัดตั้งนั้น ทำให้กลุ่มของผู้จัดตั้งสโมสรการค้าที่ไม่ได้รับอนุญาตเกิดความไม่พอใจ เพราะเนื่องด้วยชาวจีนกลุ่มนี้หวังว่าการจัดตั้งองค์กรที่สนับสนุนรัฐบาลจีนนั้น จะทำให้พวกเขาได้รับการแต่งตั้งเป็นขุนนางจากรัฐบาลจีนที่ให้เป็นตัวแทนของรัฐบาลจีนในเมืองไทยด้วย¹¹⁵

จากสาเหตุต่าง ๆ ทั้งการที่ชาวจีนสูญเสียผลประโยชน์จากการผูกขาด และการที่ชาวจีนในเมืองไทยเกิดความรู้สึกผูกพันกับเมืองจีนและสำนึกในความเป็นจีนจากการที่รัฐบาลจีนให้ความสนใจชาวจีนในเมืองไทยมากขึ้น และจากการที่รัฐบาลไทยไม่อนุญาตให้สยามพานิชจีนสโมสรจัดตั้งขึ้นนั้น ทำให้ชาวจีนเกิดความเหินห่างและความไม่พอใจรัฐบาลไทยมากขึ้น เมื่อมาประกอบกับการขึ้นเงินค่าราชการ ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อชาวจีนเป็นจำนวนมาก จึงทำให้กลุ่มผู้นำของจีนใช้เหตุนี้เป็นข้ออ้างในการประท้วงหยุดงาน ซึ่งถ้ามีการหยุดงานของชาวจีนจะทำให้ชาวไทยได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก เนื่องจากชาวไทยต้องพึ่งพาชาวจีนในฐานะที่เป็นผู้จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค เมื่อชาวจีนหยุดงานประท้วงก็จะทำให้สินค้าขาดตลาดหาซื้อไม่ได้ ทำให้ทางการไทยต้องหาทางเพื่อแก้ไขสถานการณ์นี้ ซึ่งนอกจากจะจัดให้มีทั้งทหารและพลตระเวนคอยควบคุมสถานการณ์อย่างใกล้ชิดแล้ว ทางการไทยยังได้ขอความร่วมมือไปยังหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปของเซี่ยงไฮ้สเตรต เพื่อให้ลงบทความตักเตือนชาวจีนในกรุงเทพฯ มิให้หลงเชื่อคำยุยงของผู้ที่นัดหยุดงานในครั้งนี้ ซึ่งเซี่ยงไฮ้สเตรตก็ได้ให้ความร่วมมือกับทางการเป็นอย่างดี โดยการลงบทความที่ชื่อว่า “ตักเตือนเพื่อนร่วมชาติ” เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม ร.ศ.129 ความว่า

มีเสียงเล่าลือกันตามถนนว่า มีคนเที่ยวแจกใบปลิวกล่าวว่า รัฐบาลเก็บเงินค่าแรงช่วยราชการจากคนจีนแพงเกินไป จะไม่พร้อมใจกันช่วยขัดขึ้นเป็นไม่ได้

¹¹⁴ หจข. ร.5 น.8.7/10 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 15 มีนาคม ร.ศ.127.

¹¹⁵ พลกุล อังกินันท์. บทบาทชาวจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, หน้า 102 – 131.

และมีกำหนดวันที่ 24 เดือนนี้ ให้พวกจีนหยุดงาน และปิดร้านขายของทั่วกรุงเทพฯ นั้น

เรา (ฮั่วเซียมซินโป) ขอชี้แจงว่า โดยเหตุที่ประเทศชาติจีนเราเสียไปแล้ว และรัฐบาลตาดอต่างชาติดังนั้น ก็ละทิ้งพวกเราเสียด้วย มิแต่ใช้ขุนนางมาคั้น ขูดเอาทรัพย์สินของเราไป มิได้เอาใจปกป้องรักษาพวกเราเลย จึงกระทำให้พวกจีนเรา ไปถึงไหน ก็ต้องให้เขาดูถูกถึงที่นั่น จึงยังให้ผู้แค้นใจเกิดฉุนเฉียว กระทำการที่ โกล่ต้ออันตรายขึ้นเรื่อยๆ ความเดือดร้อนของคนที่ไม่ใช่ประเทศนั้นอย่างไร ท่านทั้งหลายก็คงเคยได้ทราบมาแล้ว แต่ว่าจะทำการสิ่งใด ก็ต้องให้ใคร่ครวญดูมูล เหตุเดิมที่เสียก่อน จึงจะไม่ต้องเสียใจเมื่อภายหลัง ข้อที่ทุกวันนี้เห็นอยู่ใน ประเทศสยาม ต้องเสียเงินค่าราชการทุกปี ถ้าไม่แล้วก็ต้องถูกจับนั้น ใครๆ ก็ยอม เห็นว่า พวกจีนมีความลำบากไม่น้อย แต่ว่าอาไศรยอยู่ในบ้านเมืองของผู้ขึ้น อำนาจก็ต้องอยู่แก่เจ้าของบ้านเป็นธรรมดา ชาติอื่นที่เขามีรัฐบาลปกครองป้องกันอยู่ เขายังพึ่งพาอาไศรยให้รัฐบาลเขาช่วยเกี่ยวข้องได้บ้าง แต่พวกจีนเรามีที่พึ่งที่ไหนเล่า เป็นแต่จะอยู่หรือจะไป ก็สุดแล้วแต่เราเท่านั้น ถ้าไม่มีความอดกลั้นไว้ แล้วจะมาขัดแค้นด้วยเรื่องเสียเงินค่าราชการ อันเล็กน้อยเช่นนี้จนถึงกับต้อง กระทำคามผิด ให้ยากแก่การปกครองบ้านเมือง ซึ่งเราอาไศรยอยู่เช่นนี้แล้ว บรรดาพวกจีนเราอย่าได้บังควรทำเลย คือเหตุใดเล่า เพราะว่า ถ้ากระทำผิดต่อ การปกครองของบ้านเมืองเขาแล้ว รัฐบาลของประเทศที่เราอาไศรยอยู่นั้น ก็ใช้กำลังทหารเข้าเกี่ยวข้องได้ แต่เรื่องเก็บเงินค่าราชการปีนี้ เราทราบว่าจะบรรดาชาว ต่างประเทศ ที่อยู่ใต้อำนาจกฎหมายสยามแล้ว ก็ต้องเสียเสมอหน้ากันทุกคน ถึงแม้พวกจีนเราจะรู้ดีกว่าแรงนัก และจะแสดงให้เห็นความทุกข์บ้างก็ควรจะต้อง ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ขออย่าได้ทำให้ชาวต่างประเทศเขาหัวเราะเยาะว่าพวก เรา เป็นคนหยาบช้าเลยทีเดียว ข้อนี้เป็นความสำคัญที่สุด... ใ้ เพื่อนร่วมชาติ ของเราเอ๋ย อันที่จริงนั้น ก็เพราะรัฐบาลตาดเอง เป็นผู้ทำให้เราเป็นถึงเพียงนี้ ถ้า พวกจีนเราจะไม่ยอมให้คนอื่นเขาดูถูกแล้ว ก็ต้องพร้อมใจกันทำลายรัฐบาลตาด เสียก่อน¹¹⁶

จากการนำเสนอบทความดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์ของเซียวฮุดแสงได้ให้ความ ร่วมมือกับรัฐบาลไทยในการลงบทความเพื่อชี้ให้ชาวจีนเห็นว่าการขึ้นเงินค่าราชการในครั้งนี้ไม่ใช่

¹¹⁶ หจช. ร.5 น. 4.7 / 3 ความเห็นหลวงธรรณิณฤเบศร์ เรื่อง หนังสือพิมพ์จีน คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่ว เซียมซินโป วันที่ 28 พฤษภาคม ร.ศ. 129.

จะขึ้นแต่กับพวกจีนเพียงกลุ่มเดียว หรือแสดงเจตนาที่จะสร้างความเดือดร้อนให้แต่กับชาวจีนก็หาไม่ เพราะชาวต่างชาติอื่น ๆ รวมทั้งชาวไทยเองด้วย ที่อยู่ภายใต้กฎหมายของไทยก็ต้องเสียเงินค่าราชการในอัตราที่เท่าเทียมกัน ฉะนั้นชาวจีนไม่ควรคิดว่าถูกรัฐบาลไทยกลั่นแกล้ง แล้วต้องทำการตอบโต้ด้วยการประท้วงนัดหยุดงาน

แต่อย่างไรก็ตามจากบทความดังกล่าวก็สะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดของเชียวฮุดเสงที่ต้องการต่อต้านและโค่นล้มรัฐบาลราชวงศ์ชิง ตามจุดประสงค์ของขบวนการปฏิวัติ โดยการชี้ให้เห็นว่าการที่รัฐบาลไทยสามารถขึ้นเงินค่าราชการเป็นจำนวนมากแก่ชาวจีนได้ก็เป็นเพราะชาวจีนไม่มีรัฐบาลที่เป็นตัวแทนของ “ชาติ” ตนเอง มีแต่รัฐบาลของชาวต่างชาติ (ชาวแมนจู) เข้ามาปกครอง จึงไม่สามารถที่จะปกป้องคุ้มครองชาวจีนไม่ให้เกิดความเดือดร้อนได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจุดประสงค์ของบทความนี้ก็คือการอาศัยความเดือดร้อนที่ชาวจีนได้รับจากการขึ้นเงินค่าราชการ

เพื่อชี้ให้เห็นความไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาลราชวงศ์ชิง และเพื่อปลุกเร้าให้ชาวจีนร่วมมือกันในการโค่นล้มรัฐบาลราชวงศ์ชิง ซึ่งก็เท่ากับการเข้าข้างฝ่ายปฏิวัตินั่นเอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่เชียวฮุดเสงยอมให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลไทย ในการชี้แจงให้ชาวจีนเข้าใจถึงการขึ้นเงินค่าราชการนั้น ด้านหนึ่งก็เพื่อให้รัฐบาลไทยเห็นถึงความตั้งใจดีของเชียวฮุดเสงและหนังสือพิมพ์ฮัวเซียมซินโปที่สามารถเป็นเครื่องมือในการให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยในการสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยกับชาวจีน แต่อีกด้านหนึ่งก็ใช้บทความนี้ในการปลุกระดมมหาชนร่วมในการปฏิวัติจีน โดยสามารถลงบทความโจมตีรัฐบาลราชวงศ์ชิงได้อย่างเปิดเผย และสามารถสื่อสารถึงชาวจีนได้เป็นจำนวนมากอีกด้วย

นอกจากการลงบทความของหนังสือพิมพ์ของเชียวฮุดเสงจะทำให้เห็นถึงการใช้ประโยชน์จากความเดือดร้อนของทั้งรัฐบาลไทยที่จะเกิดขึ้นจากการหยุดงานของชาวจีน และความเดือดร้อนของชาวจีนจากการต้องเสียเงินค่าราชการเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์กับตนเองในการหาเสียงสนับสนุนขบวนการปฏิวัติแล้ว การที่ทางการไทยขอความร่วมมือจากหนังสือพิมพ์ฮัวเซียมซินโปซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ของฝ่ายปฏิวัติจีน ก็ทำให้เห็นว่ารัฐบาลไทยทราบถึงการที่ชาวจีนในเมืองไทยแบ่งเป็นฝักฝ่ายเพื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในจีน ดังจะเห็นได้จากเอกสารที่กองจดหมายเหตุแห่งชาติในแฟ้มของกระทรวงนครบาล แพนกกองตระเวนจีนที่จะมีการแปลหนังสือพิมพ์จีนในช่วงนั้น ซึ่งรัฐบาลไทยได้แปลหนังสือพิมพ์จีนที่สำคัญ 2 ฉบับ คือ หนังสือพิมพ์ฮัวเซียมซินโป ซึ่งสนับสนุนขบวนการปฏิวัติ และหนังสือพิมพ์คี่หน่าซินโป ซึ่งสนับสนุนรัฐบาลราชวงศ์ชิง เพื่อที่จะดูความเคลื่อนไหวของชาวจีนทั้งสองฝ่าย และการที่เชียวฮุดเสงเองก็ได้แสดงให้เห็นถึงการไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งสยามพานิชจีนสโมสรซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการนัดหยุดงานครั้งนี้มาตั้งแต่ต้น แสดงให้เห็นว่าเชียวฮุดเสงมิได้เป็นพวกเดียวกับชาวจีนที่เป็นผู้ชักชวนให้มีการนัดหยุดงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวจีนในเมืองไทยขณะนั้นมิได้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่จะมีการแตกแยก

กันตามการสนับสนุนกลุ่มการเมืองในเมืองจีน ดังนั้นการยอมรับว่าบุคคลใดๆ เป็น "ผู้นำ" จึงน่าจะจำกัดอยู่เฉพาะภายในแต่ละกลุ่มการเมืองเท่านั้น

ดังนั้นเมื่อการประท้วงหยุดงานของชาวจีนในครั้งนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลจีนไม่พอใจที่รัฐบาลไทยไม่อนุญาตให้ตั้งสยามพาณิชย์จีนสโมสร ทำให้รัฐบาลไทยขอความร่วมมือไปยังฝ่ายตรงข้าม คือ ฝ่ายปฏิวัติ เพื่อขอให้ชาวจีนยุติความคิดที่จะนัดหยุดงาน ซึ่งรัฐบาลต้องคาดการณ์ไว้แล้วว่าน่าจะได้รับความร่วมมือ เพราะเป็นคนละกลุ่มกับพวกที่นัดหยุดงาน เพราะเห็นได้ตั้งแต่หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปได้ตอบโต้กับหนังสือพิมพ์คิงหม่าซินไป ในเรื่องการแปลพระราชบัญญัติเก็บเงินค่าราชการแล้ว และก็เป็นดังที่รัฐบาลคาดการณ์ไว้

ฉะนั้นแล้วการที่เซียวฮุดเสงให้ความร่วมมือกับรัฐบาลไทยในครั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่าเซียวฮุดเสงให้ความช่วยเหลือรัฐบาลโดยถือว่าตนเป็นตัวแทนของรัฐบาลไทยแต่เพียงประการเดียวก็น่าจะไม่ เพราะการลงบทความครั้งนี้มีจุดประสงค์ทางการเมืองแอบแฝงอยู่ด้วยดังที่ได้กล่าวไปแล้ว และนอกจากนั้นการกระทำครั้งนี้ของเซียวฮุดเสงก็อาจจะทำไปเพื่อให้รอดพ้นจากการถูกเพ่งเล็งจากรัฐบาลไทย ที่สืบเนื่องมาจากการอธิบายของขุนยัดเซนที่สโมสรจีนกรุงเทพฯ เพื่อให้รัฐบาลเห็นว่าตนไม่ได้กระทำการใดๆ ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลไทยหรือก่อให้เกิดความวุ่นวายในประเทศไทย และทางตรงกันข้ามยังมีความยินดีที่จะร่วมมือกับรัฐบาลไทยในการยุติความวุ่นวายต่างๆ การให้ความร่วมมือกับรัฐบาลไทยในการตักเตือนชาวจีนดังกล่าวของเซียวฮุดเสงในครั้งนี้ก็เท่ากับเป็นการพิสูจน์ตนเองในด้านหนึ่งของเซียวฮุดเสงอีกด้วย

เซียวฮุดเสงมิได้ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลไทยในการตักเตือนมิให้ชาวจีนนัดหยุดงานเพียงแค่การนำเสนอบทความบทความเดียวเท่านั้น แต่เซียวฮุดเสงยังคงลงบทความเกี่ยวกับการประท้วงหยุดงานของชาวจีนอีก ในวันที่ 30 พฤษภาคม ในบทความชื่อ "ปัญหาบอยก๊อด"¹¹⁷ เพื่อให้ชาวจีนเห็นว่าการนัดหยุดงานนั้นจะเป็นผลเสียแก่ชาวจีนเองมากกว่าจะมีผลดี แต่อย่างไรก็ตามการลงบทความตักเตือนของเซียวฮุดเสงก็ไม่เป็นผล ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าชาวจีนได้รับความเดือดร้อนจากการขึ้นเงินค่าราชการจริง ๆ ประกอบกับกลุ่มผู้นำในการนัดหยุดงานเป็นคนละฝ่ายกับหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปและเซียวฮุดเสง ฉะนั้นก็คงจะไม่ปฏิบัติตามคำตักเตือนของฝ่ายตรงข้าม เพราะปรากฏว่าในวันที่ 1 มิถุนายน ชาวจีนส่วนใหญ่ในกรุงเทพฯ ก็เริ่มหยุดงาน ปิดร้านซึ่งได้ดำเนินไปเป็นเวลา 3 วัน ซึ่งทางการไทยได้เข้าปราบปรามการนัดหยุดงาน โดยการใช้ทั้งทหารและกองตระเวน จนทำให้สถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติ

¹¹⁷ นจข. ร.6 น. 4.7 / 3 ความเห็นหลวงธรรณินฤเบศร์ เรื่องหนังสือพิมพ์จีน คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 30 พฤษภาคม ร.ศ. 129

การปราบปรามการนัดหยุดงานของรัฐบาลไทยนั้นได้มีการจับกุมชาวจีนเป็นจำนวนมาก จึงทำให้นักหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปที่เคยลงบทความช่วยรัฐบาลไทยในการตักเตือนชาวจีน ได้ลงบทความเพื่อโจมตีการกระทำของรัฐบาลไทยที่ทำกับชาวจีนว่ารุนแรงเกินไป ทำให้ชาวจีนเดือดร้อน และไม่มีความยุติธรรมต่อชาวจีน ดังบทความเรื่อง “พลอยรับเคราะห์ในเรื่องสไตร์ก” ในฉบับวันที่ 9 มิถุนายน ร.ศ.129 ว่า “...เรื่องการหยุดค้าขายแลหยุดงานนี้ ...เมื่อคนไม่มีประเทศทำขึ้นบ้าง ในบ้านเมืองใดก็ดี ก็มีแต่ได้รับความผิด ในฐานะที่ทำให้ยุ่งยากแก่บ้านเมืองท่านเท่านั้น ใ้อใ้อ ความยุติธรรมในโลกยังมีอยู่หรือ”¹¹⁸ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงการที่เจ้าหน้าที่ไทยปล่อยให้คนไทยที่อยู่ในคุก “ตบตี (ชาวจีน) เอาตามชอบใจ ไม่ต้องเกรงกลัวอะไรเลย”¹¹⁹

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแม้ว่าเซียวฮุดเสงจะให้ความร่วมมือกับรัฐบาลไทยในการตักเตือนชาวจีนก่อนที่จะมีการนัดหยุดงาน ไม่ว่าจะทำไปด้วยเหตุผลอะไร ก็ตาม แต่เมื่อชาวจีนได้รับความเดือดร้อนจากการปราบปรามของรัฐบาลไทย นักหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปหรือเซียวฮุดเสงในฐานะที่เป็นบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ ก็ได้แสดงบทบาทในการเป็นตัวแทนของชาวจีน ออกมาปกป้องชาวจีน เพื่อให้ชาวจีนซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยในสังคมไทยได้รับความยุติธรรม ทั้งนี้เนื่องจากหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปในฐานะหนังสือพิมพ์จีน จะแสดงออกอยู่โดยตลอดว่าเป็นหนังสือพิมพ์ของชาวจีน ที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ชาวจีน แม้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นผลจากการกระทำของชาวจีนที่ก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในไทยก็ตาม

เมื่อชาวเหตุการณ์การนัดหยุดงานและการปราบปรามของรัฐบาลไทยได้ทราบไปถึงเมืองจีน ทำให้สโมสรรพานิชจีนที่ซัวเถาได้เคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านรัฐบาลไทย โดยเป็นแกนนำในการกระตุ้นให้สโมสรรพานิชในเมืองท่ากวางตุ้งและแฉ่หมิง เข้าร่วมการเคลื่อนไหวโจมตีรัฐบาลไทย และตั้งให้รัฐบาลจีนเข้าแทรกแซงการปกครองชาวจีนในเมืองไทยของรัฐบาลไทย จึงสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาในเรื่องของการไม่อนุญาตให้สยามพานิชจีนสโมสรจัดตั้ง เป็นสาเหตุหนึ่งของการนัดหยุดงานในครั้งนี้ ดังในลายพระหัตถ์กราบบังคมทูลของเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถ ซึ่งได้กล่าวในวันที่ 4 มิถุนายน หลังเหตุการณ์นัดหยุดงานเพียง 1 วัน ได้กล่าวถึงมูลเหตุของการนัดหยุดงานของชาวจีนว่า

ข้าพระพุทธเจ้าได้รับพระราชทานทางพระหัตถ์เลขาวีวันวานนี้ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้กราบบังคมทูลความตามที่สืบได้ในเรื่องจีนหยุดงานต่อไป ความที่สืบได้วันนี้ไปอีกเพลง 1 คือว่าการหยุดงานครั้งนี้เป็นสิ่งที่นัดแนะมาจากเมืองซัวเถา Chamber of Commerce ของเมืองนั้นเป็นผู้นัด และ Chamber of

¹¹⁸ หจช. ร.6 น.4.7/4 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 9 มิถุนายน ร.ศ. 129.

¹¹⁹ เรื่องเดียวกัน, วันที่ 8 มิถุนายน ร.ศ. 129.

Commerce หลวงอุดรนั้น มีบิดาหลวงโสภณ กับน้องพระพิบูลมเป็นหัวหน้าอยู่ด้วย จึงรู้การในนี้ดี และติดต่อกับจีนในกรุงเทพฯ

เหตุที่หยุดนั้นก็คือเรื่องต้องการ Chamber of Commerce ในกรุงเทพฯ และชี้แจงกับพวกจีนในนี้ว่า ถ้ามีแล้วจีนในนี้จะได้รับความผาสุกแลสดวกต่าง ๆ ต่อกันไป เมื่อรัฐบาลหยาบยอมให้ตั้งไม่ จึงต้องแสดงอำนาจให้รัฐย่อท้อ แต่จะพูดตรง ๆ ก็กระดาก จึงเอาเรื่องเงิน 6 บาทขึ้นเป็นเกณฑ์

Chamber of Commerce ที่ชั่วเถาส่งขุนนางจีนขึ้นประทวนเข้ามาผู้หนึ่ง มาชี้แจงในเรื่องหยุดและกลับไปก่อนเวลาหยุด คนที่ไปลิสจับได้ผู้ 1 ที่บางลำภูนั้น เป็นชั้นต่ำลงไปเป็นผู้ช่วย¹²⁰

ซึ่งการกระทำของสโมสรพานิชจีนที่ชั่วเถา คือการโจมตีรัฐบาลไทยผ่านทางหน้าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในเมืองจีนและการออกไปปลิว เพื่อขอรับรองให้คนทั้งหลายออกความเห็นในเรื่องที่จะป้องกันมิให้รัฐบาลไทยกดขี่พวกจีน โดยมีการกล่าวว่

โดยเหตุที่รัฐบาล (รัฐบาลไทย - - ผู้เขียน)...เรียกเก็บเงินค่าราชการแรงขึ้นไป และพวกจีนก็ไม่มีกำลังที่จะเสียเงินให้จึงได้พากันหยุดงานแลการค้าขายนั้น เรื่องนี้ก็เกิดโดยเหตุที่ว่าเห็นว่าสติกำลังลงเท่านั้น จึงได้จำใจทำการเช่นนี้ขึ้นก็เป็นสิ่งที่น่าสงสารอยู่แล้ว แต่รัฐบาล...หาได้รักษาการตามกฎหมายระหว่างประเทศไม่ จับเอาคนจีนที่ไม่มีความผิดถึง 7 - 8 ร้อยคน ไปจำขังในตารางแลทูปต้อย่างสาหัส ได้รับความเดือดร้อนผิดกับมนุษย์ การโหดร้ายเช่นนี้ ไซ้จะข่มเหงแต่พวกพานิชของเราเท่านั้นก็หาไม่ได้ แต่ไซ้จะทำให้เสื่อมเสียเกียรติยศของบ้านเมืองด้วย...ควรที่พวกเราจะต้องช่วยคิดการป้องกันให้ตามกำลัง¹²¹

หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมชินไปจึงได้นำไปปลิวดังกล่าวของสโมสรรักบ้านเมืองในเกียเอ่งที่กล่าวโจมตีรัฐบาลไทยที่ได้กระทำรุนแรงกับชาวจีนมาตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ พร้อมกับได้ลงข่าวแก่ให้กับรัฐบาลไทยในส่วนที่ถูกกล่าวหา ในบทความเรื่อง "ควรต้องหาความจริง" ในวันที่ 30 กรกฎาคม ร.ศ.129 ว่า

เมื่อคราวพวกจีนในกรุงเทพฯ หยุดงานและการค้าขาย เพราะเรื่องขอลดหย่อนเงินค่าราชการนั้น เวลานั้นผู้ที่ถูกพลตระเวนจับเพียง 400 กว่าคนเท่านั้น แลคนจำพวกที่ถูกจับนี้โดยเวลานั้นกำลังแตกตื่นตกใจกัน และถูกจับโดยสงสัยมีมากก็จริงอยู่ แต่ที่ถูกจับเพราะกระทำผิดนั้นก็ไม่ใช่น้อย ยกเหตุว่าไม่มี

¹²⁰ หจข. ร.6 น.25/2 ลายพระหัตถ์กราบบังคมทูลของเจ้าฟ้าจักรพงษ์ ลงวันที่ 4 มิถุนายน ร.ศ.129.

¹²¹ หจข. ร.6 น. 4.7 / 5 เรื่องเดียวกัน วันที่ 18 กรกฎาคม ณ.ศ. 129.

ความผิดเสียทั้งหมดนั้นไม่ได้ คราวนี้ได้เห็นคำประกาศในใบปลิวของสโมสรรักบ้านเมืองในเมืองเกียเอ่ง ว่าด้วยความเดือดร้อนของพวกจีนในเมืองนี้ (ตามที่เรานำมาลง เมื่อวันที่ 18 เดือนนี้) ว่า "จับคนจีนที่ไม่มีความผิด 7 - 8 ร้อยคน" นั้นยังหาตรงกับความจริงไม่ เห็นจะเป็นไปโดยเล่ห์ลื้อกันผิดๆ ไป เราจึงชี้แจงความจริงมาเพื่อให้ทราบชัดเจนแจ่มแจ้งต่อไป"¹²²

การที่หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปออกมาแก้แทนให้กับรัฐบาลไทยนั้น ก็เนื่องมาจากการที่สโมสรรักบ้านเมืองที่ซัวเถาได้เข้าร่วมกับสโมสรรักบ้านเมืองอื่น ๆ ได้เป็นสื่อกลางร้องเรียนรัฐบาลจีนให้แทรกแซงกิจการภายในของไทย ด้วยการส่งโทรเลขไปยังกระทรวงต่างประเทศและกระทรวงเกษตรอุตสาหกรรมและพาณิชย์ (หลงกงเซียง) ในปักกิ่ง¹²³ จนทำให้ราชทูตจีนประจำฝรั่งเศสเปิดการเจรจาอย่างเป็นทางการเรื่องการเพิ่มเงินค่าราชการและการจับกุมชาวจีน กับราชทูตไทย ดังในสำเนาโทรเลข ลงวันที่ 8 กรกฎาคม ร.ศ. 129 ของหม่อมเจ้าบรมวงศ์เธอราชทูตไทยประจำฝรั่งเศสกราบทูลกรมหลวงเทเวศร์ฯ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ว่า

เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคมระหว่างที่ข้าพระพุทธเจ้าไปเมืองลิมบอนราชทูตจีนได้มาหาหลวงมนตรีแลยื่นम्मโมแรนดำฉบับหนึ่งมีใจความดังถัดไปนี้ว่า -

รัฐบาลจีนได้ทราบฯ โดยเหตุที่รัฐบาลสยามเพิ่มอัตราเงินค่าราชการสูงขึ้นมาก พวกจีนที่อยู่ในประเทศสยามจึงได้ยื่นเรื่องขอความกรุณาให้ลดหย่อนแต่หาได้รับผลดีอันใดกลับต้องรับความเดือดร้อนแลถึงดังนั้นก็ไม่ได้ขัดขวางการที่รัฐบาลกระทำ รัฐบาลสยามได้จับตัวจำซึ่งเสียหลายร้อยคนแลตายกว่า ๑๐ คน พวกพ่อค้าที่มีชื่อเสียงก็ถูกเนรเทศไป ถึงแม้ประเทศจีนแลประเทศสยามยังไม่มีหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีต่อกันก็จริง แต่สองประเทศนี้ก็อยู่ในทวีปเดียวกันควรน่าจะมีความสามัคคีต่อกันโดยถนอมกันเอง และรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวควรจะมีความกรุณาแก่พวกจีน ราชทูตจีนได้รับคำสั่งจากรัฐบาลของเขาให้ขอข้าพเจ้าโดยถนอมเพื่อนฝูงให้นำข้อความของรัฐบาลจีนที่ปราถนาขอให้ลดอัตราเงินค่าราชการนี้เสนอต่อรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อจะได้เป็นทางลดหย่อนความขัดสนของพวกจีนให้ลดน้อยลง¹²⁴

¹²² เรื่องเดียวกัน, วันที่ 30 กรกฎาคม ร.ศ. 129.

¹²³ หจข. ร.5 ต. 41 / 43 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป คัดจากหนังสือพิมพ์ก๊กมินปอ เมืองกวางตุ้ง วันที่ 2 กันยายน ร.ศ. 129.

¹²⁴ หจข. ร.5 น.8.7/31 สำเนาโทรเลขของหม่อมเจ้าบรมวงศ์เธอราชทูตไทยประจำฝรั่งเศส วันที่ 8 กรกฎาคม ร.ศ. 129.

การเรียกร้องของสมโสมรพานิชจีนที่ขั้วเถาให้รัฐบาลจีนเจรจาขอลดเงินค่าราชการกับรัฐบาลไทยนั้น ถ้าประสบความสำเร็จ สามารถที่จะลดเงินค่าราชการได้ ก็จะทำให้ชาวจีนในไทย หรืออาจจะรวมถึงชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศอื่นๆ ก็จะหันกลับไปให้ความชื่นชมรัฐบาลจีน และเห็นว่ารัฐบาลจีนมีประสิทธิภาพสามารถปกป้องคุ้มครองชาวจีนโพ้นทะเลได้ ซึ่งจะทำให้ขบวนการปฏิวัติได้รับความนิยมลดลง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เซียวฮุดเสงจึงต้องแสดงบทบาทในการสร้างความเข้าใจว่าเหตุการณ์ในเมืองไทยไม่ได้รุนแรงจนเกินไป และไม่จำเป็นที่รัฐบาลจีนจะต้องเข้ามาแทรกแซง ซึ่งการกระทำเช่นนี้ของเซียวฮุดเสง นอกจากจะเป็นการกีดกันรัฐบาลจีนไม่ให้แทรกแซงกิจการเกี่ยวกับคนจีนในเมืองไทยแล้ว ก็อาจจะช่วยในการสร้างภาพพจน์ที่ดีของตัวเขาและหนังสือพิมพ์ของเขา ในสายตาของรัฐบาลไทย ในฐานะที่ช่วงปกป้องการกระทำของรัฐบาลไทยจากการถูกโจมตีจากรัฐบาลจีนและชาวจีนอีกด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจากเหตุการณ์ประท้วงหยุดงานของชาวจีนในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2453 ได้สะท้อนให้เห็นถึงความคิดและแนวทางในการปฏิบัติของเซียวฮุดเสง กล่าวคือ เซียวฮุดเสงนั้นให้การสนับสนุนการปฏิวัติในเมืองจีนอย่างเต็มที่ โดยการอาศัยการที่ฝ่ายตรงข้ามเป็นผู้ริเริ่มยุยงให้เกิดความวุ่นวายในไทย รัฐบาลไทยจึงได้ขอความช่วยเหลือจากหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปจึงได้ลงบทความโจมตีรัฐบาลราชวงศ์ชิงว่าความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับชาวจีนในไทยเป็นเพราะรัฐบาล "ต่างชาติ" มาปกครองแล้วไม่สนใจปกป้องคุ้มครองชาวจีน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ชาวจีนในไทยหันมาให้ความร่วมมือกับขบวนการปฏิวัติ รวมถึงการพยายามสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นต่อการกระทำการจับกุมชาวจีนของรัฐบาลไทย ก็เป็นไปเพื่อการกีดกันรัฐบาลจีนออกไปจากการที่จะเข้าเป็นผู้ปกป้องชาวจีนในไทย

บทบาทและการเคลื่อนไหวทั้งหมดของเซียวฮุดเสงโดยผ่านหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปนั้นก็เพื่อสร้างความนิยมให้เกิดขึ้นแก่ขบวนการปฏิวัติ และทำลายความนิยมของชาวจีนที่มีต่อรัฐบาลราชวงศ์ชิง และนอกจากนั้นการกระทำดังกล่าวของเซียวฮุดเสงยังเป็นการสร้างความนิยมของรัฐบาลไทยที่มีต่อตัวของเขาเอง หรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นการลดการพึ่งเล็งของรัฐบาลไทยต่อการเคลื่อนไหวของตนเองอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามจากการประท้วงหยุดงานของชาวจีนนี้ก็ส่งผลสำคัญต่อชาวจีนในไทยโดยทั่วไปอีกด้วย กล่าวคือ ทำให้รัฐบาลไทยในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้รับทราบถึงเหตุการณ์ครั้งนี้เป็นอย่างดี คอยสอดส่องดูแลความประพฤติ

ของหัวหน้าจีนที่มีชื่อเสียง ซึ่งรวมถึงเซียวฮุดเสงอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพราะถ้าปล่อยให้มิอิทธิพลขึ้นมาแล้วยากที่จะไปลดอิทธิพลของเขาลงได้¹²⁵

นอกจากเซียวฮุดเสงจะมีส่วนช่วยรัฐบาลไทยในการห้ามปรามเรื่องการค้าทาสและช่วยสร้างความเข้าใจให้รัฐบาลไทยในเรื่องการจับกุมชาวจีนแล้ว เซียวฮุดเสงยังได้มีส่วนช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยกับชาวจีนในเรื่องที่ชาวจีนพากันเดินทางอพยพกลับเมืองจีน เนื่องจากได้ยื่นข่าวเรื่องเกี่ยวกับการแก้ไขพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร โดยจะมีการเกณฑ์บุตรจีนที่เกิดในเมืองไทยเข้าเป็นทหาร เนื่องจากรัฐบาลไทยถือว่าบุตรจีนเหล่านั้นต้องอยู่ในบังคับไทย ถึงแม้ว่าในขณะที่นั้นจะยังไม่มีประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยสัญชาติก็ตาม ดังจะเห็นได้จากการประชุมเสนาบดี เมื่อวันที่ 6 กันยายน ร.ศ.129 เกี่ยวกับเรื่องการจัดการปกครองชาวจีน ซึ่งได้มีการกำหนดว่า “บุตรจีนที่เกิดในเมืองนี้ จำจะต้องถือว่าเป็นคนในบังคับไทย”¹²⁶ จากเรื่องดังกล่าวทำให้เกิดการแพร่กระจายของข่าวลือไปต่าง ๆ นานา โดยมีการเล่าลือกันว่าไทยจะทำสงครามกับฝรั่งเศสที่เมืองโคราซ ทำให้ต้องเกณฑ์ชาวจีนเข้าเป็นทหาร ซึ่งหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปก็ทำได้ทำความเข้าใจกับชาวจีน ว่าได้ไปสืบข่าวที่เมืองโคราซแล้ว ไม่มีเรื่องทำสงครามเกิดขึ้นเลย ขอให้ชาวจีนอย่าเชื่อคำเล่าลือนี้¹²⁷

นอกจากนั้นยังมีการเล่าลือในเรื่องการเกณฑ์บุตรจีนเป็นทหารว่า บุตรจีนที่เกิดในเมืองไทย เมื่ออายุครบ 5 ปีแล้ว รัฐบาลไทยจะนำไปลักข้อมือ และเมื่ออายุ 8 ปีก็จะบังคับให้เข้าโรงเรียนฝึกหัดทหาร และจะไม่ยอมให้กลับไปเมืองจีนเป็นอันขาด¹²⁸ ซึ่งการเล่าลือดังกล่าวนี้ ทำให้ชาวจีนพากันหวาดกลัว และมีการส่งบุตรหลานจีนกลับไปเมืองจีนกันเป็นจำนวนมาก หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป ฉบับวันที่ 21 มกราคม ร.ศ.129 จึงได้สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับชาวจีนว่า “... บุตรจีนที่เกิดในประเทศสยามนี้ ก็เป็นพลเมืองสังกัดขึ้นสยามเหมือนกัน เมื่ออายุครบ 18 ปีแล้ว จึงควรต้องเข้ารับราชการเป็นทหารตามพระราชบัญญัติ ถ้าผู้ใดประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ แลได้เสียภาษีอากรให้รัฐบาล ตั้งแต่ปีละร้อยบาทขึ้นไป ก็ยังได้รับความยกเว้นตามพระราชบัญญัติ ไม่ต้องถูกเกณฑ์เป็นทหารเลย...”¹²⁹

¹²⁵ พวงร้อย กล่อมเอียง, “พระบรมราชโองบายเกี่ยวกับชาวจีนในพระราชอาณาเขต รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว” (ปริญญาณิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร , 2516) , หน้า87.

¹²⁶ หจข. ร.5 น.8.7/27 เรื่องจัดการปกครองจีน ลงวันที่ 6 กันยายน ร.ศ.129.

¹²⁷ หจข. ร.6 บ.13/1 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 11 มกราคม ร.ศ.129.

¹²⁸ เรื่องเดียวกัน, คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 21 มกราคม ร.ศ.129.

¹²⁹ เรื่องเดียวกัน.

การอพยพของชาวจีนกลับไปเมืองจีนนั้น หนังสือพิมพ์ตงฮั่วป้อ ที่เมืองซัวเถา ได้ลงข่าวเกี่ยวกับเรื่อง "ความลำบากของพวกจีนที่กลับจากสยามมาซัวเถา" ว่า "...บ้างว่ากรุงสยามตั้งกฎหมายใหม่ ช่มขึ้นให้คนจีนเราเข้าส่วยเคศยาม บรรดาเด็กเล็กจะต้องถูกเอาไปสักข้อมือให้เป็นพลเมืองของสยาม เมื่อเติบโตใหญ่ขึ้นต้องเป็นทหาร เหมือนกับคนไทยพื้นเมือง บางคนก็บอกว่าเมืองไทยจะทำสงครามกับฝรั่งเศส คนทั้งหลายจึงพาหลีกหลบไปซัวคราว..."¹³⁰ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการอพยพของชาวจีนไปเมืองจีนครั้งนี้ คงมีเป็นจำนวนมาก จึงทำให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้ความสนใจกับการอพยพดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีรายงานถึงการเดินทางอพยพของชาวจีนกลับเมืองจีนอยู่ตลอดทั้งเดือนกุมภาพันธ์ ร.ศ.129¹³¹ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเรื่องการที่รัฐบาลไทยจะเกณฑ์บุตรจีนเป็นทหารนั้นถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ที่ทำให้ชาวจีนพากันหวาดกลัวกันเป็นอย่างมาก

ต่อมาในวันที่ 4 เมษายน ร.ศ.130 (การนับปีแบบเก่า จะขึ้นปีใหม่ในเดือนเมษายน) ก็ได้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างรัฐบาลไทยกับชาวจีนอีกครั้งในเรื่องการเกณฑ์ทหาร เนื่องจากพลตระเวรได้จับชาวจีนเกือบร้อยคนที่ตำบลสะพานดำรงสถิตย์ ซึ่งทำให้เกิดการเล่าลือไปต่าง ๆ นานาในหมู่ชาวจีนอีก หนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปจึงได้ลงข่าวเพื่อให้ชาวจีนเข้าใจด้วยการกระทำดังกล่าวเกิดจากความเข้าใจผิดของพลตระเวร ไม่ได้เป็นความต้องการที่กระทรวงนครบาล เพราะกระทรวงนครบาลได้มีคำสั่งเพียงให้จ่ายหมายสำหรับการเกณฑ์ทหารสำหรับเรียกคนไทยที่สมควรเป็นทหารไปไต่สวนที่โรงพัก เมื่อเห็นสมควรให้เป็นทหารจึงจะส่งไปเป็น ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับชาวจีนเลย และยังได้ช่วยเสนอข่าวที่ทำให้ชาวจีนสบายใจขึ้นด้วยว่า เรื่องการเกณฑ์ทหารของชาวจีนนั้น ในขณะนี้รัฐบาลไทยจะผ่อนผันอยู่ และยังไม่เป็นการแน่ว่ารัฐบาลไทยจะเกณฑ์ชาวจีนเป็นทหาร¹³²

จากเรื่องการเกณฑ์บุตรจีนเป็นทหารนั้นเป็นเรื่องที่ใหญ่ ที่ก่อให้เกิดความวิตกในหมู่ชาวจีนเป็นอย่างมาก และได้พากันเดินทางอพยพกลับไปเมืองจีน ซึ่งเชียวฮุดแสงได้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการทำความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยกับชาวจีนนั้น ก็เพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย เพราะการเล่าลือกันมาก ๆ อาจจะทำให้เกิดความวุ่นวายอื่น ๆ ตามมา และถ้าชาวจีนพากันอพยพกลับไปเมืองจีนมาก ๆ และไม่กลับเข้ามา ก็จะทำให้รัฐบาลไทยขาดแคลนแรงงาน และการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นในหมู่ชาวจีนนั้น ก็เพื่อที่จะไม่ให้ชาวจีนเดินทางกลับเมืองจีน เพราะจะทำให้รัฐบาลไทยมองชาวจีนในแง่ที่ไม่ดีว่า ชาวจีนเดินทางเข้ามาตั้งหลักแหล่งทำมาหากินในเมืองไทยก็เพื่อหวังผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว แต่เมื่อจะต้องสูญเสีย

¹³⁰ หจข. ร.6 น.4.7/13 คำแปลหนังสือพิมพ์ตงฮั่วป้อซัวเถา วันที่ 3 กุมภาพันธ์ ร.ศ.129.

¹³¹ เรื่องเดียวกัน, รายงานหลวงธรณีนถุศรัถึงเจ้าพระยามหาเสนาฯ ประจำเดือนกุมภาพันธ์ ร.ศ.129.

¹³² หจข. ร.6 น.4.7/14 คำแปลหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไป วันที่ 4 เมษายน ร.ศ.129.

เสียผลประโยชน์ส่วนตน โดยการทำงานตอบแทนบ้านเมืองที่เข้ามาอยู่อาศัยกลับพากันหนีออกไป ซึ่งอาจจะส่งผลให้รัฐบาลไทยมีนโยบายที่เข้มงวดขึ้นต่อการอพยพเข้ามาของชาวจีน เพราะรัฐบาลไทยได้ตระหนักแล้วว่าชาวจีนไม่คิดที่จะทำประโยชน์ใด ๆ ให้กับเมืองไทยเลย

2.3.3 บทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเซียวฮุดเสงในการแสดงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ไทย

ถึงแม้ว่าเซียวฮุดเสง จะเป็นผู้นำคนสำคัญคนหนึ่งในขบวนการปฏิวัติในไทยเพื่อโค่นล้มราชวงศ์ชิง และสถาปนาระบอบการปกครองแบบสาธารณรัฐ ซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่เป็นปฏิปักษ์กับระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของไทย แต่การที่เซียวฮุดเสงได้เกิดและดำเนินชีวิตอยู่ในเมืองไทยนั้น ทำให้เขาไม่ได้มีปฏิริยาที่แสดงออกถึงการตอบโต้กับรัฐบาลไทยที่ปกครองโดยระบอบราชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และเซียวฮุดเสงยังได้มีบทบาทในการแสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดีกับพระมหากษัตริย์ไทย จะเห็นได้จาก เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต ทั้งหนังสือพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์และหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินโป ได้ลงบทความแสดงความเศร้าโศกและความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์ ฉบับวันที่ 11 พฤศจิกายน ร.ศ.129 ได้แปลบทความจากหนังสือพิมพ์ตงก๊กป้อ เกี่ยวกับการสวรรคตของพระองค์เพื่อเป็นการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างสองชาติ ในเรื่อง "ความเห็นของหนังสือพิมพ์ก๊กเหมง" ดังความว่า

หนังสือพิมพ์จีนฉบับหนึ่งชื่อตงก๊กป้อ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์อันมีชื่อเสียงว่าเป็นแอนตี้กระษัตริย์วงษ์แมนจูมาก่อน หนังสือพิมพ์ทั้งปวง หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นได้ลงข่าว พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเสด็จสวรรคตครั้งนี้ แล มีข้อความชมเชยและอาลัยในพระองค์ท่านเป็นอันมาก และตอนท้ายหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นได้กล่าวว่า "เราเป็นผู้เกลียดกระษัตริย์วงษ์แมนจูได้ร้องตะโกนชักชวนพวกจีนให้ช่วยกันทำลายกระษัตริย์วงษ์แมนจู ซึ่งปกครองประเทศจีนเสียแต่เหตุใดเราจึงมาอาลัยต่อสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามเล่า เราต้องขอตอบว่า กระษัตริย์วงษ์แมนจูเป็นฆ่าศึกศัตรูของพวกจีน เพราะฉะนั้น เราจึงได้คิดพยายามที่จะกำจัดเสีย แต่กระษัตริย์แผ่นดินสยามได้มีคุณกับชาติจีน เราจึงมีความรักใคร่ในพระองค์ท่าน แม้ที่สุดเมื่อพวกก๊กเหมงเรา ได้ทำลายรัฐบาลของกระษัตริย์วงษ์แมนจูลงตามความปรารถนาแลได้ตั้งเป็นประเทศธิปไตยได้แล้วก็ดี ถ้ากระษัตริย์วงษ์แมนจูองค์หนึ่งองค์ใดมีพระทัยโอบอ้อมอารี แลทรงปรีชาสามารถ ดังสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามที่เสด็จสวรรคต

พระองค์นั้น พวกเราก็เต็มใจจะยกพระองค์ท่านให้ทรงเป็นมหาประธานาธิบดีของ
เราได้เหมือนกัน¹³³

จากการที่เซียวฮุดเสงได้คัดข้อความจากหนังสือพิมพ์ตงก๊กป้อซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่
สนับสนุนการปฏิวัติ ก็เท่ากับเป็นฝ่ายเดียวกับเซียวฮุดเสง และการที่เซียวฮุดเสงเลือกมาแปลก็
แสดงว่าเนื้อหาของบทความนี้มีความหมายต่อตัวเขา หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าบทความดัง
กล่าวนี้ได้สะท้อนความคิดของเซียวฮุดเสงที่มีต่อการเมืองของไทยด้วยว่าแม้ว่าเขาจะเป็นฝ่าย
สนับสนุนการปฏิวัติในจีน ทั้งนี้เพราะกษัตริย์จีนเป็นศัตรูของชาวจีน แต่พระมหากษัตริย์ของไทยมี
พระมหากษัตริย์คุณแก่ชาวจีน ทำให้แม้ว่าเขาจะเป็นผู้ที่คิดทำการปฏิวัติล้มล้างระบบการปกครอง
ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (เก็กเหม็ง) แต่เนื่องจากพระเจ้าสามารถและพระมหากษัตริย์
คุณต่อชาวจีนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ เขาก็มีความความสำนึกในพระมหากษัตริย์
คุณและได้แสดงออกให้เห็นถึงความจงรักภักดีต่อพระองค์

นอกจากบทความนี้แล้ว หนังสือพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์ โดยบรรณาธิการคือ
เซียวฮุดเสงยังได้เขียนพรรณนาความเศร้าโศกถึงการสวรรคตของพระองค์อยู่ทุกวันเป็นเวลานาน
และหนังสือพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์ได้มีการประพันธ์หรือยกเรื่องเพื่อแสดงถึงความเศร้าโศกที่
เกิดจากการเสด็จสวรรคตของพระองค์และเพื่อระลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระองค์ ในฉบับ
วันที่ 15 พฤศจิกายน ดังข้อความว่า

ป็นี่มีทุกขไม่สุขไสย สบสมัยวิโยคแค้นแสนกระสัดญ ด้วยพระจอมจักรพัต
ฉัตรชวัน เสด็จคัลโลยลับไม่กลับคืน แม้ว่าดวงสุริยาที่ล่าลับ ยังเวียนกลับมาให้
เหนเช่นวันคืน แต่พระจอมโมที่มีได้กลับคืน สู่ภพอื่นสิ้นวิไลจะไต่ตาม

เพราะเหตุนี้พวกเราจึงเศร้าโศก แสนวิโยคท้าวเหล่าชาวสยาม ถ้าทราบแน่
แท้สำนักประจักษ์ความ นิคมคามหรือตำบลงแห่งหนใด ขอติดตามข้ามมหา
สาครทะเล ดลประเทศที่ประทับดับไกลย นี้สุดคิดมิดมิดเหมือนจิตใจ ประหนึ่งไม่
กะตัญญูต่อภรรยา

ไอ้เคยได้วันทยาฝ่าพระบาท ยามประพาศบกรเรือเมื่อแต่ก่อน แต่โดยพระ
กรุณาพระราชกร ทรงแทท้าวภาดรโปรดทักทาย พระขึ้นแหม่มแยมั้มอิมอูระ เมื่อ
พบปะ โปรดรับค่านับหมาย ทรงระงับดับเขินแสนสบาย สุดเสียดายพงษนราฝ่า
ธุลี โปรดให้เลิกให้ทาสชาดความทุกข จึงเปนสุขทั่วประเทศมีเดชศรี สมแก่นาม

¹³³ "ความเห็นของหนังสือพิมพ์เก็กเหม็ง" จีนในสยามวารศัพท์ ฉบับวันศุกร์ที่ 11 พฤศจิกายน ร.ศ.

ความว่าไทยไพร่ผู้ดี โปรดให้มีโรงเรียนสเรียนการ กรมศุขาภิบาลสอ่านปลั่ง
ชำระเครื่องปฏิภูณ¹³⁴

นอกจากนั้นหนังสือพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์ของเซียวฮุดเสงยังได้มีการชักชวนให้ประชาชนถวายพระราชกุศลอย่างไม่หยุดหย่อนและร่วมอนุโมทนากับผู้ที่จัดการบำเพ็ญอุทิศถวายพระราชกุศล เช่น

“เราได้ทราบของท่านพระยารัฐกรโกศล เจ้ากรมสรรพากรในแลข้าราชการในกรมนี้ ได้พร้อมใจกันทำทานแห่งหนึ่ง เพื่อบุทิศถวายพระราชกุศล แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว...ขอคุณผลความกตัญญูนี้ จงเป็นราชสวัสดิ์แก่ข้าราชการเหล่านั้นเถิด”¹³⁵ และ

“ด้วยเมื่อ 2 – 3 วันนี้มีผู้สืบข่าวของเรา ได้พบกับท่านพระยารัฐานุประดิษฐ์ ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต ได้เห็นท่านมีกิริยาโศรกเศร้ามาก ครั้นเมื่อพูดถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เสด็จสวรรคตก็มีความโศกาอาดูร ทำให้ผู้สืบข่าวของเราพลอยกั้นน้ำตาไม่ได้ เมื่อเราทราบต่อไปว่าเจ้าพนักงานทำการตามอพพิศหลวงในมณฑลนั้น ถ้าเป็นคนจีนที่มีผมเปียแล้ว ทุกคนต้องไว้ทุกข์อย่างจีน...ถ้าเป็นราษฎรแล้วก็ตามแต่สมัคร...และดวงตราที่ใช้ในการค้าขายต้องประดับด้วยขาดสีเขียว อย่างไว้ทุกข์เต็มทีของธรรมเนียมจีน...”¹³⁶ และ

“เมื่อวันที่ 16 เดือนนี้ พวกแขกขายผ้าถนนพาหุรัด ได้จัดการแห่พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ตบแต่งประดับประดาอย่างวิจิตรตามไสยาภาของเข เวลาเดินกระบวนนั้นทั้งทาสต่างคืดด้วย นับว่ามีความจงรักภักดีส่วนหนึ่ง”¹³⁷

หนังสือพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์ของเซียวฮุดเสงยังก็จะตำหนิอย่างตรงไปตรงมาถ้าผู้ใดไม่ทำการแสดงความอาลัย เช่น ชาว “ไม่สมชื่อ” ที่กล่าวว่า

เราได้เคยพูดมาแล้วว่า ในการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้เป็นที่รักใคร่ของชาวสยาม และเป็นศาสนูปถัมภกของพุทธศาสนา ได้เสด็จสวรรคตลงครั้งนี้ บรรดาพระอารามต่างๆ ในกรุงเทพฯ โดยมากจัดการแสดงความอาลัยโดยทำเครื่องหมายไว้ทุกข์ไว้ทุกวัด...แต่มีบางวัดที่สมภารเป็นคนป่า ไม่รู้จักกาลเทศะว่าบ้านเมืองเป็นอย่างไร ครั้นมีผู้ไปตักเตือนก็ทำกั้เก้ คล้ายจะไมรู้ไม่ทราบไม่เป็นที่พอใจสงฆ์และสัปรุศในวัดเลย สมภารผู้มีน้ำใจแลความประพฤติดังนี้ เราเห็นว่า

¹³⁴ “รำพันพระคุณ” จีนในสยามวารศัพท์ ฉบับวันอังคารที่ 15 พฤศจิกายน ร.ศ.129, หน้า 2.

¹³⁵ “ถวายพระราชกุศลด้วยความจงรักภักดี” จีนในสยามวารศัพท์ ฉบับวันจันทร์ที่ 14 พฤศจิกายน ร.ศ.129, หน้า 2.

¹³⁶ “การไว้ทุกข์ที่มณฑลภูเก็ต” จีนในสยามวารศัพท์ ฉบับวันพุธที่ 16 พฤศจิกายน ร.ศ.129, หน้า 4.

¹³⁷ จีนในสยามวารศัพท์. ฉบับวันศุกร์ที่ 18 พฤศจิกายน ร.ศ.129, หน้า 2.

ไม่สมควรจะให้บังคับพระสงฆ์เป็นหัวหน้า น่าจะเป็นพระเชื้อพม่าภาษาอื่น น้ำใจ
จึงติดกับชาวไทย ไม่ควรที่จะยอมให้ปกครองสงฆ์ในวัดร ซึ่งจะพลอยชักให้ผู้
บังคับวัดนั้นพลอยเสียไปด้วย¹³⁸

จากการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเป็นจำนวนมากและนำเสนอข่าวที่หลากหลายอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานนั้น อาจจะทำให้หนังสือพิมพ์
จีนในสยามวารศัพท์เป็นหนังสือพิมพ์ที่ลงข่าวการเสด็จสวรรคตได้อย่างละเอียดถี่ถ้วนยิ่งกว่าฉบับ
ใดทั้งสิ้น¹³⁹

ครั้นเมื่อสิ้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว จีนในสยามวาร
ศัพท์ก็ได้ลงบทความเทอดทูนพระเกียรติของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวติดต่อกัน
เป็นเวลานาน ทั้งความปริดาปราโมทย์ส่วนตัว พระราชประวัติ ตลอดจนจนถึงการติดตามข่าวพระราช
กรณียกิจ และชักชวนให้ชาวไทยประกอบกิจอันควรทำเพื่อเทอดพระเกียรติและแสดงความจงรัก
ภักดี เช่น เรื่อง "ชมพระบรมโพธิสมภาร" ในฉบับวันที่ 14 พฤศจิกายน ร.ศ.129 กล่าวว่

ได้ทราบว่ ในวันที่ ๑๕ เดือนนี้ เวลาบ่าย ๕ โมง พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินเปิดสถานเฉลิมเดช ๕๗ ...พวกเราทั้งหลายที่ตั้ง
บ้านเรือนอยู่ ริมทางที่จะเสด็จจะได้เฝ้าทูลลอองธุลีพระบาทเซยชมพระบรมโพธิ
สมภาร เปนครั้งแรก...เราจะได้กราบถวายบังคมทูลว่กัน แต่เราขอเตือนผู้ที่อยู่ริม
ทางเสด็จ ควรจะตั้งโต๊ะเครื่องสักการบูชาให้ตลอดทางจึงจะเป็นการสมควร¹⁴⁰

และต่อมา "วันที่ระลึกสำคัญของชาวสยาม" ฉบับวันที่ 15 พฤศจิกายน ว่

แม้ว่เราทั้งหลายยอมรับว่ถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่
หัวแห่งชาวเราที่เสด็จสวรรคต พระองค์ก็ได้ทรงตั้งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระบรม
ราชโอรสไว้สำหรับป้องกันรักษาพระราชอาณาจักร์ และชาวเราผู้ที่จะอยู่ภายหลัง
ได้พร้อมเสร็จทุกอย่างแล้ว หน้าที่ของเราที่จะพึงกระทำ คือการปฏิบัติตามพระ
บรมราชาวาทที่พระองค์ได้ทรงจัดไว้ โดยไว้ใจเชื่อแลแสดงความจงรักภักดีต่อใต้
ฝ่า ลออองธุลีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัตยุบันนี้¹⁴¹

¹³⁸ จีนในสยามวารศัพท์ ฉบับวันจันทร์ที่ 14 พฤศจิกายน ร.ศ.129, หน้า 2.

¹³⁹ เสลา เรขะรุจิ.1 ศตวรรษ หนังสือพิมพ์ไทย , หน้า 261.

¹⁴⁰ "ชมพระบรมโพธิสมภาร" จีนในสยามวารศัพท์. ฉบับวันจันทร์ที่ 14 พฤศจิกายน ร.ศ.129, หน้า 2.

¹⁴¹ "วันที่ระลึกสำคัญของชาวสยาม" จีนในสยามวารศัพท์. ฉบับวันอังคารที่ 15 พฤศจิกายน ร.ศ.129,

นอกจากนั้นเซียวฮุดเสงก็ยังได้เป็นผู้นำกลุ่ม “ชาวจีนสยาม” เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ในวันที่ 26 พฤศจิกายน ร.ศ.129 โดยเซียวฮุดเสงเป็นผู้กล่าวคำกราบบังคมทูลความว่า

ข้าพระพุทธเจ้าเหล่าราษฎรตระกูลจีน ขอรับพระราชทานพระบรมราชวโรกาส กราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทพระราชอาญาไม่พินเกล้าฯ ด้วยในการที่ทรงพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายผู้ที่ได้พึ่งพระบรมโพธิสมภารอยู่เย็นเป็นสุข ตั้งแต่บรรพบุรุษชดตลอดมาถึงบุตรหลาน มีโอกาสเข้ามากราบถวายบังคมพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่สวรรคตเพื่อเป็นการสนองพระเดชพระคุณ โดยน้ำใจกตัญญูทเวทีครั้งนี้ พระเดชพระคุณเป็นล้นเกล้าฯ¹⁴²

ปรากฏว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพอพระราชหฤทัย และได้ตอบว่า “ในการที่ได้ทรงเห็น คณะตระกูลจีนสยามมีความกตัญญูกะตะเวที พระองค์ทรงเห็นว่า บ้านเมืองจะมีความเจริญต่อไป ก็โดยอาศัยกำลังคนเปนนันมากได้ตั้งใจช่วยกันหนุนบำรุง แลคนชาติจีนในกรุงสยามก็เปนนกำลังของบ้านเมืองส่วนหนึ่ง...”¹⁴³ การเป็นผู้นำคณะชาวจีนสยามเข้าเฝ้าและการกล่าวคำกราบบังคมทูลฯ ของเซียวฮุดเสง รวมถึงพระราชดำรัสตอบของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ได้แสดงให้เห็นว่าขณะที่เซียวฮุดเสงอยู่ในเมืองไทยเขาก็ได้แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ไทย และสะท้อนให้เห็นว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ก็ทรงเห็นความสำคัญของกลุ่ม “ชาวจีนสยาม” ในการมีส่วนช่วยพัฒนาเมืองไทยด้วยเหมือนกัน

นอกจากนั้นแล้วหนังสือพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์ยังได้ลงบทความเกี่ยวกับพระราชประวัติของพระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่รัชกาลที่ 1 จนถึงรัชกาลที่ 4 ในระหว่างวันที่ 18 และวันที่ 21-23 พฤศจิกายน ร.ศ. 129 (พ.ศ. 2453) ตามลำดับ เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ไทยอีกด้วย¹⁴⁴ จากการลงเรื่องราวที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ไทยในหนังสือพิมพ์จีนในสยามวารศัพท์ของเซียวฮุดเสงนั้น แสดงให้เห็นว่า แม้ว่าเซียวฮุดเสงจะอยู่ฝ่ายขบวนการปฏิวัติจีนเพื่อโค่นล้มระบอบกษัตริย์ แต่เซียวฮุดเสงในฐานะที่ดำเนินชีวิตอยู่ในเมืองไทยก็ได้เคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการปกครองระบอบราชาธิปไตยของไทย แต่ได้แสดงออกให้เห็นถึงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ไทย และแสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ของไทยนั้นทรงมีความสามารถในการปกครองประเทศ

¹⁴² จีนในสยามวารศัพท์. ฉบับวันจันทร์ที่ 28 พฤศจิกายน ร.ศ.129, หน้า 3.

¹⁴³ เรื่องเดียวกัน.

¹⁴⁴ จีนในสยามวารศัพท์. ฉบับวันที่ 18 และวันที่ 21-23 พฤศจิกายน ร.ศ. 129 , หน้า 2.

2.4 บทสรุป

จากบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเซียวฮุดเสงในช่วงแรกนี้ อาจทำให้เห็นถึงความคิดของเซียวฮุดเสงที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองในจีน ก็เนื่องจากเซียวฮุดเสงมีภูมิหลังของบรรพบุรุษที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้กับแมนจูมาตั้งแต่ต้น และการที่เซียวฮุดเสงมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่สอดคล้องกับกลุ่มการเมืองของซุนยัตเซน ประกอบกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในจีนนั้นต้องการอาศัยความร่วมมือจากชาวจีนโพ้นทะเลซึ่งรวมถึงชาวจีนในไทยด้วย ทำให้เซียวฮุดเสงเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติของซุนยัตเซนในฐานะ “ผู้นำ” ที่ให้การสนับสนุนขบวนการปฏิวัติจีนในเมืองไทย

ในขณะที่สถานการณ์ในเมืองไทยที่เป็นทั้งสถานที่เกิดและที่อยู่อาศัยของเซียวฮุดเสง ซึ่งมีแต่ความสะกดกลาย เซียวฮุดเสงสามารถประกอบอาชีพ ดำเนินชีวิต รวมถึงการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สัมพันธ์กับเมืองจีนได้โดยไม่ถูกรบกวนจากทางรัฐบาลไทยมากนัก เนื่องจากรัฐบาลไทยเห็นว่า ถึงแม้การเคลื่อนไหวของขบวนการปฏิวัติจีนในไทยจะมีอยู่มาก แต่ยังไม่เห็นว่าการเคลื่อนไหวเหล่านั้นจะเป็นอันตรายอันใดต่อรัฐบาลไทย¹⁴⁵ การที่การเคลื่อนไหวของเซียวฮุดเสงในด้านต่างๆ สามารถจะดำเนินไปได้ค่อนข้างราบรื่น ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอข่าวและบทความต่างๆ ในหนังสือพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาจีน หรือการจัดตั้งองค์กรทางการเมือง ทั้งสโมสรจีนกรุงเทพฯ และสโมสรจีนแคะกรุงเทพฯ ซึ่งได้รับอนุญาตให้จัดตั้งได้ ในขณะที่สโมสรที่ให้การสนับสนุนฝ่ายรัฐบาลจีนกลับไม่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้ง ก็อาจจะสะท้อนให้เห็นได้ว่า รัฐบาลไทยยังไม่เห็นว่าการเคลื่อนไหวของขบวนการปฏิวัติจีนจะประสบความสำเร็จได้ ฉะนั้นจึงยังไม่ก่อให้เกิดอันตรายกับเมืองไทย แต่สำหรับฝ่ายรัฐบาลจีนนั้นอาจจะเกิดการแทรกแซงการปกครองชาวจีนในเมืองไทยได้ ดังจะเห็นได้จากความพยายามของฝ่ายรัฐบาลจีนที่จะพูดถึงเรื่องการขอตั้งกงสุลจีนในเมืองไทย เพื่อมาปกครองชาวจีนในไทย¹⁴⁶ หรือเรื่องการนัดหยุดงานของชาวจีน ใน ร.ศ.129 รัฐบาลไทยก็มีความเชื่อว่าเป็นการแทรกแซงของรัฐบาลจีน เพราะฉะนั้นจึงทำให้รัฐบาลไทยมีความหวาดระแวงการเคลื่อนไหวของฝ่ายรัฐบาลจีนมากกว่าการเคลื่อนไหวของขบวนการปฏิวัติที่นำโดยเซียวฮุดเสง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เซียวฮุดเสงได้มีบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองในระยะแรกเป็นสองลักษณะใหญ่ ๆ คือ บทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สัมพันธ์กับการเมืองในเมืองจีน และบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองภายในเมืองไทย ซึ่งเซียวฮุดเสงได้แสดงบทบาททั้งสองลักษณะควบคู่กันไป ทั้งนี้อาจจะสืบเนื่องมาจากการที่เซียวฮุดเสงมีเชื้อสายจีนที่มีภูมิหลังที่

¹⁴⁵ หจข. ร.5 น.8.7/10 รายงานหลวงธรณีเนนฤเบศร์ถึงเจ้าพระยามรราช ลงวันที่ 27 เมษายน ร.ศ.128.

¹⁴⁶ หจข. ร.6 น.4.7/6 คำแปลหนังสือพิมพ์ตงฮั่วป้อ ชั่วเถา ฉบับวันที่ 7 สิงหาคม ร.ศ.129.

เกี่ยวข้องกับการต่อต้านชาวแมนจู จึงทำให้เขามีอุดมการณ์แบบเดียวกันกับซุนยัตเซน จึงได้เข้าร่วมขบวนการปฏิวัติ จึงทำให้เขาเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในจีน ซึ่งเชี่ยวชาญได้แสดงบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อสร้างความนิยมและสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินการของขบวนการปฏิวัติประสบความสำเร็จ โดยการให้การสนับสนุนทั้งทางด้านกำลังคนและกำลังทรัพย์ โดยผ่านการเคลื่อนไหวของเขาทั้งทางหนังสือพิมพ์ การจัดตั้งองค์กรทางการเมือง และการเคลื่อนไหวอื่น ๆ ของเขา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้เชี่ยวชาญสุดแสงจะมีเชื้อสายจีน และเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองในจีน แต่เขาก็ยังดำเนินชีวิตอยู่ในเมืองไทย ทำให้เขาจำเป็นที่จะต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลไทย เพื่อให้เขาและครอบครัวของเขาสามารถที่จะดำเนินชีวิตในเมืองไทยต่อไปได้อย่างราบรื่น รวมถึงเพื่อให้การเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของเขาดำเนินไปได้ เชี่ยวสุดแสงจึงได้แสดงออกถึงความจงรักภักดีที่เขามีต่อสถาบันกษัตริย์ของไทย และให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยในการสร้างความเข้าใจกับชาวจีนในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งการให้ความช่วยเหลือรัฐบาลไทยนั้น นอกจากจะทำให้รัฐบาลไทยลดความหวาดระแวงและมองเขาในด้านดีแล้ว ยังเป็นการแสดงออกถึงความต้องการที่จะปกป้องชาวจีน โดยส่วนรวมของเชี่ยวชาญสุดแสงอีกด้วย เพราะการทำให้ชาวจีนเข้าใจรัฐบาลไทยนั้น ก็จะทำให้ชาวจีนไม่ก่อความวุ่นวายที่จะนำมาซึ่งความไม่พอใจของรัฐบาลไทยต่อชาวจีน และจะส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิตของชาวจีนในเมืองไทย นอกจากการแสดงออกถึงความต้องการในการปกป้องและให้ความช่วยเหลือแก่ชาวจีนในเมืองไทยโดยการสร้างความเข้าใจให้กับชาวจีนแล้ว เชี่ยวสุดแสงยังได้มีบทบาทและการเคลื่อนไหวในการให้ความช่วยเหลือและปกป้องกิจการของชาวจีนในเมืองไทยอีกด้วย

แต่อย่างไรก็ตามบทบาทและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเชี่ยวชาญสุดแสงในระยะแรกนั้นก็ยังคงจำกัดอยู่ เนื่องจากการที่ชาวจีนในไทยยังมีความแตกแยกกันเป็นฝักฝ่ายตามการเคลื่อนไหวทางการเมืองในจีน จึงทำให้เชี่ยวชาญสุดแสงในฐานะผู้นำคนสำคัญของขบวนการปฏิวัติจีนในไทย จึงได้รับการยอมรับและมีบทบาทอยู่เฉพาะในกลุ่มปฏิวัติ แต่จะยังไม่เป็นที่ยอมรับของชาวจีนโดยทั่วไป จะเห็นได้จากการที่เชี่ยวชาญสุดแสงไม่เคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ผู้นำชาวจีนส่วนใหญ่ให้การสนับสนุน เช่น การจัดตั้งโรงพยาบาลเทียนหัว^๑ และสภามหาชนจีนสยาม (เซียงหวย) ซึ่งเห็นได้

---

^๑ โรงพยาบาลเทียนหัว เกิดขึ้นจากความร่วมมือของพ่อค้าชาวจีนระดับสูงทั้งจาก 5 กลุ่มภาษาในกรุงเทพฯ จำนวน 12 คน ผู้ริเริ่มสำคัญได้แก่ พระยาภักดีภักทรากร (เหล่าก๊อโป้ง) ขุนนางในกรมท่าซ้าย และเป็นคหบดีเจ้าของโรงสี ทั้งเป็นเจ้าภาษีผิ่นคนสำคัญ ส่วนคนอื่น ๆ ที่เข้าร่วมด้วยคือ นายกอฮุยเจี๊ยะ เจ้าของโรงสีหลายแห่ง พระโสภณเพชรรัตน์ (จิ้นก๊ก) เจ้าของห้างกิมเซ่งหลี ทั้ง 3 คนนี้เป็นจีนแต่ใจ แต่ยังมีจีนกลุ่มภาษาอื่นร่วมด้วยคือ นายว่องฮังเจา จิ้นกวางตุ้ง พระเจริญราชชน (เหล่าซงเมี่ยง) จิ้นฮอกเกี้ยน นายฮุนกิมฮวด (โกศล ฮุน

จากการขอความร่วมมือของรัฐบาลไทยในการตักเตือนชาวจีนที่จะประท้วงนัดหยุดงาน และแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีความคิดว่าเชียวฮุดเสงไม่ได้อยู่ฝ่ายเดียวกับกลุ่มผู้เสียผลประโยชน์ที่เป็นผู้นำในการหยุดงาน นอกจากนี้ยังเห็นว่ารัฐบาลตระหนักดีว่าในขณะนั้นชุมชนชาวจีนยังไม่มีเอกภาพ และยังมีไม่มีใครเป็นผู้นำของชาวจีนทั้งหมด และยังสะท้อนให้เห็นว่าเชียวฮุดเสงยังคงมีบทบาทจำกัดอยู่แต่เฉพาะในกลุ่มของฝ่ายปฏิวัติเท่านั้น เพราะถึงแม้จะมีการตักเตือนชาวจีนผ่านหนังสือพิมพ์ฮั่วเซียมซินไปแล้วก็ตาม แต่ก็มิได้ทำให้ฝ่ายที่ต้องการหยุดงานเลิกล้มความตั้งใจ แต่การนัดหยุดงานก็ยังคงดำเนินต่อไป

ภายหลังการปฏิวัติเพื่อสถาปนาระบอบสาธารณรัฐของจีนเริ่มจะประสบความสำเร็จในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2454 แล้ว เชียวฮุดเสงจะมีฐานะที่เป็นที่ยอมรับของชาวจีนโดยทั่วไป ทำให้เชียวฮุดเสงมีบทบาททั้งต่อชุมชนชาวจีนในไทยและต่อรัฐบาลไทยเพิ่มมากขึ้น